

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

**Hodnocení podpory státu malým a středním
podnikům v době koronavirové krize v České
republice**

**Evaluation of the state support for small and medium-
sized enterprises in times of coronavirus crisis in the
Czech Republic**

Bc. Tereza Klausnerová

Plzeň 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Hodnocení podpory státu malým a středním podnikům v době koronavirové krize v České republice.“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 3. 12. 2021

v. r. Tereza Klausnerová

podpis autorky

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala především vedoucí své diplomové práce, paní prof. Ing. Lilii Dvořákové, CSc., za její odborné vedení, vstřícnost a cenné rady.

Dále bych chtěla velmi poděkovat také majitelce prvního sledovaného podniku a jednatele podniku druhého za jejich ochotu, věnovaný čas a poskytnutí cenných informací, díky kterým jsem mohla vypracovat praktickou část této práce.

Velký dík patří také mé rodině za trpělivost a podporu.

Obsah

Úvod	9
Cíle a metodika práce	11
1 Charakteristika malých a středních podniků	13
1.1 Definiční vymezení MSP	13
1.1.1 Určení počtu zaměstnanců	14
1.1.2 Propojené podniky	15
1.1.3 Zařazení podniku do kategorie MSP	16
1.2 Postavení MSP v národní ekonomice a v evropském prostoru.....	17
1.3 Specifika malých a středních podniků	20
1.4 Shrnutí kapitoly.....	21
2 Podpora malých a středních podniků v České republice.....	22
2.1 Veřejná podpora	22
2.2 Formy veřejné podpory	23
2.2.1 Návrtná finanční výpomoc.....	23
2.2.2 Dotace	23
2.2.3 Finanční příspěvek.....	24
2.2.4 Záruka	24
2.2.5 Úvěr se sníženou úrokovou sazbou	24
2.3 Podmínky získání podpory.....	25
2.4 Plnění smluvních podmínek.....	26
2.5 Shrnutí kapitoly.....	26
3 Pandemie covid-19 a její dopady na MSP	27
3.1 Pandemie covid-19.....	27
3.2 Dopady pandemie na MSP	28
3.3 Shrnutí kapitoly.....	29

4	Podpora pro MSP v době koronavirové krize	30
4.1	Veřejná podpora v době koronavirové krize	30
4.2	Období jaro 2020	31
4.2.1	Záruční programy a bezúročné úvěry	31
4.2.2	Podpora udržení zaměstnanosti	35
4.2.3	Dotační programy	36
4.3	Období podzim 2020 – jaro 2021	41
4.3.1	Záruční programy	41
4.3.2	Podpora udržení zaměstnanosti	44
4.3.3	Dotační programy	45
4.4	Shrnutí kapitoly	53
5	Případová studie 1 - osoba samostatně výdělečně činná - mikropodnik.....	58
5.1	Představení podniku	58
5.2	Modelace podpor	60
5.2.1	Jaro 2020	60
5.2.2	Podzim 2020 - Jaro 2021	63
5.3	Vyhodnocení podpory ve vybraném podniku	68
5.3.1	Dopad vládních opatření na podnik	69
5.3.2	Využitá a nevyužitá podpora	70
5.3.3	Hodnocení podpory a jejího přispění k udržení podnikání	72
5.4	Shrnutí kapitoly	74
6	Případová studie 2 - právnická osoba - malý podnik.....	75
6.1	Představení podniku	75
6.2	Modelace podpor	76
6.2.1	Jaro 2020	76
6.2.2	Podzim 2020 - Jaro 2021	79

6.3	Vyhodnocení podpory ve vybraném podniku	83
6.3.1	Dopad vládních opatření na podnik	83
6.3.2	Využitá a nevyužitá podpora	85
6.3.3	Hodnocení podpory a jejího přispění k udržení podnikání.....	86
6.4	Shrnutí kapitoly.....	87
7	Shrnutí a zhodnocení výsledků provedených analýz.....	89
7.1	Čerpaná podpora	89
7.2	Časová souslednost	90
7.3	Charakter podnikání	91
7.4	Schopnosti podnikatele	93
7.5	Shrnutí kapitoly.....	93
Závěr	96	
Seznam použitých zdrojů	99	
Seznam tabulek	105	
Seznam obrázků	106	
Seznam použitých zkratk a značek.....	107	

Abstrakt

Abstract

Úvod

Malé a střední podniky tvoří převážnou většinu všech firem jak na území České republiky, tak i v Evropské unii. Pro ekonomiku mají takové podniky obrovský význam. Působí napříč obory, nesoustředí se pouze do velkých měst, ale podnikají v regionech, kde podporují zaměstnanost. Umí se rychle přizpůsobit aktuální situaci na trhu a specifickým potřebám zákazníka. V ekonomice vyvažují působení monopolů, vyplňují skuliny na trhu a hledají nové příležitosti. Díky svému lokálnímu působení neodvádí kapitál do zahraničí, ale naopak investují a rozvíjí se.

Jelikož se ve většině případů jedná o drobné podnikatele, mnohdy i fyzické osoby ručící celým svým majetkem, jsou s tímto způsobem podnikání spojena určitá rizika, která činí malé a střední podniky zranitelnými. Oproti nadnárodním korporacím nepodnikají tyto firmy ve více oborech a nediverzifikují svoji činnost. Pokud tedy dojde v daném oboru k poklesu poptávky, restrikcím, či například změně legislativy, podnikatelé na to nemohou ihned zareagovat přesunem do oboru jiného. Naopak, musí se s novými podmínkami plně vypořádat. Určitým rizikem pro tyto firmy může být také způsob financování. Jejich vlastní kapitál mnohdy nevystačí na pokrytí nákladnějších investic a zdroje je poté nutné hledat u úvěrových institucí. Ty ale při poskytování úvěru vyžadují značné zajištění, a to zejména v podobě zástavy nemovitostí. Zajištění úvěru představuje pro mnohé podnikatele překážku k získání finančních zdrojů.

Z těchto, ale i z dalších důvodů, je nejen v České republice, ale i v ostatních zemích, zaveden systém podpory malých a středních podniků, který jim pomáhá upevnit jejich pozici na trhu, realizovat investice i překonat dočasné finanční potíže.

Tento zaběhlý systém podpory musel být v roce 2020 výrazně upraven z důvodu nastupující pandemie koronaviru SARS-CoV-2, později označovaného jako covid-19. Ten se začal šířit na konci roku 2019, přičemž první záznamy o jeho vzniku se objevily v provincii Wu-chan v Číně. Pandemie se šířila rychle, proto se vlády po celém světě rozhodly přijmout razantní opatření, která měla zamezit přenosu nemoci, ochránit rizikové skupiny obyvatelstva a ulevit přetíženým nemocnicím. Mezi taková opatření patřilo výrazné omezení pohybu osob, zavírání škol, a omezování, či úplný zákaz podnikatelské činnosti v mnoha oborech. Podnikatelé se v této době museli vypořádat s naprosto bezprecedentní situací, a to během velmi krátkého časového úseku.

Budoucnost malých a středních firem, zejména v těch nejvíce zasažených oborech, začala být v ohrožení. Vlády jednotlivých zemí tak začaly poskytovat balíčky státní podpory, které měly zasaženým podnikatelům pomoci tuto krizovou dobu přečkat.

Různé formy vládní podpory byly vyhlášeny také v České republice. Ať už se jednalo o bezplatné záruky, bezúročné úvěry, či přímo finanční příspěvky, všechny podpůrné programy měly za cíl pomoci podnikatelům s úhradou provozních nákladů, udržet zaměstnanost a co nejvíce omezit negativní dopady vládních restrikcí na podnikání.

Tato diplomová práce se zabývá hodnocením podpory poskytnuté pro malé a střední podniky v době koronavirové krize v České republice. Zabývá se otázkou, zda byla poskytnutá podpora dostatečná pro záchranu pracovních míst i celého podnikání. Kromě finanční stránky problematiky tato práce hodnotí poskytnutou podporu i z hlediska administrativní náročnosti, přehlednosti a dostupnosti. Poskytnutá vládní podpora bude pro účely práce analyzována a hodnocena ve dvou malých podnicích, které oba působí v nejvíce zasažených oborech.

Cíle a metodika práce

Tato diplomová práce je zaměřena na vládní podporu poskytnutou malým a středním podnikům v době koronavirové krize v České republice. Jejím cílem je charakterizovat malé a střední podniky, deskriptovat formy veřejné podpory poskytované malým a středním podnikům v České republice, analyzovat vládní podporu poskytovanou malým a středním podnikům v době koronavirové krize v České republice a následně vyhodnotit tuto poskytovanou podporu na konkrétních podnicích. Diplomová práce pokrývá období od samotného začátku pandemie v roce 2020 do května roku 2021. Vládní podpora poskytovaná malým a středním podnikům po tomto období již v práci není zahrnuta.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část má celkem 4 kapitoly. První kapitola definuje malé a střední podniky dle české legislativy, následně se zaměřuje na jejich význam pro českou a evropskou ekonomiku a charakterizuje jejich specifika. Druhá kapitola se zaměřuje na veřejnou podporu, která je malým a středním podnikům v České republice poskytována. Nejprve definuje pojem veřejná podpora, poté představí její konkrétní formy. Tato kapitola se zabývá také náležitostmi žádostí o podporu a podmínkami, které musí malé a střední podniky při přijetí podpory plnit. Třetí kapitola se stručně věnuje problematice koronavirové pandemie a jejích dopadů na podnikání. Další kapitola se již věnuje podpoře poskytované v době koronavirové krize v České republice. Tato kapitola je rozdělena do dvou částí. Ta první se věnuje první vlně pandemie na jaře roku 2020, druhá část se zabývá podporami poskytovanými od října 2020 do května roku 2021. Pro vyšší přehlednost jsou vládní podpory rozděleny do skupin záruční programy, podpora udržení zaměstnanosti a dotační programy. U každého programu je definován jeho účel, rozhodné období a podmínky žádosti. Jednotlivé programy jsou také hodnoceny z hlediska jejich předpokládané pomoci a případných úskalí.

Praktická část mé diplomové práce hodnotí vládní podporu na dvou sledovaných podnicích, které oba působí v nejvíce zasažených oborech. Prvním podnikem je restaurace, druhým je masážní salon. Oba podniky mají provozovny v nájmu a zaměstnávají zaměstnance na plný úvazek. Společným faktorem je tedy fakt, že nezanedbatelný podíl obrátu tvoří provozní náklady. Výzkum vychází z reálných dat získaných ve sledovaných podnicích, oba podniky si ale přály zůstat v anonymitě.

Praktická část této práce má proto podobu dvou případových studií, ve kterých jsem využila metody kvalitativního výzkumu, a to pozorování a polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor jsem v prvním podniku vedla přímo s majitelkou restaurace, v případě masážního salonu mi informace poskytla jednatelka společnosti. U obou podniků nejprve namodeluji veškerou podporu pro daný podnik dostupnou. Při modelaci budu vycházet z předpokladu, že podpora na každý měsíc by byla podnikateli přiznána a vyplacena v tom daném měsíci, abych lépe zachytila rozdíl mezi přijatou podporou a skutečnými zaplacenými náklady. Na základě výpočtů vyhodnotím, jak by přijatá podpora mohla podniku pomoci přečkat náročné období uzavření provozu. Následně za pomoci metody polostrukturovaného rozhovoru představím, jaké podpory byly ve skutečnosti využity, jaké ne, jak obdržená finanční výpomoc přispěla k udržení podnikání a jak podniky jednotlivé programy hodnotí na základě vlastní zkušenosti.

Práce je zpracovávána prostřednictvím textového editoru Microsoft Word a tabulkového procesoru Microsoft Excel, a to dle Metodiky k vypracování kvalifikační práce (bakalářské, diplomové) a průběh její obhajoby u státní závěrečné zkoušky, která byla vytvořena doc. PaedDr. Jaroslavem Dokoupilem, Ph.D., doc. Ing. Janou Hinke, Ph.D. a Ing. Hanou Kunešovou, Ph.D. v roce 2020. Při tvorbě teoretické části práce jsem čerpala z odborné literatury a z elektronických zdrojů, zejména pak z výzev jednotlivých vládních programů. Snažila jsem se také využít vlastní znalosti a zkušenosti z pozice obchodního pracovníka Národní rozvojové banky, a.s. Podkladem pro praktickou část práce byly poznatky získané v teoretické části a následně pak data z jednotlivých sledovaných podniků.

1 Charakteristika malých a středních podniků

První kapitola této diplomové práce se bude zabývat definicí malých a středních podniků (MSP). Bude představen způsob určení MSP dle doporučení Evropské komise a význam těchto podniků v národní i mezinárodní ekonomice. Závěrem kapitoly se budu věnovat také některým specifickým a znakům, kterými jsou MSP charakteristické.

1.1 Definiční vymezení MSP

Česká legislativa přebírá definici malých a středních podniků od Evropské komise. Ta malé a střední podniky definuje ve svém Doporučení komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků, malých a středních podniků.

Hlavními kritérii pro určení, zda podnik patří do kategorie MSP, jsou:

- počet zaměstnanců
- roční obrat, který nezahrnuje DPH a jiné nepřímé daně
- bilanční suma vztahující se k hodnotě aktiv společnosti

Obecně platí, že aby podnik patřil do kategorie MSP, musí mít méně než 250 zaměstnanců a jeho roční obrat nesmí přesáhnout 50 milionů EUR, případně bilanční suma v roční rozvaze nesmí přesáhnout 43 milionů EUR.

Výše zmíněná kritéria ale dělí skupinu MSP ještě na další podskupiny, které lze, dle obrázku 1, definovat následovně:

1. Střední podnik, pro který platí limity platné pro celou skupinu MSP.
2. Malý podnik, který zaměstnává méně než 50 osob a jehož roční obrat či bilanční suma nepřesahují 10 milionů EUR.
3. Mikropodnik, s méně než 10 zaměstnanci a ročním obratem či bilanční sumou nižší než 2 miliony EUR.

Obr. 1: Prahové hodnoty pro kategorie MSP

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců	Roční obrát	Bilanční suma roční rozvahy
Střední podnik	< 250	≤ 50 milionů EUR	≤ 43 milionů EUR
Malý podnik	< 50	≤ 10 milionů EUR	≤ 10 milionů EUR
Mikropodnik	< 10	≤ 2 miliony EUR	≤ 2 miliony EUR

Zdroj: Evropská unie (2015, s. 11), zpracováno autorkou

Pravidla pro určení MSP vypadají na první pohled zcela jasně, nicméně je zde několik věcí, které je třeba v následujících podkapitolách vysvětlit konkrétněji.

1.1.1 Určení počtu zaměstnanců

Pokud podnik zaměstnává všechny zaměstnance na plný úvazek, je určení jejich počtu jednoduché. Mnohé firmy dnes ale zaměstnávají na částečný úvazek, nabízejí stáže studentům, či evidují zaměstnance na rodičovské dovolené. Všechny tyto okolnosti výsledný počet zaměstnanců ovlivní.

Dle uživatelské příručky k definici malých a středních podniků (Evropská unie, 2015) se do počtu zaměstnanců započítávají zaměstnanci pracující na plný úvazek a vlastníci či společníci firmy, kteří od ní čerpají finanční výhody. Dočasní zaměstnanci, tedy například agenturní nebo sezónní, i zaměstnanci pracující na zkrácený úvazek, se započítávají jako zlomky. Studenti absolvující stáž či zaměstnanci na rodičovské dovolené se do konečného počtu nezapočítávají.

1.1.2 Propojené podniky

Ne vždy je podnik samostatnou a nezávislou jednotkou. V mnoha případech je podnik vlastněn mateřskou společností, nebo naopak vlastní společnosti dceřiné, případně může být propojený s jiným podnikem skrze svého vlastníka. Při určení velikosti podniku je třeba všechny tyto skutečnosti zohlednit.

Zde uživatelská příručka k definici malých a středních podniků (Evropská unie, 2015) pracuje se dvěma pojmy:

- **Propojený podnik**

Podniky jsou propojeny skrze ovládání většiny hlasovacích práv nebo možností uplatňovat na druhý podnik rozhodující vliv. Podniky se považují za propojené, drží-li podnik více než 50 % hlasovacích práv v druhém podniku, či má-li právo jmenovat a odvolat členy vedení. Typickým příkladem takových podniků jsou dceřiné a mateřské společnosti. Podniky mohou být propojené i skrze své vlastníky, ale pouze, když působí na stejném nebo na sousedním trhu.

Počet zaměstnanců i roční obrat propojeného podniku se započítává stoprocentně do celkových čísel za celou skupinu. Tedy například v případě dvou spojených podniků bude mít na určení MSP vliv počet zaměstnanců i roční obrat obou firem dohromady.

- **Partnerský podnik**

I partnerské podniky se určují dle podílu hlasovacích práv v druhém podniku, v tomto případě je podíl větší než 25 % a menší nebo roven 50 %. Jako příklad je možno uvést podnik, který je vlastněn rovným dílem dvěma majiteli, přičemž každý z nich je také fyzickou osobou podnikající. Tyto tři podnikající jednotky se tedy budou považovat za partnerské, jelikož vlastnický podíl činí 50 %.

Při konečném určení velikosti podniku se partnerské podniky započítávají dle podílu na hlasovacích právech. Tedy v případě, že je podíl 50 %, bude se do konečných čísel započítávat 50 % zaměstnanců a 50 % ročního obratu partnerského podniku.

1.1.3 Zařazení podniku do kategorie MSP

Jakmile se zkompletují veškeré potřebné údaje, a to jak za podnik sledovaný, tak i za případné propojené a partnerské podniky, vyhodnocuje se, zda sledovaný podnik, případně sledovaná skupina podniků, splňuje kritéria pro MSP.

Při konečném rozhodnutí, zda sledovaný podnik patří do kategorie malých a středních podniků, se sledují údaje za současné a dvě předchozí účetní období. Samozřejmě může dojít k tomu, že podnik za jeden rok kritéria pro MSP splnil a následující rok je již překročil, či naopak. Pro tyto případy byla Evropskou komisí sestavena tabulka, na základě které je možné určit konečný výsledek, viz tabulka 1.

Tab. 1: Určení MSP na základě sledovaných období

SLEDOVANÝ ROK	MINULÝ ROK	PŘEDCHOZÍ ROK	VÝSLEDEK
MSP	Není MSP	Není MSP	Není MSP
MSP	MSP	Není MSP	MSP
MSP	MSP	MSP	MSP
MSP	Není MSP	MSP	MSP
Není MSP	MSP	MSP	MSP
Není MSP	Není MSP	MSP	Není MSP
Není MSP	MSP	Není MSP	Není MSP
Není MSP	Není MSP	Není MSP	Není MSP

zdroj: Evropská unie (2015, s. 14), zpracováno autorkou

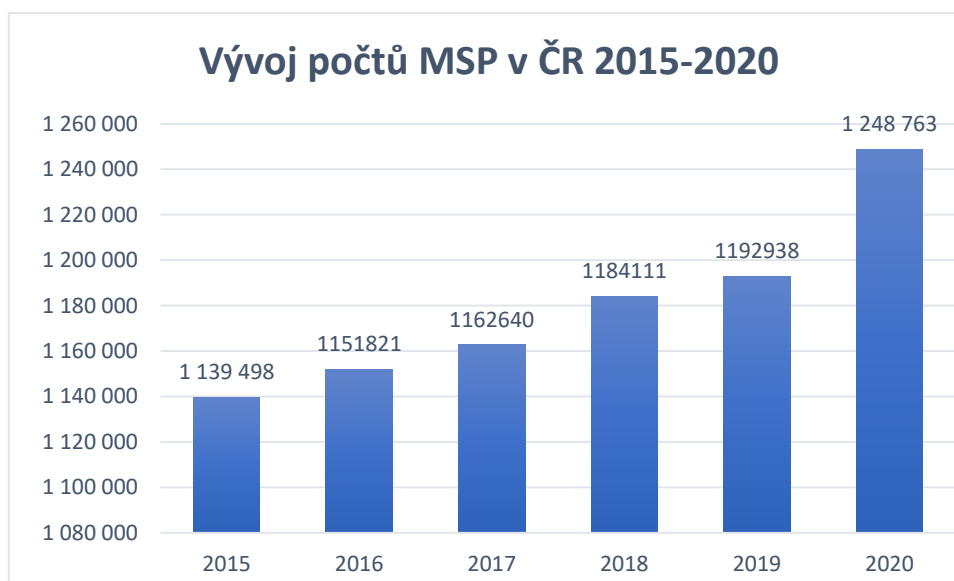
1.2 Postavení MSP v národní ekonomice a v evropském prostoru

Malé a střední firmy tvoří převážnou většinu všech firem jak na území České republiky (ČR), tak i v Evropské unii (EU). Dle statistik Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO, 2018) dosahoval v roce 2017 celkový počet MSP v ČR více než 1 150 000 subjektů, což tvořilo 99,8% podíl na celkovém počtu podnikatelských subjektů v ČR. MSP v tomto roce zaměstnávaly téměř 60 % všech zaměstnanců.

Eurostat má obdobnou statistiku z roku 2015, přičemž data za EU jsou srovnatelná s těmi za Českou republiku. Podíl MSP na celkovém počtu podnikatelských subjektů v EU činil 99 % (Papadopoulos et al., 2018).

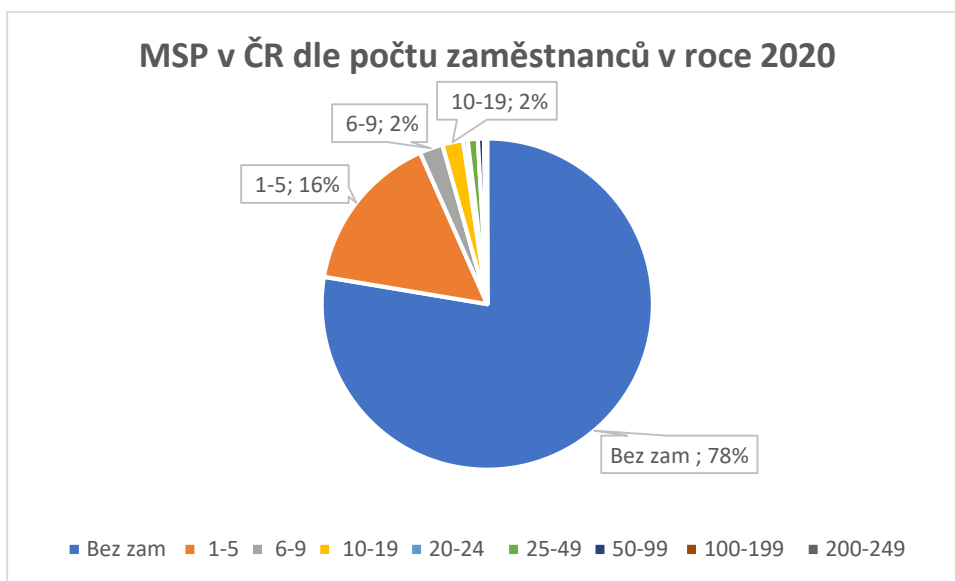
Pro detailnější vyobrazení podílu a postavení MSP v ČR jsem využila data uveřejněná ve zprávě o vývoji MSP v ČR mezi roky 2010-2020, kterou zveřejnila AMSP ČR (Kratochvílová, 2021).

Obr. 2: Vývoj počtů MSP v ČR v období 2015- 2020

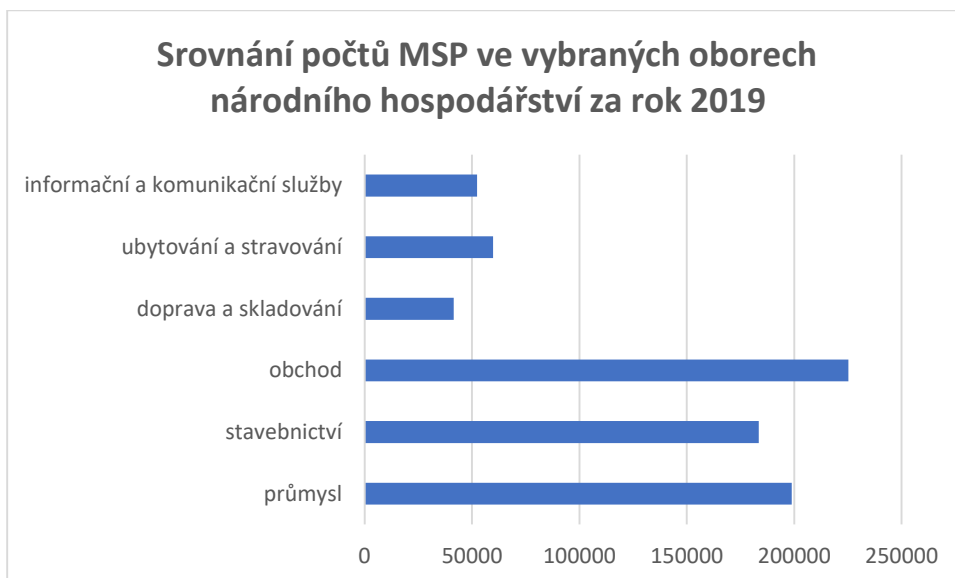
Zdroj: AMSP ČR (Kratochvílová, 2021), zpracováno autorkou

Obr. 3: MSP v ČR dle počtu zaměstnanců v roce 2020

Zdroj: AMSP ČR (Kratochvílová, 2021), zpracováno autorkou

Obr. 4: Zastoupení MSP v ČR ve vybraných oborech v roce 2019

Zdroj: AMSP ČR (Kratochvílová, 2021), zpracováno autorkou

Z obrázku 2 je patrné, že počet MSP v České republice se každoročně navyšuje. V roce 2015 bylo v ČR zaregistrováno téměř 1 140 000 malých a středních podnikatelů, do roku 2020 se počet navýšil o více než 100 000.

Dle obrázku 3 tvoří největší část malých a středních podnikatelů podniky bez zaměstnanců. Těch byl v roce 2020 zaregistrován téměř 1 000 000 a tvořily tak 78% podíl na celkovém počtu MSP. Druhou početně největší skupinou jsou pak mikropodniky do deseti zaměstnanců, jejichž počet v roce 2020 byl 224 700. Malé podniky do 50 zaměstnanců zaujímaly s celkovým počtem 43 217 zhruba 3,5% podíl na celkovém počtu. Početně nejmenší skupinou byly pak střední podniky do 250 zaměstnanců tvořící 0,9% podíl.

Ať už se jedná o OSVČ či firmy nabízející zaměstnání, z uvedených informací je patrné, že MSP v České republice zaujímají velmi důležitou roli v zaměstnanosti.

Obrázek 4 zobrazuje nejvíce zastoupené obory, ve kterých MSP podnikají. Nejvíce firem podniká v oboru obchodním, zabývá se tedy velkoobchodem či maloobchodem. Jako svoji hlavní činnost tento obor v roce 2019 označilo 225 257 podnikatelů. Dalším nejvíce zastoupeným oborem je průmysl následovaný stavebnictvím. V řádu desítek tisíc podnikají MSP také v oborech informačních a komunikačních služeb, ubytování a stravování a doprava a skladování.

Významné postavení MSP na trhu neplatí jen v České republice, ale také v zahraničí. Vysoký podíl MSP mezi podnikateli, a to 99 %, lze pozorovat v celé Evropské unii (Papadopoulos et al., 2018). Ta proto činnost těchto podniků aktivně podporuje a vyhláší podporné programy usnadňující přístup ke kapitálu, realizaci investic a dalšímu rozvoji podnikání. Cílem této veřejné podpory je zejména snižování nezaměstnanosti, zvyšování výkonnosti a technologické úrovně firem a podpora konkurenceschopnosti. Podporou MSP je ale také ucelování vnitřního trhu, tlak na snižování administrativní zátěže, či sjednocování legislativy a právní úpravy podnikání v rámci EU, jelikož podnikatelé v jednotlivých členských státech musí sledovat nejen domácí podmínky, ale i ty celoevropské (Straková & Váchal, 2020).

1.3 Specifika malých a středních podniků

Malé a střední podniky jsou specifické zejména tím, že jsou lokální, tedy ve většině případů nejsou vlastněny zahraničním subjektem. MSP se nesoustředí jen do velkých měst, ale působí i v regionech, kde pomáhají udržovat zaměstnanost a zároveň rozvíjí rozmanitost průmyslu a služeb. Pokud chce malý podnikatel prosperovat, musí být zodpovědný a musí si umět udržet přízeň svých zákazníků. Jeho reputace je tak velmi důležitá. Malé a střední podniky jsou také flexibilnější než velké korporace a umí se rychleji přizpůsobit aktuálním potřebám trhu a specifickým potřebám zákazníka.

Z výše uvedených statistik není pochyb, že MSP mají velký význam pro ekonomiku. Konkrétními přínosy malých a středních podniků se zabývají například autoři Veber a Srpová (2012). Z ekonomického hlediska autoři uvádí jako hlavní přínosy MSP zejména jejich schopnost přizpůsobit se okolnostem, snahu o vyšší efektivitu provozu a snižování nákladů. Malé a střední podniky také vyvažují působení monopolů, vyplňují skuliny na trhu a hledají nové příležitosti. Díky svému lokálnímu působení neodvádí kapitál do zahraničí, ale naopak investují a rozvíjí se.

Všechna výše jmenovaná specifika ale také odkazují na určitou zranitelnost malých a středních podnikatelů. Tato zranitelnost vychází mnohdy právě z faktu, že za nimi nestojí velká stabilní korporace, která by jim vypomohla například v případě náhlého poklesu poptávky či při ekonomické recesi. Dle Vebera a Srpové (2012) mají MSP obecně menší ekonomickou sílu a tím i těžší přístup ke kapitálu, z tohoto důvodu hůře realizují finančně náročnější investice a také mají slabší pozici například v soutěžích o veřejné zakázky. MSP mnohdy nejsou schopné zaplatit špičkové odborníky a inovovat. V neposlední řadě jsou pak ohrožené právě nadnárodními korporacemi, které mohou dočasně nasadit dumpingové ceny a získat větší podíl na trhu.

Nadnárodní korporace podnikají na více trzích a ve více oblastech, jsou tedy schopné zisky z jedné divize přesunout do jiné, v tu chvíli méně profitabilní, a pomoci jí tak překonat dočasnou krizi. V případě dlouhodobého útlumu mohou danou divizi pomocí dodatečných investic restrukturalizovat a přeorientovat do jiného odvětví. Malí a střední podnikatelé ale v drtivé většině podnikají pouze na jednom trhu a v jedné oblasti. Musejí si tedy sami zodpovědně tvořit rezervy, které jim v případě nenadálých skutečností pomohou přežít. Ne všichni jsou ale schopni tvořit rezervy v dostatečné výši, což pro ně v určitých případech může být až likvidační.

I přístup ke kapitálu a investičním zdrojům je značně limitovaný. Investičně náročnější projekty jsou málokdy schopni realizovat v plné výši z vlastních zisků a musejí tedy hledat jiné zdroje financování. Těmi mohou být například vstup investora a navýšení základního kapitálu, případně se podniky musejí obracet na finanční instituce a žádat o úvěr (Ministry of Industry and Trade, 2012). V tomto případě ale přicházejí dodatečné náklady spojené s úvěrem, jako je poplatek za zpracování a úroková sazba. Dále jsou podnikatelé často nuceni zastavit svůj majetek a úvěr jím zaručit. To vše pro ně představuje značné riziko.

Právě z těchto důvodů je, nejen v České republice, ale i v ostatních zemích, zaveden systém podpory malých a středních podniků, který jim pomáhá upevnit jejich pozici na trhu, realizovat investice i překonat dočasné finanční potíže.

1.4 Shrnutí kapitoly

Do skupiny malých a středních podniků se, dle doporučení Evropské komise, řadí podniky s méně než 250 zaměstnanci a ročním obratem do 50 mil. EUR či bilanční sumou rozvahy do 43 mil. EUR. V případě propojených podniků uvedená kritéria platí pro celou skupinu, nikoli pro každý podnik samostatně.

MSP mají velmi významné postavení jak pro českou, tak i zahraniční ekonomiku. V celkovém počtu podniků na územní České republiky mají téměř 99% podíl, velmi významnou roli hrají také na trhu práce. Díky jejich významu pro národní ekonomiky jsou MSP podporovány také ze strany EU, která jim usnadňuje přístup k veřejné podpoře, vypisuje dotační programy a aktivně se zabývá legislativou a právními úpravami pro usnadnění podnikání na evropském trhu.

Z hlediska významnosti pro národní ekonomiku hrají MSP velmi důležitou roli zejména v regionech, kde poskytují pracovní místa místním obyvatelům. Ve většině případů tyto podniky neodvádí zisky do zahraničí, ale investují je do rozvoje podnikání. MSP dále vyvažují působnost monopolů a vyplňují skuliny na trhu. Oproti nadnárodním korporacím jsou ale malí a střední podnikatelé více zranitelní a citliví na výkyvy v ekonomice a poptávce.

2 Podpora malých a středních podniků v České republice

Druhá kapitola nejprve definuje pojem veřejná podpora a představí její formy. Následně budou jednotlivé možnosti podpory pro malé a střední podniky v České republice detailněji charakterizovány.

2.1 Veřejná podpora

Za veřejnou podporu se dle judikatury EU považuje jakákoli podpora poskytnutá podnikateli z veřejných zdrojů, která by potenciálně mohla narušit hospodářskou soutěž, tedy zvýhodnila určité podniky či odvětví, případně ovlivnila mezinárodní obchod. Veřejnou podporu lze definovat na základě čtyř následujících znaků (ÚOHS, b.r. -a):

- jedná se o podporu poskytnutou státem z veřejných zdrojů
- poskytnutá podpora zvýhodňuje určité podniky či určitá odvětví podnikání
- podpora ovlivňuje obchod mezi členskými státy EU
- podpora může narušit hospodářskou soutěž

Až na specifické výjimky je veřejná podpora obecně zakázána. Nejčastější výjimkou je podpora de minimis, také známá jako podpora malého rozsahu. Ta umožňuje každému podnikateli získat až 200 000 EUR z veřejných zdrojů za tři po sobě jdoucí účetní období (NRB, 2021a). Každá poskytnutá podpora se podnikateli zapisuje do centrálního registru a podnikatel může podporu čerpat, dokud nepřekročí limit. Centrální registr de minimis spravuje v ČR Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). V tomto režimu se v ČR typicky poskytují bezplatné bankovní záruky a úvěry, případně příspěvky od úřadu práce, např. na vzdělávání zaměstnanců. Další možností legálního poskytnutí veřejné podpory jsou blokové výjimky, u kterých se předpokládá slučitelnost s vnitřním trhem EU při dodržení určitých podmínek, které jsou rozděleny do kategorií dle podpořených oblastí. Jedná se o oblasti, jako např. podpora vzdělávání, kultury, infrastruktury, ochrana životního prostředí, regionální rozvoj nebo právě podpora pro MSP (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, b.r.-b)

2.2 Formy veřejné podpory

V České republice se podporou pro MSP zabývá Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Ten uvádí následující formy veřejné podpory:

- návratná finanční pomoc
- dotace služeb nebo služeb za zvýhodněnou cenu
- finanční příspěvek
- záruka
- úvěr se sníženou úrokovou sazbou

Zákon také definuje oblasti, na které může být podpora poskytnuta. Jedná se například o investice, zvyšování odbornosti zaměstnanců, hospodářské a technické poradenství, vytváření nových pracovních míst, výzkum a vývoj nebo také projekty spojené s ochranou životního prostředí a snižováním provozních nákladů.

2.2.1 Návratná finanční výpomoc

Jako návratnou finanční výpomoc lze označit prostředky státního rozpočtu, poskytované fyzickým či právnickým osobám na stanovený účel. Návratná finanční pomoc se poskytuje bezúročně s předpokladem, že příjemce finanční prostředky po uplynutí určité lhůty vrátí (EPRAVO.CZ, 2002).

2.2.2 Dotace

Dle § 3 Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, se dotací rozumí peněžní prostředky z veřejného rozpočtu, které se poskytují fyzickým či právnickým osobám na stanovený účel.

Specifikem dotace je, že je nevratná, nejedná se tedy o žádnou formu půjčky. Na dotaci neexistuje právní nárok a o jejím vyplacení rozhoduje poskytovatel na základě podané žádosti.

Dotace jsou čerpány z veřejných zdrojů, a to z domovského státu, případně z veřejného rozpočtu cizího státu či z EU.

V případě domácích prostředků se nejčastěji čerpá z prostředků jednotlivých ministerstev, případně ze státních fondů. V případě EU se jedná většinou o evropské fondy.

2.2.3 Finanční příspěvek

Pojem finanční příspěvek se nejčastěji skloňuje v souvislosti se zemědělstvím a lesním hospodářstvím. Takové příspěvky jsou poskytovány ministerstvem zemědělství a jedná se o peněžité částky, které se vypočítávají jako příspěvek v Kč na m³, ha apod.

Finanční příspěvek je vyplácen zpětně, a to na základě faktur a dalších dokladů. Ohlášení musí žadatel provést ještě před zahájením prací, žádost o finanční příspěvek se podává po dokončení (Ministerstvo zemědělství, 2020).

2.2.4 Záruka

Bezplatnou záruku za bankovní úvěr poskytuje v České republice pro malé a střední podnikatele Národní rozvojová banka, a.s. (NRB). Jedná se o instituci, jejímž jediným akcionářem je stát, zastoupený Ministerstvem financí (MF), Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO) a Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR). NRB poskytuje záruky v různých programech na různé účely, jak provozní, tak investiční.

Bankovní záruka předpokládá součinnost banky komerčního typu, která úvěr podnikateli poskytne. NRB se za tento úvěr zaručí a v případě, že se podnikatel dostane do obtíží se splácením, část úvěru (nejčastěji ve výši 70-80 %) za něj splatí.

Záruky jsou poskytovány bezúplatně, v některých programech lze dokonce využít záruku s finančním příspěvkem na úhradu úroků.

2.2.5 Úvěr se sníženou úrokovou sazbou

Stejně jako záruky, i zvýhodněné úvěry poskytuje NRB, a to na určitý podíl celkové výše investičního záměru. I zde se tedy předpokládá zapojení komerční banky, případně vlastní investice podnikatele, aby byl záměr dofinancován.

Nyní mohou podnikatelé využít například expanzní úvěr na pořízení strojů a nemovitostí, který je financován z Evropských strukturálních a investičních fondů. Tento typ úvěru je bezúročný a poskytuje finanční příspěvek na úhradu úroků u komerční banky. Drobní podnikatelé v Jihočeském kraji mohou využít úvěr s pevnou úrokovou sazbou 3 % p.a. Dále banka nabízí například úvěry na úsporu energií či zvýhodněné úvěry pro sociální podniky. Aktuální nabídku úvěrových programů lze nalézt na webových stránkách www.nrb.cz.

2.3 Podmínky získání podpory

Konkrétní podmínky k získání dotace si každý poskytovatel určuje sám a specifikuje je ve výzvě k podání žádosti. Ve výzvě poskytovatel uvádí informace o věcném zaměření dotace, specifikuje okruh oprávněných žadatelů a také lhůtu, ve které je možné žádosti podávat (Strnadová, 2019).

Do žádosti žadatel vyplňuje údaje o sobě, o jakou dotaci žádá, na co ji chce využít a v jaké výši. Žádost může mít jednu i více příloh, které dále blíže specifikují žadatelův záměr.

Téměř vždy je přílohou žádosti projektový záměr, kde žadatel představuje projekt, který má daná dotace zafinancovat. Uvádí zde podrobný rozpočet, celkovou výši nákladů, poměr vlastních a cizích zdrojů financování a další.

Na základě předložených dokumentů následně poskytovatel posuzuje, zda žadatel splňuje podmínky k získání dotace. Posuzuje se zde typ a velikost podniku, oblast podnikání, finanční situace, mnohdy i obchodní partneři, organizační struktura a spojené podniky. Dále se posuzuje realizovatelnost podnikatelského záměru, a zda daný záměr povede k cíli dotačního programu.

Pokud žadatel podmínky nesplní, je pouze vyrozuměn s výsledkem a vyřazen. Může se stát, že žadatel nedodá kompletní podklady, v tomto případě bývá kontaktován a vyzván k doplnění informací.

I v případě, že žadatel formálně splní všechny podmínky, může být z programu vyřazen i pro jiný důvod, například pro nedodržení termínu pro podání žádosti.

Pokud žadatel splní všechny podmínky, je mu dotace vyplacena. Vyplacením dotace ale celý proces nekončí.

2.4 Plnění smluvních podmínek

Splněním podmínek pro získání dotace povinnosti žadatele nekončí. Poskytovatel je totiž oprávněn provádět kontroly v různých fázích čerpání podpory, tedy zkoumat, zda byla dotace využita na uvedený účel (Strnadová, 2019).

Tyto kontroly mohou mít různé formy, které si poskytovatel sám stanoví. Nejčastěji se jedná o administrativní kontroly, které probíhají na základě předložení podkladů, například faktur, výpisů z účtu, karet majetku či výpisu z katastru nemovitostí. Dále to může být fyzická kontrola, kdy se zástupce poskytovatele dostaví na místo realizovaného projektu. Některé instituce, například NRB, vyžadují i kontrolu formou finančního monitoringu, kdy se na základě pravidelně předkládaných účetních výkazů posuzuje vývoj ekonomické situace příjemce dotace.

Výstupem kontroly je pak protokol o kontrole, který stanoví soulad či nesoulad s podmínkami dotace. V případě zjištěného nedodržení podmínek pak příjemci hrozí nejen povinnost prostředky vrátit, ale často i uhradit pokutu.

2.5 Shrnutí kapitoly

Veřejná podpora, tedy podpora poskytovaná podnikatelům z veřejných zdrojů, je ve většině případů i státech zakázána, aby nedocházelo k narušování hospodářské soutěže. Existují ale výjimky, zejména podpora de minimis a bloková výjimka, které usnadňují malým a středním podnikům přístup k veřejným prostředkům a pomáhají v rozvoji jejich podnikání.

V České republice mohou podnikatelé čerpat podporu ve formě návratné finanční pomoci, finančního příspěvku, dotace, záruky či úvěru se sníženou úrokovou sazbou.

Mezi hlavní poskytovatele veřejné podpory patří zejména jednotlivá ministerstva, dále pak státní a evropské fondy.

Pro získání podpory je potřeba podat řádně vyplněnou žádost a projektový záměr. Další podmínky a pravidla si stanovuje poskytovatel podpory samostatně. Po získání podpory je ale nadále třeba plnit smluvní podmínky, například pravidelně zasílat monitoring či umožnit poskytovateli provést kontrolu na místě.

3 Pandemie covid-19 a její dopady na MSP

Třetí kapitola této diplomové práce se bude stručně věnovat pandemii covid-19, vládním opatřením s pandemií spojeným a následkům, které tato opatření měla na podnikatele a ekonomiku.

Nejprve se budu věnovat počátku pandemie a jejímu rozšíření po světě, následně pak nejčastějším opatřením, která byla přijata státy po celém světě, včetně České republiky. Druhá podkapitola se bude věnovat následkům opatření a jejich dopadům na malé a střední podnikatele.

3.1 Pandemie covid-19

Koronavir SARS-CoV-2 se začal šířit na konci roku 2019, přičemž první záznamy o jeho šíření se objevily v provincii Wu-chan v Číně. Z Číny se tento virus následně začal rozšiřovat po celém světě, až jej nakonec dne 11. 3. 2020 Světová zdravotní organizace označila za pandemii. V tuto chvíli byl již rozšířen ve 114 státech, měl na kontě více než čtyři tisíce obětí a více než 100 tisíc nakažených (EFE News Service, 2020).

K šíření viru takovou rychlostí napomohl fakt, že lidská populace neustále narůstá a lidé se koncentrují ve větších městech, což má vliv na růst hustoty obyvatelstva. Dalším významným faktorem je také vysoká mobilita (Tisdell, 2020). Otevřené hranice a cestování bez omezení umožňovalo lidem trávit dovolenou v zahraničí, jezdit na zahraniční služební cesty a volně se pohybovat mezi různými zeměmi. I přesto, že na začátku pandemie mnoho států uzavřelo hranice, izolovat nemoc pouze na jeden stát bylo téměř nemožné.

Onemocnění tímto virem má různé příznaky, od ztráty chuti a čichu přes bolavé svaly a klouby k vysokým horečkám a kašli. Pro některé skupiny obyvatel může mít ale onemocnění tímto virem i fatální následky. I proto se vlády po celém světě rozhodly přijmout razantní opatření, která měla zamezit přenosu nemoci, ochránit rizikové skupiny obyvatelstva a ulevit přetíženým nemocnicím. Mezi taková opatření patřilo uzavření škol, přesun zaměstnanců z kanceláří domů, omezení setkávání a cestování, omezení maloobchodu a služeb a další.

Opatření a omezení byla mnohdy doprovázena fiskálními balíčky a monetární expanzí pro zmírnění ekonomické recese. Celá situace ale vyústila ve velkou nejistotu zejména na finančních trzích, což vedlo k masivnímu rozprodávání rizikových aktiv (Kizys et al., 2021).

V České republice byly první případy zaznamenány v březnu 2020, nouzový stav byl pak vyhlášen 12. 3. 2020 (Dlupalová, 2020). S nouzovým stavem byly spojené značné vládní restriktce, které omezovaly volný pohyb osob a uzavřely či omezily mnoho podnikatelských oborů a jejich provozoven. V průběhu této jarní vlny mohli podnikatelé žádat o první programy vládní podpory. Rozvolňovat se začalo postupně od 20. dubna, a to na základě harmonogramu připraveného vládou (Vláda ČR, 2020). K největšímu rozvolnění v podobě otevření nákupních center, zahrádek restaurací a veškerých služeb, došlo 11. května. O dva týdny později se otevřely také vnitřní prostory restaurací a ubytovací zařízení. Po uvolnění restriktcí následovalo relativně poklidné léto, na jehož konci se ale pandemie začala v Česku opět rozšiřovat. Následovala proto další opatření, která postupně opět uzavírala provozovny a omezovala pohyb, až vyústila v další lockdown. Jako první se omezila otevírací doba restaurací, následovala uzavírka vnitřních sportovišť, poté úplné uzavření restaurací a následně uzavření maloobchodu a služeb (Ministerstvo financí ČR, 2020).

Krátce před Vánoci vláda rozhodla o zmírnění opatření a otevřela obchody, restaurace i služby. To ale nemělo dlouhého trvání, epidemická situace se zhoršovala, a proto 18. prosince nastala další uzavírka. Lockdown nakonec trval ještě celé měsíce, uvolňovat se začalo až v dubnu 2021. K otevření vnitřních prostor restaurací a provozoven služeb došlo až na konci května (BusinessInfo.cz, 2021).

3.2 Dopady pandemie na MSP

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD, 2020) zveřejnila v červenci 2020 rozsáhlou zprávu o dopadech první vlny pandemie na malé a střední podnikatele. Pandemie měla na MSP dopad hned v několika rovinách. Tou první byly dodavatelsko-odběratelské řetězce. Ty byly zasaženy zejména snížením počtu zaměstnanců, a to z důvodů nařízených karantén či přímo výskytu nemoci na pracovišti. Docházelo tak ke zpoždění nasmlouvaných dodávek.

I na straně poptávky ale došlo k ochlazení, což vyústilo v závažné problémy s likviditou některých podniků. Docházelo tak k druhotné platební neschopnosti, kdy podniky neobdržely vyfakturované peníze za svoje dodávky a nebyly tak schopné zaplatit své závazky vůči dodavatelům. Ochlazení poptávky, neplacení vyfakturovaných výkonů, to vše nutilo firmy redukovat počty zaměstnanců, přičemž nejvíce ohrožených pracovních míst bylo v mikropodnicích do deseti zaměstnanců. Kruh byl poté uzavřen snižováním výdělků zaměstnaných, a to z důvodů karantén, onemocnění či nemožnosti pracovat z důvodu poklesu objednávek. Toto dále přispívalo ke snižování poptávky. Mezi nejvíce zasažené obory zpráva OECD zařadila ubytovací služby, leteckou dopravu, retail a osobní služby, tedy například kadeřnictví a další.

Ne všechny obory ale byly zasaženy negativně. Spíše pozitivní vývoj bylo možné sledovat u firem podnikajících v technologických oborech, IT či e-commerce. Obecně lze ale říci, že pandemie měla největší dopad na tržní hodnotu podniků, investice a zaměstnanost (Hassan et al., 2020).

3.3 Shrnutí kapitoly

Nemoc, která byla zpočátku lokalizována v jedné provincii v Číně, se velmi rychle rozšířila po celém světě a byla vyhlášena pandemií.

Vlády po celém světě se snažily šíření nemoci zabránit a začaly přijímat přísná opatření v podobě omezování pohybu osob a podnikatelských činností. Mezi nejvíce zasažené obory patřily doprava, ubytovací služby, pohostinství, osobní služby i maloobchod.

Malí a střední podnikatelé museli čelit hned několika výzvám. Tou první byl pokles pracovních sil a s tím spojeným pokles výroby, další byl pokles poptávky, druhotná platební neschopnost a celkové narušení dodavatelsko-odběratelských řetězců. To vše mělo následky v podobě redukování pracovních míst, snižování platů a celkového omezení podnikatelské činnosti.

4 Podpora pro MSP v době koronavirové krize

Následující kapitola se již bude zabývat konkrétními programy, které vznikly na podporu malých a středních podnikatelů po vypuknutí koronavirové pandemie. Pandemie zasáhla konkrétně Českou republiku hned v několika vlnách. Pro účely této práce jsem ale vládní restrikce s pandemií související, a následnou podporu pro podnikatele, rozdělila do dvou celků a současně podkapitol. Ta první se bude zabývat opatřeními zavedenými krátce po vypuknutí pandemie, tedy na jaře roku 2020. Další významná vlna pandemie, kterou se zabývá druhá podkapitola, propukla na podzim roku 2020, kdy vládní opatření, s malou přestávkou krátce před Vánoci, trvala až do jara 2021. V každé podkapitole budou představeny konkrétní programy na podporu pro podnikatele, a to jak pro fyzické, tak pro právnické osoby. Kromě účelu programů a jejich platnosti se budu zabývat také náležitostmi žádosti, podmínkami, které bylo potřeba splnit, a v neposlední řadě také případnými úskalími, se kterými se podnikatelé museli vyrovnat.

V následujících podkapitolách bude jako první aktualizovaná veřejná podpora, u které muselo dojít k nutným úpravám umožňujícím podnikatelům dosáhnout na více veřejných prostředků, než bylo do té doby běžné. Následující dvě podkapitoly se pak již budou zabývat konkrétními programy na podporu podnikatelů nejprve na jaře 2020 a poté od podzimu 2020 do jara 2021.

4.1 Veřejná podpora v době koronavirové krize

Koronavirová pandemie s sebou přinesla zcela bezprecedentní situaci a vládní opatření a restrikce, kterým podnikatelé nikdy předtím nemuseli čelit. Na podporu podnikatelů bylo vynaloženo mnoho veřejných prostředků. Aby na ně ale firmy mohly dosáhnout, bylo potřeba dočasně upravit pravidla veřejné podpory.

Kromě podpory de minimis, která měla stále stejný limit 200 000 EUR na tři roky, a blokových výjimek, se zavedl také tzv. Dočasný rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy covid-19. V rámci tohoto programu bylo možné poskytnout podporu ve formě přímé dotace, daňových úlev, záruky či úvěru, a to podnikatelům, kteří se potýkali s náhlým nedostatkem či nedostupností likvidity. Dočasný rámec byl přijat 19. března 2020, jeho původní platnost byla nastavena do 30. června 2021 a původní strop podpory pro jeden podnik (kromě těch v odvětvích zemědělství či rybolov) byl nastaven na 800 000 EUR. Vzhledem k trvajícím opatřením byla ale platnost prodloužena až do konce roku 2021 a původní limit byl navýšen na 1,8 mil. EUR (GABRIELOVA, 2021).

4.2 Období jaro 2020

4.2.1 Záruční programy a bezúročné úvěry

- **COVID I**

Podpora pro malé a střední podnikatele ve formě bezúročného úvěru byla spuštěna dne 16. 3. 2020 a byla výsledkem spolupráce MPO a NRB. Úvěr COVID I byl určen na provozní financování a pořízení zásob a podnikatelé si mohli půjčit od 500 tis. Kč do 15 mil. Kč (NRB, 2021b). Splatnost byla nastavena na dva roky od uzavření smlouvy, s možností odkladu splácení o jeden rok. Na rozdíl od jiných úvěrů NRB zde nebyla vyžadována spoluúčast banky komerčního typu. Úvěr byl zajištěn blankosměnkou, s avalem či bez, toto bylo posuzováno individuálně na základě bonity žadatele. Získání úvěru bylo podmíněno doložením finančních výkazů, které byly následně posuzovány analytikem.

Podmínky, které žadatel musel splňovat, byly aplikovány i u dalších COVID programů. Jednalo se zejména o splnění kritéria MSP, podnikání na území ČR, absenci nedoplatků vůči zaměstnancům a veřejným institucím a nemožnost být v insolvenci či úpadku.

O úvěr mohli podnikatelé žádat prostřednictvím webových stránek NRB, a to přes e-podatelnou.

Kromě žádosti o úvěr bylo potřeba doložit i několik příloh, zejména podrobné informace o projektu a plánovaných vynaložených výdajích, o spojených osobách a AML identifikaci.

Hodnocení programu

Úvěr COVID I byl kritizován z několika důvodů. Jedním z nich byla administrativní náročnost a dlouhotrvající zpracování. Žadatelé mnohdy čekali i déle než měsíc, aby se dozvěděli, zda jim bude úvěr poskytnut. Čekací doba delší než měsíc na vyřízení úvěru je ve světě financování standardní, spíše i krátká. Zde se ale jednalo o pomoc podnikatelům v nouzi, kteří peníze potřebovali rychle. Žádost bylo také možné podat jen během prvních pár dní, jelikož na tento program byl vyčleněn nižší objem peněz, než byla poptávka, nedostalo se tedy na každého. Další kritika se týkala vysokého počtu zamítnutých žádostí a špatné komunikace NRB s žadateli. Žadatelé se ve většině případů dozvěděli, že jejich žádost byla zamítnuta, nevěděli ale proč. Dle NRB byl vysoký počet zamítnutých žádostí způsoben nesplněním podmínek, nekompletně či chybně podanou žádostí a v neposlední řadě špatnou ekonomickou situací žadatelů. O úvěr totiž žádali i podnikatelé, kteří měli finanční potíže ještě před vypuknutím pandemie. Špatná komunikace a delší lhůty pro vyřízení úvěrů byly způsobeny zejména nedostatkem pracovní síly na straně poskytovatele, jen o úvěr COVID žádalo více než 3000 podnikatelů (Stuchlík, 2020).

• COVID II

Záruční program COVID II byl považován za jednu z hlavních podpor pro podnikatele zasažené vládními opatřeními. I tento program byl poskytován ve spolupráci s NRB. Princip tohoto programu byl následující: podnikatel zažádal o provozní úvěr u banky komerčního typu, NRB se za tento úvěr zaručila a usnadnila tím tak klientovi přístup k penězům. Banky díky tomu poskytly úvěr i méně bonitním klientům a klienti se nemuseli za úvěr zaručovat například nemovitostmi a ohrozit tak své podnikání.

NRB se zaručila až za 80 % poskytnutého úvěru, přičemž úvěr mohl být ve výši až 15 mil. Kč. Kromě toho byl klientovi poskytnut také finanční příspěvek na zaplacené úroky, a to až do výše 1 mil. Kč. Ve výsledku byl tedy úvěr pro většinu klientů bezúročný (NRB, 2020a). Zaručený úvěr bylo možné využít na provozní výdaje, tedy nákup zásob, úhradu faktur, či vyplacení mezd.

Podmínky programu i náležitosti žádosti byly velmi podobné jako u programu COVID I, u záruky ale nebyla kritéria tak přísná a dokládalo se také méně dokumentů.

Hodnocení programu

Celkově byl program COVID II mnohem lépe koncipovaný než předchozí úvěr COVID I. Zpracování bylo rychlejší, objem vyhrazených prostředků byl vyšší a dostalo se i na menší žadatele. Díky finančnímu příspěvku na pokrytí úroků byl stejně výhodný. Opět zde ale byl problém s náročnou administrativou a časovou tísň. Během několika prvních dní obdržela NRB tolik žádostí, že byla nucena jejich další příjem zastavit. Žadatel musel vyplnit kromě žádosti ještě několik dalších příloh, a jelikož na doložení dokumentů měl opravdu málo času, byly mnohé dokumenty chybně vyplněné. Pracovníci NRB následně nemohli žádosti rovnou zpracovat a schválit, nejprve museli kontaktovat klienta a pomoci mu dokumenty zkompletovat. Ačkoli NRB navýšila pracovní kapacity, nařídila práci přesčas i o víkendech a započala spolupráci s dalšími institucemi, jako ČEB, SFŽP či MPO, které poskytly pracovní síly na pomoc kompletace žádostí, někteří žadatelé čekali i dva měsíce, než jim byla žádost vyřízena. Poslední smlouvy o záruce se uzavíraly ještě na podzim.

- **COVID Praha**

Jelikož záruku COVID II mohli využít podnikatelé z celé ČR, kromě těch podnikajících na území hlavního města Prahy, byl pro pražské podnikatele vyhrazen záruční program COVID Praha. Ten měl zcela shodné parametry s programem COVID II a byl vyhlášen 21. 4. 2020. Na tuto podporu bylo alokováno 600 mil. Kč (NRB, 2020b).

Při spuštění programu měli podnikatelé tentokrát k dispozici videonávod a vzorové formuláře, drtivá většina žádostí byla proto podána správně. To výrazně přispělo k malému počtu zamítnutých žádostí oproti COVID II.

- **COVID III**

I program COVID III poskytoval záruky za komerční úvěry, parametry se ale lišil od svých předchůdců. Kromě malých a středních podniků mohli nově čerpat tuto formu podpory také velcí podnikatelé. Podnikům do 250 zaměstnanců se poskytovala záruka až do výše 90 % jistiny zaručovaného úvěru, podnikům do 500 zaměstnanců pak do výše 80 %. V obou případech byla doba ručení 3 roky a maximální výše zaručovaného úvěru 50 mil. Kč. Program byl vládou schválen dne 18. 5. 2020 (MPO, 2020).

Hodnocení programu

I v případě záruky COVID III se jednalo o záruční program poskytovaný NRB. Od ostatních COVID programů se ale lišil tím, že podnikatelé nepodávali žádost přes NRB, ale přes jejich úvěrující banku. V praxi to znamená, že NRB podepíše záruční smlouvy s bankami komerčního typu v určité výši, dále už je právě na komerčních bankách, aby záruky rozdělily mezi podnikatele. Velkou výhodou je v tomto případě mnohem menší administrativní zátěž pro žadatele. Jelikož administrativa nespádala pod NRB, bylo třeba využít jinou formu veřejné podpory, a to dočasný rámec. Využití této podpory znamenalo, že podnikatelům se již neposkytoval finanční příspěvek na zaplacené úroky a záruky nesměly být bezplatné, proto komerční banky musely odvádět záruční poplatky.

- **Souhrn COVID programů**

V programu COVID I se celkem uzavřelo 165 smluv v objemu 928 mil. Kč, u COVID II se podepsalo 3 237 smluv v objemu 14 553 mil. Kč a s pražskými podnikateli to bylo 311 smluv o záruce v objemu 1 624 mil. Kč (NRB, 2020c). Záruční program COVID III bylo možné využít až do konce roku 2021, proto bude v této práci uveden ještě v rámci druhé vlny opatření.

Jak již bylo uvedeno, jen v programu COVID I bylo podáno více než 3 000 žádostí, je zde tedy patrný propastný rozdíl mezi počtem žádostí a počtem uzavřených obchodů, podepsáno jich bylo pouhých 5 %. Na tuto formu vládní podpory bylo pro podnikatele velmi těžké dosáhnout. O záruku COVID II žádalo 5 900 podnikatelů (Novinky.cz, 2020) a uzavřeno bylo 3 237 smluv, zde je tedy poměr mnohem lepší, podepsána byla zhruba polovina.

4.2.2 Podpora udržení zaměstnanosti

- **Antivirus**

Vládní program na podporu zaměstnanosti byl vyhlášen pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

Na jaře 2020 byl rozdělen do dvou režimů, a to Antivirus A a Antivirus B. V obou případech se jednalo o náhrady zaměstnavatelům za vyplacené mzdy a zákonné odvody, podmínky se ale v jednotlivých režimech lišily.

Antivirus A byl určen zejména na náhrady mezd, které museli podnikatelé vyplácet v době omezení či uzavření provozu. Dále bylo tento režim možné využít na mzdy vyplacené zaměstnanci, kterému byla nařízena karanténa či izolace. Příspěvek se zaměstnavateli vyplácel ve výši 80 % uznatelných nákladů (tedy mzdy a povinných odvodů), a to maximálně do 39 000 Kč za jednoho zaměstnance na měsíc (Ministerstvo zdravotnictví, 2021b).

Antivirus B byl určen pro ty zaměstnavatele, kterým vznikly překážky v práci například z důvodu poklesu poptávky, jejich provoz ale nuceně uzavřen nebyl. Zde se náhrady proplácely ve výši 60 % uznatelných výdajů s limitem 29 000 Kč měsíčně na zaměstnance (Ministerstvo práce a sociálních věcí, b.r.).

Zaměstnavatelé mohli o antivirus žádat prostřednictvím Úřadu práce (ÚP), příjem žádostí byl spuštěn dne 6. 4. 2020 a žádat se mohlo o kompenzaci mezd od počátku nouzového stavu, tedy od 12. března (Kučerová, 2020). Veškerá komunikace mezi zaměstnavatelem a úřadem probíhala elektronicky prostřednictvím datové schránky, e-mailu či aplikace Antivirus. Každá žádost byla úřadem zkontrolována a v případě, že byla bez závad, došlo k uzavření dohody o poskytnutí příspěvku.

Samotnou žádost stačilo podat pouze jednou, příspěvky na náhrady mezd se vyplácely na základě měsíčního vyúčtování nákladů podaného zaměstnavatelem. Toto vyúčtování bylo následně porovnáno s údaji v evidenci ČSSZ, pokud bylo v souladu, příspěvek byl vyplacen. Program byl postupně prodlužován po celou dobu trvání vládních opatření, na podzim byl vyhlášen také Antivirus v režimu A plus, který bude specifikován dále.

Hodnocení programu

I na program Antivirus se vztahovala určitá pravidla a podmínky, které bylo potřeba splnit, aby byl příspěvek vyplácen.

Dle manuálu pro zaměstnavatele, zveřejněného na stránkách MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí, b.r.) bylo hlavní podmínkou v době podání měsíčního vyúčtování, aby byl zaměstnanec v pracovním poměru a nebyl ve výpovědní lhůtě z důvodu výpovědi podané zaměstnavatelem. Příspěvek nebylo možné nárokovat v případě, že zaměstnavatel již obdržel na zaměstnance jiný příspěvek od ÚP, případně byla náhrada mzdy pokryta jinými veřejnými rozpočty.

Příspěvek bylo možné čerpat i na mzdy členů statutárního orgánu, ovšem pouze v případě, kdy pracovní smlouva nebyla podepsána stejnou osobou jak na straně zaměstnavatele, tak na straně zaměstnance. O příspěvek mohly žádat i pracovní agentury, pouze ale na zaměstnance, se kterými uzavřely pracovní poměr před vyhlášením nouzového stavu.

Asi největším úskalím spojeným s programem Antivirus byly včasné úhrady povinných odvodů na sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance. Aby byly podmínky programu splněny, bylo potřeba mít v době podání měsíčního vyúčtování všechny odvody včasné uhrazené a až poté si na ně zpětně zažádat o příspěvek. Mnozí zaměstnavatelé však využili možnosti odložení plateb pojistného na sociální zabezpečení a i přesto žádali o Antivirus, byli proto nuceni následně podporu vracet.

4.2.3 Dotační programy

- **Kompenzační bonus**

Kompenzační bonus byl určen pro podnikatele přímo zasažené vládními opatřeními. Dle Zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, mohly o tuto podporu žádat nejen fyzické osoby podnikající, ale také společníci malých s.r.o. či osoby vykonávající práci na základě dohody. Společníci malých s.r.o. museli splnit podmínky, které omezovaly maximální počet vlastníků firmy na dva (více pouze v případě rodinných podniků) a stanovily minimální obrat na 180 000 Kč.

V případě OSVČ se muselo jednat o podnikatele s živností založenou před vyhlášením nouzového stavu, aktivně podnikající, nikoli s přerušenou živností. Dále žadatel nesměl vykonávat zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění a musel být zasažen protiepidemickými opatřeními. Splnění těchto podmínek žadatel dokládal čestným prohlášením.

Podpora byla vyplácena ve formě finančního příspěvku ve výši 500 Kč na den, a to ve dvou kompenzačních obdobích. První období bylo od 12. 3. 2020 do 30. 4. 2020, následně po prodloužení nouzového stavu bylo vyhlášeno další období od 1. 5. do 8. 6. 2020 (Generální finanční ředitelství, 2020).

Kompenzační bonus byl vyplácen přímo na bankovní účet žadatele, a to na základě jednoduché žádosti spojené s čestným prohlášením, že žadatel byl zasažen vládními opatřeními spojenými s pandemií.

Hodnocení programu

Kompenzační bonus byl například ve srovnání s COVID programy administrativně nenáročný. Splnění podmínek se dokládalo prostřednictvím čestného prohlášení, nebylo nutné prokazovat pokles příjmů. I díky tomu byly žádosti rychle vyřizovány a vypláceny. Kompenzační bonus také nebyl vypsán ke konkrétním účelům, tedy například na úhradu provozních nákladů, podnikatel mohl přijaté prostředky vynaložit dle své potřeby. S kompenzačním bonusem proto nebyla spojená ani následná administrativa v podobě dokládání účelu vynaložených prostředků.

Dostupnost tohoto programu pro podnikatele dokládá fakt, že za jaro 2020 bylo vyplaceno více než 1 milion žádostí v celkové výši přes 20 mld. Kč (Finanční správa ČR, 2021).

- **„Ošetřovné“ pro OSVČ**

V rámci nařízeného lockdownu byly uzavřeny také mateřské, základní, střední i vysoké školy. Bylo tedy potřeba vyřešit otázku péče o děti do 13 let, kterým nebylo umožněno docházet do školy. Zaměstnanci, kterým se z hrubé mzdy odvádí nemocenské pojištění, mají po dobu péče o člena domácnosti (nejčastěji potomka do 10 let věku), standardně nárok na 60 % denního vyměřovacího základu za kalendářní den (Česká správa sociálního zabezpečení, b.r.) To ovšem neplatí pro většinu samostatně výdělečných podnikatelů, kteří si nemocenské pojištění neplatí.

MPO proto přišlo se speciální dotací, tzv. „Ošetřovné“ pro OSVČ. To, dle archivu výzev dostupném na webu MPO (Tým MPO, 2021f), činilo za březen 424 Kč na den, od dubna poté 500 Kč. O dotaci směly žádat osoby samostatně podnikající na hlavní činnost, které neměly nedoplatky vůči finančnímu úřadu, ČSSZ, zdravotní pojišťovně ani jiným veřejným institucím.

O ošetřovné se žádalo prostřednictvím jednoduchého formuláře, na kterém se mimo identifikačních údajů podnikatele a ošetřovaných osob uvedly také dny v měsíci, za které se o dotaci žádalo a číslo účtu, na který byla dotace následně vyplacena. K žádosti bylo také nutné připojit doklad o uzavření školy. Žádost bylo možné podat e-mailem či datovou schránkou, nebyla potřeba návštěva žádného úřadu.

O ošetřovné žádali podnikatelé zpětně, tedy v dubnu žádali za měsíc březen apod. Poprvé bylo možné o dotaci žádat 1. dubna 2020, a to za období 12. 3. -31. 3. 2020.

Hodnocení programu

Ošetřovné pro OSVČ představovalo vcelku jednoduchý způsob pomoci podnikatelům starajícím se o malé děti. Výhodou také bylo, že podnikatelé mohli čerpat zároveň ošetřovné i kompenzační bonus. Tato kombinace podpor představovala velmi zajímavou finanční kompenzaci zejména pro drobné podnikatele bez zaměstnanců a bez vyšších provozních nákladů. Ošetřovné se vyplácelo pravidelně každý měsíc, a to v rozmezí dnů od podání žádosti.

Zatímco o kompenzační bonus na jaře 2020 žádalo přes 1 milion podnikatelů, o ošetřovné žádalo, dle informací MPO (odbor 21200, 2020), 210 844 rodičů. Kladně bylo poté vyřízeno 188 710 žádostí, tedy téměř 90 %. Žádosti byly zamítány nejčastěji z důvodů neoprávněného žadatele či duplicitního podání. Na ošetřovném se na jaře 2020 vyplatily více než 2 mld. Kč.

- **Odklad splátek a nájemného**

Úlevou nejen pro firmy a drobné podnikatele, ale také pro běžné spotřebitele, byl Zákon č. 177/2020 Sb., o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií COVID-19, který umožňoval odložit splátky úvěrů a hypoték až o 6 měsíců. Úvěry musely být uzavřené před 26. březnem 2020 a to s bankovním i nebankovním poskytovatelem. Odložit ovšem nešlo např. kontokorent či operativní leasing.

O záměru odložení splátek stačilo poskytovatele informovat, nebylo potřeba dokládat žádné související dokumenty. Celková splatnost úvěru se následně prodloužila o dobu odkladu splátek. Bylo ale potřeba mít na paměti, že po dobu odkladu splátek dále nabíhaly úroky. Tyto úroky byly splatné průběžně po dobu odložení v případě firem, živnostníci a spotřebitelé tyto úroky zaplatí až po splacení celé jistiny.

Odložit splátky bylo možné nejpozději do října 2020, a to bez negativních záznamů v registru dlužníků.

- **COVID - Nájemné I. Výzva**

Program COVID - Nájemné, vyhlášený MPO dne 19. června 2020, byl určen pro podnikatele, kteří k provozování činnosti využívali pronajatou provozovnu. Když byli tito podnikatelé nuceni kvůli vládním opatřením svoje provozovny uzavřít, museli se vypořádat s přetrvávajícími fixními náklady v podobě nájmu. Díky programu COVID - Nájemné ale mohli získat příspěvek ve výši 50 % uznatelných nákladů.

V první výzvě tohoto programu bylo možné žádat o kompenzaci nákladů vynaložených v období jarní vlny pandemie, tedy od 1. 4. do 30. 6. 2020. Žádosti o tuto podporu byly přijímány od 26. 6. do 30. 9. 2020 (Odbor řízení exportní strategie a služeb 51400, 2020).

Dle výzvy se tato podpora vztahovala na provozovny s nájemní smlouvou uzavřenou před 13. březnem 2020. Vlastník provozovny přirozeně nemohl být totožný s nájemcem, ani se nesmělo jednat o osobu spřízněnou. Další podmínkou programu bylo uhrazení 50 % nájemného podnikatelem ještě před podáním žádosti. Kromě zmíněného bylo také podmínkou poskytnutí slevy pronajímatelem, a to ve výši alespoň 30 % nájemného.

O podporu mohli podnikatelé žádat prostřednictvím registrace v systému na webových stránkách MPO. Součástí elektronické žádosti bylo také Čestné prohlášení příjemce podpory, ve kterém žadatel potvrzoval správnost všech údajů a svůj nárok na podporu. Čestné prohlášení musel podepsat také pronajímatel. Podané žádosti byly formálně zhodnoceny pracovníky MPO, a pokud byly bez závad, byly doporučeny k podpoře. Každý žadatel mohl obdržet podporu ve výši maximálně 10 mil. Kč.

Hodnocení programu

Přestože jednou z podmínek byla sleva alespoň 30 % na nájemném, stát přispíval polovinu nájemného v původní výši, provozovatelé tedy mohli mít úlevu až 80 % nájmu po dobu tří měsíců, což představovalo značnou pomoc.

Problém ale nastal právě v povinném zapojení pronajímatele. Vlastníci prostor mnohdy nebyli ochotni slevu poskytnout, stát jim to ani nepřikazoval, případně poskytli pouze slevu administrativní a od nájemce chtěli zaplatit plnou výši. Kromě poskytnutí slevy ale vlastníci prostor museli spolupracovat i při žádosti o podporu, a to v podobě čestného prohlášení s ověřeným podpisem. Zde vznikal problém zejména pro nájemce prostor, které měly vlastníků více, přičemž některé z nich bylo obtížné zkontaktovat. Celkově tedy tento program závisel zejména na ochotě pronajímatelů, a to mohlo mnohým zasaženým podnikatelům způsobovat potíže.

Dalším úskalím tohoto programu byla složitá žádost v informačním systému AIS MPO. Mnozí podnikatelé si stěžovali na nepřehlednost a zejména nespolehlivost tohoto systému. Některé z žádostí bylo potřeba zadávat vícekrát, protože systém vypadal. I zpracování žádostí trvalo dlouho, finanční prostředky z tohoto programu byly podnikatelům vypláceny až v podzimních měsících.

- **Odpuštění plateb za sociální a zdravotní pojištění**

Značnou pomocí pro podnikatele bylo také odpuštění plateb za sociální a zdravotní pojištění.

V případě fyzických osob se jednalo o odpuštění minimálních záloh za měsíce březen-srpen 2020, tedy celkem za šest měsíců. Pokud měl podnikatel měsíční zálohy vyšší než minimální, doplácel pouze rozdíl. V případě sociálního pojištění mohli tedy podnikatelé ušetřit 2 544 Kč, u zdravotního pojištění pak 2 352 Kč měsíčně, za celé období se jednalo o úlevu ve výši téměř 30 000 Kč (Podnikatel.cz, b.r.)

OSVČ a právnické osoby se zaměstnanci mohli využít tzv. Antivirus C, který měl podpořit zachování zaměstnanosti. Ten promíjel zaměstnavatelům platby sociálního pojištění za jejich zaměstnance za měsíce červen-srpen 2020. Program byl určen pro firmy do 50 zaměstnanců. Podmínkou bylo včasné odvedení pojistného, které povinně hradí zaměstnanci (Česká správa sociálního zabezpečení, 2020). Podporu nebylo možné kombinovat s programy Antivirus A a B, jelikož zde byla podmínka včasného odvedení všech záloh.

4.3 Období podzim 2020 – jaro 2021

4.3.1 Záruční programy

- **COVID III + COVID III – Úprava Invest**

Záruční program COVID III vyhlášený v květnu 2020 byl několikrát prodloužen a bylo jej tedy možné využít i při další vlně pandemie, podmínky zůstaly stejné.

V červnu 2021 byl ale tento program doplněn o investiční část a podnikatelé si tedy mohli sjednat záruku i za úvěr určený na investice. Takovou investicí mohlo být například pořízení strojů a zařízení, software, ale i nemovitostí. Výše záruky se pohybovala od 50 do 90 procent v závislosti na velikosti podniku dle počtu zaměstnanců a na výši zaručovaného úvěru. Maximální výše zaručovaného úvěru se pak pohybovala mezi 50 až 90 miliony Kč (Odbor komunikace, 2021).

Stejně jako u provozních úvěrů, i zde se jednalo o portfoliovou záruku NRB a podnikatel o záruku žádal skrze úvěrující komerční banku.

Hodnocení programu

Záruka COVID III představovala relativně snadnou cestu k provoznímu i investičnímu financování. Oproti záruce COVID II či úvěru COVID I zde odpadla náročná administrativa. Žádosti o tuto podporu bylo také možné podávat průběžně od jara 2020 až do konce roku 2021, podnikatelé tedy nebyli v časové tísní. Na stranu druhou u tohoto programu podnikatelé hradili veškeré náklady spojené s úvěrem z důvodu absence finančního příspěvku.

K 31. 10. 2021 zaručila NRB 6 561 provozních úvěrů v celkové výši 42 346 mil. Kč a 104 investičních úvěrů ve výši 840 mil. Kč (NRB, 2020c).

- **COVID Sport**

Záruka COVID Sport byla postavena na stejném principu jako na jaře vypsaná záruka COVID II. Tentokrát ale záruční program nebyl určen pro tak široké spektrum podnikatelů, byl vyčleněn pro sportovní zařízení, fitcentra, lyžařské areály a provozovatele lanovek a vleků.

Stejně jako u záruky COVID II, i zde NRB poskytla záruku ve výši 80 % na provozní úvěr do 15 mil. Kč s dobou ručení až tři roky (NRB, 2021c). I tentokrát byl podnikatelům poskytnut finanční příspěvek na zaplacené úroky a úvěr se tak stával bezúročným.

O záruku se opět žádalo pomocí vyplněné žádosti a povinných příloh, které se vkládaly do podatelny na webových stránkách NRB. U záruky COVID Sport byla tentokrát podmínka mít již uzavřenou úvěrovou smlouvu. Žádosti bylo možné podávat od března do konce roku 2021.

Hodnocení programu

Jelikož i záruka COVID Sport byla poskytována v režimu veřejné podpory de minimis, u některých podnikatelů, zejména těch, kteří v přechozím roce využili záruku COVID II, již hrozilo překročení limitu 200 000 EUR a museli tak žádat o úvěr menší, než potřebovali.

Stejně jako u záruky COVID II, i z tohoto programu byli vyloučeni podnikatelé působící na území hlavního města Prahy.

- **COVID Záruka CK**

Na rozdíl od ostatních produktů NRB, které jsou určeny ke spolupráci s bankovními institucemi, COVID Záruka CK zaručovala spoluúčast cestovní kanceláře v pojištění proti úpadku. Program byl vyhlášen dne 18. ledna 2021 (Odbor PO1 a finančních nástrojů 61200, 2021).

Vzhledem k celosvětovému útlumu v cestovním ruchu se mnohé cestovní kanceláře ocitly na pokraji bankrotu, a z tohoto důvodu začaly být pojišťovny velmi opatrné při sjednávání pojištění proti úpadku CK. Takové pojištění vyžadovalo spoluúčast standardně okolo až 30 %, tato částka se z preventivních důvodů na účet pojišťovny skládala předem, tedy i před vznikem pojistné události. To si ale mnohé cestovní kanceláře nemohly dovolit, a tak jim hrozilo nucené pozastavení provozu, jelikož cestovní kancelář bez pojištění proti úpadku nemůže své služby poskytovat.

Úkolem COVID Záruky CK proto bylo zaručení spoluúčasti, díky kterému pak cestovní kanceláře nemusely skládat tak vysoké peněžní částky předem. Konkrétně se NRB zaručila až do výše 75 % spoluúčasti do limitu 30 % pojistného plnění, maximální zaručená částka činila 4 mil. Kč. Program byl přirozeně určen pro cestovní kanceláře a cestovní agentury. Tato podpora byla také pro klienty zpoplatněna, a to částkou ve výši 1 % sjednané záruky (NRB, 2021d).

V praxi si tedy cestovní kancelář sjednala pojištění, po podpisu smlouvy uhradila poplatek za sjednání a také spoluúčast. Následně pojistnou smlouvu, spolu se žádostí a dalšími přílohami, vložila do e-podatelný NRB ke zpracování. Po podpisu záruční smlouvy byla pojišťovně předána záruční listina ujišťující, že v případě pojistné události NRB vyplatí pojišťovně sjednaný podíl spoluúčasti. Pojišťovna tedy na základě této záruční listiny vyplatila podíl spoluúčasti klientovi zpět. Spoluúčast ve formě záruky bylo samozřejmě také možné sjednat v pojistné smlouvě předem.

I COVID Záruka CK se nejprve sjednávala v režimu de minimis, od května 2021 bylo ale umožněno žádat i v režimu dočasného rámce. To klientovi umožnilo získat podporu, aniž by čerpal limit 200 000 EUR.

Hodnocení programu

COVID Záruka CK představovala pro mnohé cestovní kanceláře a agentury jedinou možnost, jak pokračovat ve své činnosti. I přesto ale nekompenzovala výpadky v příjmu z důvodu různých omezení při cestování. Pojišťovny byly při sjednávání pojištění proti úpadku obecně velmi opatrné a ani záruka od NRB nezaručovala úspěch.

4.3.2 Podpora udržení zaměstnanosti

Programy Antivirus A i Antivirus B, které mohli podnikatelé využít od počátku pandemie, byly vládou prodlužovány. Konečný termín pro uznatelnost výdajů byl pro Antivirus A 30. červen 2021, v případě Antiviru B pak 31. květen 2021 (Vláda ČR, 2021). K těmto dvěma programům se na podzim roku 2020 přidal ještě Antivirus A plus.

Antivirus A plus byl určen pro zaměstnavatele, kteří byli z důvodu vládních opatření nuceni zcela uzavřít provoz a vznikly jim tak překážky v práci na straně zaměstnavatele. V tomto případě se náhrady za mzdy a povinné odvody vyplácely ve 100% výši, maximálně však 50 000 Kč za zaměstnance na měsíc (Ministerstvo zdravotnictví, 2021b). Režim A plus se poskytoval jako veřejná podpora v podobě dočasného rámce, na který se vztahoval limit 1,8 mil. EUR.

Dle manuálu pro zaměstnavatele dostupného na stránkách MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí, b.r.) se žádosti podávaly elektronicky přes webovou aplikaci MPSV. Zaměstnavatel zasílal každý měsíc vyúčtování, ve kterém uvedl seznam zaměstnanců, za které žádal o náhrady mezd.

Hodnocení programu

Pro zaměstnavatele se jednalo o jednu z nejvýznamnějších podpor, a to nejen pro ty, kteří byli přímo zasaženi opatřeními, ale i pro ty, kteří se potýkali s nemocí na pracovišti či s nedostatkem poptávky. Poskytování podpory v dočasném rámci také zajistilo širokou dostupnost tohoto programu. Ani administrace programu nebyla náročná, stačilo každý měsíc podat vyúčtování. Bylo ale samozřejmě nutné pohlídat, aby všechny mzdy a povinné odvody byly uhrazeny před podáním vyúčtování. Podnik proto musel mít dostatek finančních prostředků na výplatu mezd a o kompenzaci mohl žádat až zpětně.

Vyřízení žádosti a následně i vyúčtování bylo, ve srovnání s některými jinými programy, rychlé a flexibilní. Podnikatelé obdrželi finanční příspěvek již v rámci dnů. Velikou výhodou tohoto programu byl také možný souběh i s dalšími podporami.

Na webových stránkách MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí, b.r.) je k dispozici analýza, jak program pomáhal postiženým podnikatelům. Ta uvádí, že od jara 2020 program Antivirus podpořil více než 1 milion zaměstnanců a vyplaceno bylo 11 mld. Kč v režimu A, 18 mld. Kč v režimu B a 21 mld. Kč v režimu A plus. O program v ČR žádala každá čtvrtá firma, přičemž nejvíce podpořených firem bylo z řad mikropodniků a malých podniků.

4.3.3 Dotační programy

- **COVID - Nájemné II. a III. výzva**

Po první výzvě programu COVID - Nájemné následovala také druhá i třetí výzva, obě jsou dostupné na stránkách MPO (Tým MPO, 2021b). Druhá výzva pokrývala období od července do září 2020, třetí poté období říjen až prosinec 2020.

Princip programu byl stejný jako v první výzvě, tedy proplacení 50 % zaplaceného nájemného. Tentokrát již nebyla podmínkou jakákoli spolupráce ze strany pronajímatele, tedy poskytnutí slevy na nájemném či ověřený podpis na čestném prohlášení. Stejně jako v první výzvě, i v následujících výzvách mohl každý podnikatel čerpat podporu do výše 10 mil. Kč. Vyčerpaná podpora se v jednotlivých výzvách nesčítala, tedy pokud podnikatel vybral celých 10 milionů Kč v první výzvě, mohl stále žádat ve výzvě druhé i třetí. Jelikož ale byla podpora poskytována v režimu dočasného rámce, bylo potřeba hlídat nepřekročení limitu.

O podporu se žádalo stejně jako v první výzvě, tedy prostřednictvím informačního systému AIS MPO. Kromě žádosti bylo potřeba doložit také doklad o placení nájmu v době před pandemií a následně také doklad o uhrazení alespoň 50 % nájemného v podpořených měsících. Nejčastěji se toto dokládalo výpisem z účtu.

- **Kompenzační bonus**

Kompenzační bonus byl vyhlášen také při podzimní vlně pandemie. I tentokrát činil 500 Kč za den a mohly o něj žádat osoby podnikající v uzavřených či omezených oblastech ekonomiky. Období, za jaké bylo možné o kompenzaci žádat, se lišilo dle oboru podnikání, jelikož v říjnu 2020 docházelo k postupnému omezování činností. První byly restaurace, následovala fitness centra a bazény, následně došlo k omezení služeb a maloobchodu. Jako první, tedy 5. října 2021, si mohli zažádat provozovatelé restaurací, jelikož těm byla před úplným uzavřením omezena otevírací doba. Žádat bylo možné přes webové stránky Finanční správy ČR a žádosti byly přijímány až dva měsíce po skončení bonusového období. Stejně jako na jaře, i na podzim mohli o tuto podporu žádat také společníci malých s.r.o. a osoby pracující na dohodu (Ministerstvo financí ČR, 2020).

Kompenzační bonus mohli podnikatelé pobírat souběžně s dalšími podporami, jako například Antivirus (pokud měl podnikatel zaměstnance), COVID - Nájemné či „Ošetřovné“ pro OSVČ, to vše ale až po schválení prosincové novely zákona (Český rozhlas, 2020). Původně bylo možné v daný kalendářní den čerpat pouze jednu podporu. Podnikatelé si tak museli vybrat, zda si nechají proplatit náklady na zaměstnance, ale sami žádný příjem mít nebudou, či zda si nechají vyplatit kompenzační bonus, který ale ve většině případů opět pouze kryl náklady spojené s podnikáním. Po schválení novely zákona bylo možné o souběžné podpory žádat i zpětně.

V únoru 2021 byl schválen nový kompenzační bonus, a to ve dvojnásobné výši, tedy 1000 Kč na den. Žádat bylo možné za měsíce od února do května 2021 (Finanční správa, 2021). Tuto formu podpory však nebylo možné kombinovat s programy COVID 2021, COVID - Nepokryté náklady a nově ani s ošetřovným.

- **„Ošetřovné“ pro OSVČ**

I tato podpora, která byla poskytována již na jaře, zůstala zachována. Dle archivu výzev (Tým MPO, 2021f) činila podpora 400 Kč za den, přičemž byly započítány i víkendy a státní svátky. Podpora se ovšem neposkytovala za dny školních prázdnin. Oproti jaru mohli o podporu žádat rodiče dětí do deseti let.

- **Sektorové programy**

Kromě plošných programů, které mohli čerpat všichni podnikatelé, bylo také vyhlášeno několik sektorových programů, určených pouze pro určité oblasti podnikání. Jednalo se o následující programy:

- COVID – Gastro - Uzavřené provozovny- i přes svůj, poněkud zavádějící, název tento program nebyl určen pouze pro provozovny v oboru gastronomie, ale i pro podnikatele v dalších oborech. Využit tuto podporu mohly například také maloobchodní prodejny, sportovní a rekreační zařízení, tržnice či provozovny poskytující služby. Společnou podmínkou bylo, aby z důvodu vládních nařízení byla zakázána či výrazně omezena podnikatelská činnost, a aby došlo k poklesu tržeb alespoň o 30 %. Tržby se porovnávaly za 4. čtvrtletí roku 2019 se shodným obdobím roku 2020. Podpora měla podobu finančního příspěvku ve výši 400 Kč na zaměstnance na den. Příspěvek měl sloužit na pokrytí provozních nákladů, zejména mezd, služeb, zásob, dále na odvod daní a poplatků a uhrazení splátek případných úvěrů, a to za období od 9. října 2020 do 10. ledna 2021 (celkem tedy až za 79 dní). Žádosti o podporu se podávaly přes informační systém AIS MPO, a to v období od 18. ledna 2021 do 15. března 2021. Program nebylo možné kombinovat s dalšími sektorovými programy (Tým MPO, 2021a).
- COVID - Kultura- podobně jako jiné programy, i COVID - Kultura byl vyhlášen v několika výzvách. V první výzvě mohli kromě samostatných umělců žádat také podnikatelské subjekty pořádající filmové, hudební či taneční festivaly, divadla, galerie, muzea, umělecké agentury a další. Těmto subjektům se díky podpoře pokrylo až 50 % výdajů za zrušené kulturní akce. V druhé a třetí výzvě byla kromě proplácení části marně vynaložených výdajů nabízena také podpora ve formě jednorázového příspěvku pro OSVČ ve výši 60 000 Kč. O podpory v tomto programu bylo možné žádat přes portál na webových stránkách MPO a kromě žádosti bylo potřeba připojit faktury, smlouvy či jiné doklady dokazující uměleckou činnost. Příjemce podpory mohl zároveň čerpat také ošetřovné pro OSVČ, nikoli však kompenzační bonus (Tým MPO, 2020).

- COVID - Lázně- Ministerstvo pro místní rozvoj vytvořilo program podpory lázeňských subjektů, které zasáhl útlum cestovního ruchu a výpadek zahraniční klientely. Dle výzvy dostupné na webových stránkách MMR (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021b) měla podpora formu slevových voucherů v hodnotě 4 000 Kč. Tyto státní poukazy si v ČR mohly vygenerovat osoby starší 18 let se zdravotním pojištěním. Prostřednictvím programu COVID - Lázně byly následně poukazy zpětně propláceny lázeňským zařízením. Podpora byla poskytována v režimu dočasného rámce. Žádosti o podporu byly přijímány ve dvou výzvách.
- COVID - Ubytování- více než 6 mld. Kč vláda vyčlenila pro program COVID - Ubytování na podporu ubytovacích zařízení v ČR, která byla zasažena úpadkem cestovního ruchu. Dotace měla formu příspěvku v podobě pevné částky za každý pokoj v ubytovacím zařízení. Tato částka měla výši od 100 Kč do 330 Kč za den v závislosti na typu zařízení. V první výzvě bylo možné žádat od 7. září do 3. listopadu 2020 za období březen-květen 2020, ve výzvě druhé pak od 1. února do 29. dubna 2021 za období říjen-prosinec 2020. Žádat mohly fyzické i právnické osoby provozující hromadná ubytovací zařízení, tedy hotel, penzion, ubytovnu, kemp, apod., přičemž do žádosti bylo možné zahrnout všechna vlastněná ubytovací zařízení, pokud jich bylo více. Online formulář žádosti byl k dispozici na webových stránkách Státního fondu podpory investic. Žádost se následně posílala přes datovou schránku či e-mail. I tato podpora byla poskytována v režimu dočasného rámce (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021c).
- COVID - Veletrhy/ kongresy- další forma podpory v podobě kompenzace nepokrytých nákladů byla poskytnuta také pořadatelům veletrhů, kongresů a dalších akcí. Žádosti o podporu bylo možné podávat přes informační systém AIS MPO od 6. dubna do 14. června 2021, a to za období od března do října 2020. Žadatelé mohli tento program kombinovat s dalšími podporami, jako Antivirus, COVID - Nájemné či COVID - Kultura, nepokryté náklady se ovšem o příjem z jiných podpor snižovaly (Tým MPO, 2021c).

- COVID - Cestovní kanceláře- podpora určená pro cestovní kanceláře a cestovní agentury ve výši maximálně 2,5 % z plánovaných tržeb na rok 2020 byla určena na pokrytí provozních nákladů a nároků zákazníků, kteří měli uzavřené smlouvy o zájezdu po 20. únoru 2020. Žádat o podporu bylo možné opět ve dvou výzvách, a to od 11. listopadu 2020 do 29. ledna 2021 a následně od 8. dubna do 7. května 2021. První podpora byla poskytována v režimu de minimis, následující pak v režimu dočasného rámce (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021a).
- COVID - BUS- podpora byla vypsaná také pro podnikatele v nepravidelné autobusové dopravě, tedy zejména pro zájezdové dopravce, jejichž tržby klesly z důvodu omezeného cestování. Podpora měla podobu finančního příspěvku na sedačku, přičemž výše příspěvku se odvíjela od emisní třídy autobusu. Žádat o ni mohli podnikatelé od 26. října do 25. listopadu 2020, a to elektronicky přes webové stránky Ministerstva dopravy (Ministerstvo dopravy ČR, 2020).
- Agricovid potravinářství- tento dotační program byl určen pro výrobce potravin a producenty vlastní zemědělské výroby, kteří byli v době pandemie zasaženi zejména zavřením škol a stravovacích zařízení a přišli tak o významné odběratele. Dotace byla poskytována, pokud pokles příjmů z prodeje potravin žadatele činil minimálně 25 %. Pro tento účel se porovnávala dvě období: prosinec 2020 - únor 2021 s prosincem 2019 - únorem 2020. Dotaci bylo možné kombinovat s dalšími programy, jako Antivirus, COVID - Nájemné, Kompenzační bonus a další, celková výše podpory ale byla o tyto ostatní dotační programy snížena (Ministerstvo zemědělství, b.r.).
- Podpora pro provozovatele dětských skupin- 74,2 mil. Kč bylo vymezeno pro provozovatele dětských skupin. Část podpory byla vyhrazena pro příspěvek na uhrazení nájmu, druhá část podpory poté na zvýšené výdaje v důsledku pandemie, zejména na nákup roušek a respirátorů či dezinfekčních přípravků. Dotaci poskytovalo MPSV a vyhlášena byla v dubnu roku 2021 (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2021).

Hodnocení sektorových programů

Osobně si myslím, že myšlenka byla na počátku dobrá, a že se všechny vládní rezorty snažily co nejvíce podpořit podnikatele zasažené v jejich sektorech. Výsledkem ovšem byl velice nepřehledný seznam podpor, z nichž některé bylo možné kombinovat s dalšími a jiné ne. Programy byly vyhlášovány postupně a nezávisle na sobě, což podnikatelům ještě přidávalo na zmatenosti. Vítanou novinkou v roce 2021 bylo proto sjednocení sektorových programů do programů plošných, jednodušších a přehlednějších.

- **COVID 2021**

COVID 2021 byl souhrnný plošný program navazující na sektorové programy. Tento program už měl být jednodušší a přístupnější, byl určen pro podnikatele, kterým v důsledku koronavirové pandemie poklesy tržby alespoň o 50 %. Podpora měla podobu příspěvku 500 Kč na den na zaměstnance, přičemž v případě zkrácených úvazků se krátila i podpora. Příspěvek byl určen na pokrytí provozních nákladů, tedy na mzdy, materiál, úvěry či režie. Celkem bylo možné obdržet podporu za 119 dní, v období od 11. ledna do 9. května 2021. Program byl spravován MPO a žádosti se podávaly přes informační systém, a to v období od 12. dubna do 2. června 2021. K žádosti ve většině případů nebylo potřeba nic dalšího dokládat, veškeré údaje žadatel čestně prohlašoval. Příspěvek se následně vyplácel přímo na bankovní účet žadatele.

K určení poklesu tržeb sloužilo srovnávané období, tedy leden-březen 2021, výsledky za tyto měsíce se srovnávaly se stejným obdobím buď v roce 2019, nebo 2020. Za zaměstnance byly považovány osoby, které byly k 11. lednu 2021 přihlášeny k platbě sociálního pojištění. Do počtu zaměstnanců se zahrnovali i jednatelé společností. Pokud firma zaměstnávala méně než 3 zaměstnance, mohla čerpat podporu ve výši 1 500 Kč denně.

Podmínky, které musel příjemce podpory splnit, se shodovaly s ostatními COVID programy, tedy žadatel FO či PO podnikající na území ČR, který není podnikem v obtížích, není v likvidaci, exekuci či insolvenční a nemá nedoplatky vůči veřejným institucím. Podpora byla poskytována v režimu dočasného rámce.

Podporu COVID 2021 nebylo možné kombinovat s některými sektorovými programy, programem COVID - Nepokryté náklady a s kompenzačním bonusem.

Výzva k tomuto programu byla zveřejněna na stránkách MPO (Tým MPO, 2021e).

Hodnocení programu

COVID 2021 představoval dostupnou a přehlednou podporu pro podnikatele, a to v nemalé výši. Díky dennímu příspěvku v minimální hodnotě 1 500 Kč byl pro podnikatele výhodnější než kompenzační bonus a mnohdy i než COVID- Nepokryté náklady. Žádosti ale bylo možné podávat až od dubna, přičemž peníze podnikatelům dorazily mnohdy až o dva měsíce později. Podnikatelé si tedy museli poradit sami, než jim byl příspěvek vyplacen, a to bylo v mnoha případech až po uvolnění vládních opatření. Mnozí podnikatelé také na začátku roku pobírali kompenzační bonus, protože COVID 2021 ještě nebyl vyhlášen. Kompenzační bonus proto poté museli vrátet.

- **COVID – Nepokryté náklady**

Druhou možností plošné podpory pro podnikatele zasažené pandemií byl program COVID - Nepokryté náklady, který byl opět zaštiťován MPO (Tým MPO, 2021d). Ten byl určen zejména pro zachování podnikatelské činnosti a zvýšení likvidity zasažených podniků a měl subjektům kompenzovat část ztráty, tedy nepokrytých nákladů. Kompenzace byla v tomto případě proplácena ve dvou výzvách. Ta první byla vyhlášena 1. dubna 2021, žádosti bylo možné podávat od 19. dubna a jednalo se o příspěvek na náklady za měsíce leden-březen 2021. Druhá výzva, která měla přispět na náklady za měsíce duben a květen 2021, byla vyhlášena 10. června 2021 a žádosti bylo možné podávat od 28. června do 13. září 2021.

V obou případech výše podpory činila 60 % nepokrytých nákladů. Tyto nepokryté náklady žadatel dokazoval prostřednictvím výkazu zisku a ztráty a výkazu o poklesu obrátu. Náklady vykázané v těchto dokumentech byly následně poníženy o další přijaté podpory, zejména z programu Antivirus a programů poskytovaných v dočasném rámci. K žádosti bylo proto potřeba připojit ještě přehled veškerých dotací, které žadatel získal.

Pro získání podpory musel žadatel prokázat pokles obratu alespoň o 50 %, a to v porovnání se srovnávacím obdobím, které činilo dva po sobě jdoucí měsíce od dubna 2019 do konce roku 2020. Maximální výše dotace pro jednoho žadatele činila v první výzvě 40 mil. Kč, v druhé potom 25 mil. Kč. Žádalo se opět přes informační systém AIS MPO.

Hodnocení programu

Program byl účelově stavěn na pokrytí nákladů, nikoli ke kompenzaci zisku. Příspěvek ve výši 60 % nutně znamenal, že podnikatelé museli hledat ještě další zdroj financování. Žádost v tomto případě byla složitější než u COVID 2021, a to z důvodu, že žadatel musel veškeré uznatelné náklady prokazovat prostřednictvím účetních výkazů.

- **Velký liberační daňový balíček**

Další podporou pro podnikatele, i když se v tomto případě již nejednalo o finanční příspěvek, byla možnost odložení daňové povinnosti. Ta se týkala podnikatelů, kteří byli přímo zasaženi vládními opatřeními. Podpora měla podobu prominutí úroku z prodlení, snížení či prominutí DPH u některých výrobků či zrušení daně z nabytí nemovitých věcí (Ministerstvo zdravotnictví, 2021a). Podnikatelé mohli také bezplatně žádat o rozložení daňové povinnosti na splátky, pokud měli, v souvislosti s opatřeními, problémy s její jednorázovou úhradou. Žádalo se přímo na místním finančním úřadě, kde bylo potřeba uvést relevantní důvody a navrhnout splátkový kalendář.

Úlevou pro některé podnikatele mohlo být také vypnutí elektronické evidence tržeb, a to až do konce roku 2022.

4.4 Shrnutí kapitoly

Během obou vln uzavírky z důvodu šíření pandemie covid-19 měli podnikatelé možnost využít hned několika programů vládní podpory, které měly sloužit na úhradu provozních nákladů a pomoci podnikatelům přečkat toto náročné období.

Uzavření provozoven při jarní vlně pandemie trvalo od 12. března 2020 a začalo se uvolňovat v průběhu května. Souhrnný seznam programů na podporu podnikání, které mohli podnikatelé využít, rozdělený na podporu pro fyzické a pro právnické osoby, zachycují tabulky 2 a 3.

Tab. 2: Podpora pro OSVČ za období jaro 2020

PROGRAM	ROZHODNÉ OBDOBÍ	PODÁNÍ ŽÁDOSTI	VÝŠE PODPORY
COVID I/ COVID II/ COVID PRAHA ANTIVIRUS	individuálně dle projektu duben 2020 - květen 2021	březen - duben 2020 od dubna 2020	úvěr až 15 mil. Kč 60-80 % vyplac. mezd
KOMPENZAČNÍ BONUS OŠETŘOVNÉ	12. 3. -8. 6. 2020	flexibilně	500 Kč na den
ODKLAD SPLÁTEK A NÁJEMNÉHO COVID - NÁJEMNÉ I ODPUŠTĚNÍ SOCIÁLNÍHO POJIŠTĚNÍ	po dobu uzavření škol 6 měsíců, max. do října 2020	měsíčně, vypláceno zpětně bez žádosti, pouze oznámení	424 Kč na den, od dubna 500 Kč 0
	duben - červen 2020	červenec - září 2020	50 % výše nájemného
	březen - srpen 2020	automaticky	2 544 Kč za měsíc

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Tab. 3: Podpora pro PO za období jaro 2020

PROGRAM	ROZHODNÉ OBDOBÍ	PODÁNÍ ŽÁDOSTI	VÝŠE PODPORY
COVID I/ COVID II/ COVID PRAHA	individuálně dle projektu	březen - duben 2020	úvěr až 15 mil. Kč
ANTIVIRUS	duben 2020 - květen 2021	od dubna 2020	60-100 % vyplac. mezd
ODKLAD SPLÁTEK A NÁJEMNÉHO	6 měsíců, max. do října 2020	bez žádosti, pouze oznámení	0
COVID - NÁJEMNÉ I	duben - červen 2020	červenec - září 2020	50 % výše nájemného
ANTIVIRUS C	červen - srpen 2020	červenec - září 2020	odpuštění plateb

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Jak je vidět, právnické osoby mohly čerpat příspěvek na udržení zaměstnanosti a příspěvek na částečné pokrytí nájemného. Vedle toho bylo pro úhradu provozních nákladů možné využít bezúročný úvěr, či záruku za komerční úvěr s finančním příspěvkem. Všechny tyto podpory bylo možné čerpat souběžně.

Fyzické osoby mohly mimo výše uvedeného čerpat také ošetřovné na děti do 13 let a kompenzační bonus ve výši 25 000 Kč, u kterého se nesledovalo následné využití. Kompenzační bonus a ošetřovné bylo na jaře možné čerpat souběžně, a to i s prázdninami na sociální a zdravotní pojištění.

Další vlna vládních opatření se spustila na podzim roku 2020, a to postupně od začátku října. S malou přestávkou v prosinci trval nový lockdown až do května 2021. I v této době vláda vyhlásila programy pro udržení podnikatelské činnosti, více se už ale tentokrát soustředila na pomoc s úhradou provozních nákladů bez nutnosti zadlužení podnikatele. Nebyly už proto vyhlášeny úvěry ani záruční programy, vláda se více soustředila na finanční příspěvky. Seznam podpor, které bylo možné čerpat v období od podzimu 2020 do jara 2021, je zachycen v tabulkách 4 a 5.

Tab. 4: Podpora pro OSVČ v období od podzimu 2020 do jara 2021

PROGRAM	ROZHODNÉ OBDOBÍ	PODÁNÍ ŽÁDOSTI	VÝŠE PODPORY
COVID III (+ INVEST)	dle projektu	květen 2020 - prosinec 2021	úvěr až 50 mil. Kč
COVID SPORT	dle projektu	březen - prosinec 2021	úvěr až 15 mil. Kč
COVID ZÁRUKA CK	1 kalendářní rok od počátku pojištění	březen - prosinec 2021	75 % spoluúčasti do limitu 30 % pojistného plnění
ANTIVIRUS	duben 2020 - květen 2021	od dubna 2020	60-100 % vyplac. mezd
COVID - NÁJEMNÉ II A III	červenec - prosinec 2020, propláceno zpětně	21. 10. 2020- 8. 4. 2021	50 % výše nájemného
KOMPENZAČNÍ BONUS	dle omezení, říjen 2020 - květen 2021	možno i 2 měsíce po skončení období	500 Kč za den, od února 1 000 Kč
OŠETŘOVNÉ	po dobu uzavření škol	měsíčně, vypláceno zpětně	400 Kč na den
SEKTOROVÉ PROGRAMY		různé	
COVID 2021	11. 1. - 9. 5.	12. 4. - 2. 6.	500 Kč/ zaměstnanec/den
COVID - NEPOKRYTÉ NÁKLADY	leden-květen	2 výzvy: duben a v průběhu léta	60 % nepokrytých nákladů
ODKLAD DANÍ	říjen - prosinec 2020		

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Tab. 5: Podpora pro PO v období od podzimu 2020 do jara 2021

PROGRAM	ROZHODNÉ OBDOBÍ	PODÁNÍ ŽÁDOSTI	VÝŠE PODPORY
COVID III (+ INVEST)	dle projektu	květen 2020 - prosinec 2021	úvěr až 50 mil. Kč
COVID SPORT	dle projektu	březen - prosinec 2021	úvěr až 15 mil. Kč
COVID ZÁRUKA CK	1 kalendářní rok od počátku pojištění	březen - prosinec 2021	75 % spoluúčasti do limitu 30 % pojistného plnění
ANTIVIRUS	duben 2020 - květen 2021	od dubna 2020	60-100 % vyplac. mezd
COVID- NÁJEMNÉ II A III	červenec - prosinec 2020, propláceno zpětně	21. 10. 2020 - 8. 4. 2021	50 % výše nájemného
SEKTOROVÉ PROGRAMY COVID 2021		různé	
COVID- NEPOKRYTÉ NÁKLADY ODKLAD DANÍ	11. 1. - 9. 5.	12. 4. - 2. 6.	500 Kč/ zaměstnanec/den
	leden – květen 2021	2 výzvy: duben a v průběhu léta	60 % nepokrytých nákladů
	říjen - prosinec 2020		

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Ze záručních programů mohly právnické osoby čerpat COVID III, COVID Sport, a v případě pojištění proti úpadku CK také COVID Z áruka CK. Pro udržení zaměstnanosti stále fungoval Antivirus, v této vlně doplněn o režim A plus, který pokrýval 100 % nákladů na zaměstnance uzavřeným provozovám. Podnikatelé mohli dále pobírat finanční příspěvek na úhradu nájemného a finanční příspěvky ze sektorových programů, které byly následně shrnuty v programech COVID 2021 a COVID - Nepokryté náklady. COVID 2021 a COVID - Nepokryté náklady nebylo možné čerpat souběžně, podnikatel si musel vybrat. V případě sektorových programů byl finanční příspěvek ponížen o jiné čerpané podpory.

Fyzické osoby mohly spolu s výše uvedenými programy čerpat opět také kompenzační bonus a ošetřovné. Obecně lze říci, že ošetřovné, Antivirus a COVID - Nájemné bylo možné čerpat souběžně, k tomu bylo možné si vybrat ještě další program s finančním příspěvkem, a to buď kompenzační bonus, jeden ze sektorových programů, COVID 2021 či COVID - Nepokryté náklady.

5 Případová studie 1 - osoba samostatně výdělečně činná - mikropodnik

V následující kapitole budu aplikovat jednotlivé programy vládní podpory na konkrétní podnik, a to jednu z plzeňských restaurací. Tato restaurace je vlastněna a provozována fyzickou osobou podnikající. Nejprve podnik krátce představím a v další podkapitole namodeluji a vyčíslím podporu, kterou by daný podnik mohl využít. Při modelaci budu vycházet z předpokladu, že podpora na každý měsíc by byla podnikateli přiznána a vyplacena v tom daném měsíci, abych lépe zachytila rozdíl mezi přijatou podporou a skutečnými zaplacenými náklady. Na základě výpočtů vyhodnotím, jak by přijatá podpora mohla podniku pomoci přečkat náročné období uzavření provozu. Poslední podkapitola se bude věnovat skutečné situaci v podniku, kdy prostřednictvím metody polostrukturovaného rozhovoru s majitelkou podniku představím, jaké podpory byly doopravdy využity, jaké ne, a jak obdržená finanční výpomoc přispěla k udržení podnikání.

5.1 Představení podniku

Sledovaný podnik je jednou z plzeňských restaurací, kterou provozuje fyzická osoba podnikající. Současná majitelka převzala provoz již existující restaurace v roce 2015. Předchozí majitel provoz ukončil z důvodu klesající návštěvnosti a s tím spojeného poklesu tržeb. Nová majitelka proto prostor zrenovovala a zavedla nové služby, které zákazníky přilákaly zpět. Vše se obešlo bez nutnosti investičního úvěru.

Nová restaurace, která se nachází blízko centra Plzně, nyní nabízí otevírací dobu denně od 16 do 23h, o víkendu déle. Zákazníci si zde mohou vychutnat tradiční českou kuchyni, k pití typické alkoholické i nealkoholické nápoje. Na čepu je pivo Gambrinus 10°, Pilsner Urquell 12° a každý měsíc obměněná Volba sládků. K zábavě je zákazníkům k dispozici fotbálek, kulečnická a šipky. Mimo to se zde také nachází televize s O2 TV, která je lákadlem zejména při fotbalových a hokejových zápasech. Kromě tradičního posezení mohou zákazníci využít i pronájem soukromého salonku, kde se konají různé společenské akce, jako oslavy, svatby apod. Restaurace k těmto příležitostem zajišťuje vlastní catering.

Krátce po otevření restaurace nabízela i obědová menu, která se ale ukázala jako nevýhodná. Zákazníci dávali přednost spíše restauracím přímo v centru, případně dovozu jídla přímo do firmy. V současné době proto restaurace otevírá déle a zákazníkům nabízí večere v podobě výběru ze dvou až tří jídel a polévky. Kromě teplé kuchyně si lze objednat také utopence, nakládaný hermelín a další pochutiny. Vše je domácí výroby a vaří přímo majitelka. V počátcích měli hosté v letních měsících možnost posedět na zahrádce, ta se ovšem nenacházela na soukromém pozemku objektu, ale na chodníku před restaurací. Nyní již restaurace venkovní posezení neprovozuje.

Majitelka podniku je matkou dítěte do 10 let věku, živnost má založenou od roku 2011 a provoz restaurace je její hlavní činností a hlavním zdrojem příjmu. Je plátcem DPH, roční obrat vykazuje v průměru kolem 2 mil. Kč a na plný úvazek zaměstnává jednoho zaměstnance. Ostatní personál tvoří brigádníci, někteří zde pracují již několik let, další se střídají. Ani jeden z brigádníků nemá výdělek vyšší než 10 000 Kč měsíčně a nemá proto účast na sociálním pojištění. Restaurace se nachází v pronajímaných prostorech.

Tržby se v průběhu roku liší, obecně lze říci, že léto bývá slabší a nejvyšší tržby jsou vykazovány v zimních měsících. Majitelka podniku sama sobě nevyplácí měsíční mzdu. Výše jejího výdělku záleží na výši tržby, přičemž z tržby se pokryjí veškeré provozní náklady a výsledný zisk zůstává majitelce.

Nejvyšší položky měsíčních nákladů tvoří následující:

- nájem: 27 500 Kč vč. DPH, nájem je každoročně navyšován
- energie: 13 500 Kč
- mzdy: 21 000 Kč vč. odvodů na zdravotní a sociální pojištění
- zásoby: 150 000 Kč, nejdražší je pivo, následně suroviny na vaření
- ostatní provoz: 10 000 Kč, zahrnuje televizi s připojením, nutné opravy a údržbu, externí účetní

5.2 Modelace podpor

5.2.1 Jaro 2020

Pohostinství bylo jedním z oborů, které byly vládními opatřeními zasaženy nejvíce. Při první vlně uzavírek byl podnik nucen uzavřít svůj provoz dne 12. března 2020. Rozvolňování začalo postupně od počátku května, jelikož ale podnik neprovozuje zahrádku, mohl otevřít až 25. května. Téměř dva a půl měsíce proto čelil kompletnímu výpadku tržeb, přičemž mnohé měsíční náklady zůstaly zachovány.

Měsíční náklady, které bylo potřeba po dobu uzavírky hradit, byly následující:

- nájem: 27 500 Kč
- energie: 13 500 Kč
- mzdy: 21 000 Kč
- ostatní provoz: 10 000 Kč

Celkem se tedy jedná o přibližně 72 000 Kč měsíčně, za celé období poté zhruba **180 000 Kč**, které bylo potřeba včas uhradit, aniž by podnik generoval tržby.

Pro kompenzaci těchto nákladů, a jako pomoc k udržení podnikání, mohl podnik využít těchto vládních podpor:

- COVID I/ COVID II
- Antivirus
- kompenzační bonus
- „Ošetřovné“ pro OSVČ
- odklad splátek a nájemného
- COVID - Nájemné I
- odpuštění sociálního a zdravotního pojištění

Dva z výše uvedených programů bylo možné využít přímo na pokrytí dvou nejvýznamnějších položek nákladů. Prvním byl program Antivirus, a to v režimu A, který byl určen pro kompenzaci podnikatelům, jejichž provoz byl z důvodu vládních nařízení omezen či zcela uzavřen. Ten by pokryl 80 % z vyplacené mzdy včetně odvodů. Dalším programem byl COVID - Nájemné I, který by pomohl s úhradou poloviny nájemného.

Kromě těchto programů mohla podnikatelka dále využít kompenzační bonus ve výši 500 Kč na den a ošetřovné, jelikož je matkou dítěte do 13 let věku. Pro včasné uhrazení všech nákladů a dodavatelských faktur by v případě nedostatečné výše vlastní finanční rezervy mohla využít úvěr se zárukou COVID II.

- **Kalkulace podpor**

Program pro udržení zaměstnanosti **Antivirus A** by pomohl s pokrytím 80 % měsíčních nákladů na zaměstnance. Z 21 000 Kč včetně odvodů za sociální a zdravotní pojištění by se tedy pokrylo 16 800 Kč. Za celé období dvou a půl měsíce by pak podpora činila **42 000 Kč**.

Program **COVID - Nájemné I** by pomohl s úhradou 50 % nájemného. Zde se ale očekává součinnost majitelky prostor, která by musela na nájemném slevit. Za předpokladu poskytnutí povinné slevy ve výši 30 % nájemného by měsíční nájem činil 19 250 Kč. Podpora COVID - Nájemné I činila polovinu nákladů bez DPH před slevou poskytnutou vlastníkem, měsíční výše podpory by proto činila 10 863 Kč. Za období duben-červen 2020, pro které byla podpora vyhlášena, mohl tedy podnik získat celkem **32 589 Kč**.

Další podporou, kterou mohla podnikatelka v první vlně uzavírky pobírat, byl **kompenzační bonus** ve výši 500 Kč za den. Ten byl vyhlášen ve dvou bonusových obdobích, nejprve od 12. března do 30. dubna, za toto období bylo možné získat celkem 25 000 Kč, další období trvalo od 1. května do 8. června a celkem v něm bylo možné získat 19 500 Kč. Dle finanční správy (Finanční správa, b.r.) bylo podmínkou pro přiznání kompenzačního bonusu omezení či plné uzavření provozu. Toto omezení či uzavření stačilo aplikovat pouze na pár dní v měsíci a kompenzační bonus byl přiznán za celý měsíc. Restaurace byla uzavřena od 12. března do 25. května a splnila tak podmínky pro přiznání kompenzačního bonusu za měsíce březen, duben a květen. Celkem tedy bylo možné dostat 25 000 Kč za měsíce březen a duben a 15 500 Kč za měsíc květen, dohromady tedy **40 500 Kč**.

Posledním finančním příspěvkem, který bylo možné na jaře čerpat, bylo „Ošetřovné“ pro OSVČ, a to ve výši 424 Kč za den v březnu a následně 500 Kč na den od dubna do června. Školy byly uzavřené od 11. března a otevírat se začaly postupně od dubna a v průběhu května. I přes povolené vyučování ke konci školního roku však nebyla osobní účast žáků na výuce povinná, ošetřovné tak bylo možné pobírat až do konce června. Celkem tedy bylo možné získat 8 904 Kč za březen a 45 500 Kč za měsíce duben, květen a červen. Dohromady pak podpora činila **54 404 Kč**.

- **Vyhodnocení vládních podpor na jaře 2020**

V období od března do května, ve kterém byl podnik nucen zastavit svůj provoz, bylo možné čerpat podpory shrnuté v tabulce č. 6.

Tab. 6: Kalkulace podpor na jaře 2020

PROGRAM	VÝŠE PODPORY
ANTIVIRUS	42 000 Kč
COVID - NÁJEMNÉ I	32 589 Kč
KOMPENZAČNÍ BONUS	40 500 Kč
„OŠETŘOVNÉ“ PRO OSVČ	54 404 Kč
CELKOVÁ PODPORA	169 493 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Celkovou výši nákladů, které bylo třeba hradit po celou dobu uzavírky, zachycuje tabulka č. 7.

Tab. 7: Kalkulace provozních nákladů na jaře 2020

NÁKLAD	CELKOVÁ VÝŠE ZA OBDOBÍ
NÁJEM	68 750 Kč
ENERGIE	33 750 Kč
MZDY (1 ZAMĚSTNANEC)	52 500 Kč
OSTATNÍ PROVOZ	25 000 Kč
CELKOVÉ NÁKLADY	180 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Z tabulek 6 a 7 vyplývá, že programy vládní podpory by pokryly až 94 % vynaložených nákladů. To ovšem za předpokladu, že by podnikatelka vložila veškeré přijaté peníze právě do provozu podniku. Jí samotné by pak ovšem nezbyly žádné prostředky na vlastní živobytí a zaopatření nezletilého dítěte.

Je tedy jasné, že aby byl podnik schopný první vlnu uzavírky přežít a včas uhradit všechny své závazky, musela by podnikatelka investovat část peněz z vlastních zdrojů, případně si sjednat úvěr a využít ještě podporu ze záruky COVID II. Pokud bychom předpokládali, že alespoň 15 000 Kč měsíčně potřebuje podnikatelka na vlastní živobytí, celková podpora vložená do provozovny by se snížila o 37 500 Kč. Celkový rozdíl mezi uhrazenými náklady a přijatou podporou by pak činil zhruba 48 000 Kč, které by bylo potřeba financovat z vlastních či cizích zdrojů. To vše za předpokladu zmíněného v úvodu, že podpory by byly poskytnuty právě v měsíci, ve kterém dané náklady vznikají.

5.2.2 Podzim 2020 - Jaro 2021

Na podzim roku 2020 to byly opět restaurace, které byly omezovány jako první. Zprvu se jednalo o otevírací dobu, která se zkrátila a podniky musely zavřít ve 20h. Dne 14. října 2020 následovalo kompletní uzavření. To trvalo až do 3. prosince 2020, kdy mohly podniky opět otevřít. Radost ze znovuotevření ale netrvala dlouho, 18. prosince totiž přišla další uzavírka platná až do 30. května 2021.

Zkoumaný podnik měl otevřeno vždy, když to bylo možné, a to i přes omezenou otevírací dobu či omezenou kapacitu zákazníků. I přesto ale od podzimu 2020 nemohl podnikat 214 dní, což je více než 7 měsíců, než mu bylo v květnu 2021 umožněno opět otevřít.

I v tomto období bylo vládou vyhlášeno několik programů na podporu postiženým podnikatelům. Zde je jejich přehled:

- COVID III + COVID III – Úprava Invest
- Antivirus
- COVID - Nájemné II a III
- kompenzační bonus
- „Ošetřovné“ pro OSVČ
- sektorové programy
- COVID 2021
- COVID - Nepokryté náklady
- Velký liberační balíček

V případě záručních programů mohl podnik využít záruku COVID III na provozní výdaje, zde už ale bez finančního příspěvku na úhradu úroků.

Stejně jako na jaře, mohla podnikatelka, jako OSVČ, čerpat kompenzační bonus a ošetřovné. Bylo ovšem potřeba dát pozor na souběh podpor. Kompenzační bonus i ošetřovné bylo zpočátku možné čerpat souběžně, od února 2021 došlo k navýšení kompenzačního bonusu na dvojnásobek a nově se čerpání této podpory nedalo sloučit s čerpáním ošetřovného.

Kromě kompenzačního bonusu bylo od října 2020 možné čerpat sektorový program COVID - Gastro - Uzavřené provozovny, a to ve výši 400 Kč na den, jelikož podnikatelka zaměstnává jednoho zaměstnance.

Jako podporu udržení zaměstnanosti bylo možné, stejně jako na jaře, čerpat program Antivirus. Zde už v režimu A plus, který pokryl 100 % měsíčních nákladů na zaměstnance. K pokrytí dalšího významného měsíčního nákladu, tedy nájemného, bylo opět možné využít program COVID - Nájemné. Tentokrát již nebyla potřeba spolupráce majitele objektu ani slevy na nájemném. Podnikateli bylo proplaceno 50 % nákladů.

Pro pomoc s pokrytím nákladů hrazených od ledna 2021 byly vypsány nové programy, a to COVID - Nepokryté náklady a COVID 2021. Zde si podnikatel musel vybrat, který z programů využije. Programy také nebylo možné kombinovat s kompenzačním bonusem, podnikatel si proto musel sám vypočítat, co pro něj bude nejvýhodnější.

- **Kalkulace podpor**

Podpory, které mohla podnikatelka čerpat souběžně v období **od října do prosince**, byly následující:

- **Ošetřovné pro OSVČ**- ve výši 400 Kč za den, a to včetně víkendů a svátků, ovšem mimo období školních prázdnin. Školy se uzavřely 14. října a znovu otevřely 30. listopadu. Koncem října proběhly dvoudenní podzimní prázdniny. V prosinci se školy uzavřely krátce před Vánoci, od 23. prosince ale probíhaly vánoční prázdniny. V prosinci proto bylo možné žádat o ošetřovné pouze za 2 dny (Morávek, 2021). Celkem tedy v období od října do prosince bylo možné získat podporu za 47 dní, tedy **18 800 Kč**.
- **COVID- Nájemné II a III**- výzva č. 2 pokrývala i náklady na nájem v letních měsících, tedy od července do září. Výzva 3 poté náklady od října do prosince. Opět šlo o úhradu poloviny nákladů bez DPH, měsíční výše podpory by proto činila 10 863 Kč. Celkem bylo možné za 6 měsíců získat **65 178 Kč**.
- **Kompenzační bonus**- ve výši 500 Kč na den v období od 14. 10. do 2. 12., následně od 18. 12. do 31. 12. Celkem tedy za 64 dní ve výši **32 000 Kč**.
- **COVID – Gastro - Uzavřené provozovny**- ve výši 400 Kč na zaměstnance na den ve dnech, kdy byla podnikateli omezena činnost, pro stravovací zařízení za 74 dní (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021). Celkem bylo možné v rámci této podpory obdržet **29 600 Kč**.

Je zde ale potřeba dodat, že daný souběh podpor byl podnikatelům umožněn až zpětně, a to na základě prosincového usnesení vlády (Český rozhlas, 2020). Při modelaci podpory ale budeme předpokládat, že souběh podpor byl možný od počátku.

Po novém roce byla ukončena podpora v programech COVID - Nájemné a COVID – Gastro - Uzavřené provozovny. Pro čerpání finančního příspěvku si podnikatelé mohli nově vybrat jeden z následujících programů:

- 1) **Kompenzační bonus**- v lednu stále ve výši 500 Kč na den, od února poté ve dvojnásobné výši 1000 Kč na den. Bonusová období pro čerpání kompenzačního bonusu byla vypisována až do konce května. Celkem tedy bylo možné získat 15 500 Kč za měsíc leden, 28 000 Kč za únor, 31 000 Kč za březen, 30 000 Kč za duben a konečně 31 000 Kč za květen. Dohromady tedy **135 500 Kč**.
- 2) **COVID 2021**- standardně se podpora poskytuje ve výši 500 Kč na zaměstnance na den, pokud ale podnik zaměstnává jednoho až tři zaměstnance, podpora se vyplácí ve výši 1 500 Kč za den. Rozhodné období v případě této podpory bylo stanoveno od 11. ledna do 9. května 2021, jednalo se tedy o 119 dní, za které bylo možné podporu obdržet. Celková výše podpory za toto období by činila **178 500 Kč**.
- 3) **COVID - Nepokryté náklady**- tato podpora se poskytuje v podobě finančního příspěvku ve výši 60 % nepokrytých nákladů, provozní náklady jsou ovšem sníženy o podpory z jiných programů. Podnikatelka by přirozeně stále využívala program Antivirus na pokrytí 100 % nákladů na zaměstnance, do nákladů pro výpočet by se proto zahrnul nájem, zálohy na energie a ostatní provoz v celkové měsíční výši 51 000 Kč. 60 % z této částky by pak tvořilo měsíční příspěvek ve výši 30 600 Kč. Tento program byl vyhlášen ve dvou výzvách za rozhodné období od ledna do května. Celkem tedy bylo možné získat příspěvek na nepokryté náklady za 5 měsíců ve výši **153 000 Kč**.

Z výše uvedených výpočtů je zřejmé, že čerpání kompenzačního bonusu by pro podnikatelku nebylo výhodné, jelikož je příspěvek nižší než u programu COVID 2021 a navíc nelze kompenzační bonus kombinovat s ošetřovným. Ani COVID - Nepokryté náklady nevyhází nejvýhodněji, tento program je navíc administrativně náročný, jelikož se všechny náklady musí dokazovat pomocí účetních výkazů. Nejlépe proto vychází možnost čerpání programu COVID 2021, který nabízí nejvyšší finanční příspěvek a ještě možnost kombinace s čerpáním ošetřovného.

Jak již bylo uvedeno, kromě podpory COVID 2021 by podnikatelka mohla nadále čerpat také **ošetřovné**. Dle archivu výzev (Tým MPO, 2021f) bylo možné v lednu čerpat za období 4. 1. -31. 1. 400 Kč na den, tu samou výši za plný počet dní v únoru, tedy 28, v březnu je potřeba snížit počet dní o jarní prázdniny, dostaneme se tedy na 26 dní. V měsíci dubnu už se žáci začali postupně vracet zpět do škol. Návrat se konal 12. dubna, a to v režimu rotační výuky (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021). Žáci byli rozděleni do skupin, které se střídaly v prezenční a distanční výuce.

Ošetřovné bylo přirozeně možné čerpat za ty dny, kdy bylo dítě doma. Rotační výuka pro první stupeň ZŠ skončila 17. května (Beranová, 2021). V dubnu tedy bylo možné čerpat podporu za prvních 11 dní, následoval by týden prezenční výuky a poté 9 dní s nárokem na ošetřovné. Celkem tedy 20 dní za duben a ještě 9 dní v květnu ve výši 400 Kč na den. Za měsíce leden – březen tak bylo na ošetřovném možné získat 32 800 Kč, za duben a květen poté 11 600 Kč. Dohromady za období od ledna do května 2021 bylo možné získat **44 400 Kč**.

Mimo výše uvedené podpory bylo po celou dobu možné čerpat také **Antivirus**. Ten v režimu A plus pokryl celkové náklady na jednoho zaměstnance, tedy 21 000 Kč měsíčně. Celkem bylo možné za celé období získat přibližně **147 000 Kč**.

- **Vyhodnocení vládních podpor od podzimu 2020 do jara 2021**

V období od října 2020 do května 2021, ve kterém byl podnik nucen zastavit svůj provoz, bylo možné čerpat podpory vypsané v tabulce č. 8.

Tab. 8: Kalkulace podpor od podzimu 2020 do jara 2021

PROGRAM	VÝŠE PODPORY
ANTIVIRUS	147 000 Kč
OŠETŘOVNÉ PRO OSVČ	63 200 Kč
COVID - NÁJEMNÉ II A III	65 178 Kč
KOMPENZAČNÍ BONUS	32 000 Kč
COVID – GASTRO - UZAVŘENÉ PROVOZOVNY	29 600 Kč
COVID 2021	178 500 Kč
CELKOVÁ PODPORA	515 478 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

V tabulce č. 9 jsou kalkulovány nejvýznamnější náklady, které bylo třeba hradit po dobu uzavírky, tedy po dobu cca 7 měsíců.

Tab. 9: Kalkulace provozních nákladů od podzimu 2020 do jara 2021

NÁKLAD	CELKOVÁ VÝŠE ZA OBDOBÍ
NÁJEM	192 500 Kč
ENERGIE	94 500 Kč
MZDY (1 ZAMĚSTNANEC)	147 000 Kč
OSTATNÍ PROVOZ	70 000 Kč
CELKOVÉ NÁKLADY	504 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Z tabulek 8 a 9 je vidět, že tentokrát by přijatá podpora mohla i překročit výši měsíčních nákladů podniku. Opět ale za předpokladu, že by veškerá přijatá podpora byla využita na úhradu nákladů. Pokud bychom, stejně jako při jarní vlně, předpokládali, že majitelka bude potřebovat 15 000 Kč měsíčně na živobytí, přijatá podpora by se snížila o 105 000 Kč. Výsledný rozdíl 93 522 Kč by opět musel být uhrazen z vlastních zdrojů majitelky, případně financován úvěrem.

5.3 Vyhodnocení podpory ve vybraném podniku

Skutečná situace se pro podnikatele oproti té modelové lišila zejména v tom, že podpory byly vypisovány zpětně. Podnikatelé neměli k dispozici tabulku s přehledem podpor, ze kterých by si mohli vybrat, museli se naopak vypořádat s obrovskou mírou nejistoty. Uzavření podniků nebylo hlášeno s dostatečným předstihem, stejně tak byly uzavírky neustále prodlužovány a nikdo nevěděl, kdy budou provozovny moci znovu otevřít. Jednotlivé programy vládní podpory se vypisovaly průběžně, žádosti bylo možné podávat mnohdy až měsíce po konci rozhodného období a samotný finanční příspěvek dorazil podnikateli ještě později.

Skutečnou situaci podniku jsem se proto pokusila zachytit pomocí polostrukturovaného rozhovoru přímo s majitelkou. Rozhovor byl členěn do následujících částí:

- dopad vládních opatření na podnik
- využitá a nevyužitá podpora
- hodnocení podpory a jejího přispění k udržení podnikání

5.3.1 Dopad vládních opatření na podnik

Vládní programy podpory podnikatelům začaly být na jaře 2020 vyhlášovány již v průběhu března. Jako první byl vyhlášen úvěr COVID I, na konci března byl vyhlášen Antivirus, od 1. dubna bylo možno žádat o ošetřovné za březen, začátkem dubna také následovaly záruky COVID II a následně byl 9. dubna schválen kompenzační bonus (Žurovec, 2020). Vyřízení žádostí ovšem nějakou dobu trvalo a podnik tak musel pokrýt náklady alespoň za březen 2020.

Jak komentuje majitelka podniku, zpočátku byly náklady hrazeny z vlastních zdrojů. *„Měla jsem naštěstí něco našetřeno, a tak jsem zvládla všechny faktury uhradit včas.“*

Po dobu prvního lockdownu nebyl provoz zachován ani částečně, například v podobě výdejního okénka, nebo rozvozu jídel. Pokles tržeb byl tedy 100%. *„Kompletně jsme zavřeli. Rozvoz ani okénko by se nám nevyplatily. Lidé se sem chodí hlavně vzájemně setkávat u piva, jídlo si dávají spíš jako bonus.“*

Kromě ztrát v podobě 100% poklesu tržeb ale majitelka upozorňuje také na další aspekt: *„Samozřejmě nám klesly tržby o 100 %, ale další významnou ztrátou, kterou nám nikdo neproplatil, byly zásoby jídla a pití. Jen pivovar nám umožnil pár sudů piva vrátit, jinak jsme toho ale dost vyhazovali. Bylo toho hodně a sami jsme to spotřebovat nedokázali.“*

Podnikatelka i přes značné ztráty nebyla nucena žádat o úvěr, protože si vystačila s vlastní finanční rezervou. Jak ale sama uvádí, získat úvěr v tomto oboru nebylo jednoduché: *„Zadlužit jsme se nemuseli, ale stálo mě to hodně vlastních peněz. Myslím ale, že by nám ani nikdo nepůjčil, mám známé z oboru, kteří se snažili získat úvěr, ale gastro obor byl prostě moc rizikový.“*

Podnikatelka zaměstnává jednu zaměstnankyni, jejíž místo se podařilo udržet. Brigádníci si ale museli hledat práci jinde. „*Tu jednu mojí jsem si samozřejmě nechala, hodně mi celou dobu pomáhala s žádostmi o podporu a obecně mi pomohla celou situaci zvládnout. Jiné to bylo s brigádníky, pro ně v tu chvíli práce nebyla. Ale po otevření se všichni vrátili, což mě moc potěšilo.*“

V květnu podnik otevřel hned, jak to vládní opatření umožnila. Samozřejmě bylo ale potřeba znovu nakoupit zásoby jídla a pití. S tím už pomohly první přijaté peníze z podpůrných programů. „*V květnu už nám přišla nějaká podpora, takže peníze byly. V létě ale máme návštěvnost slabší, takže i výdaje za jídlo a personál byly nižší.*“ Slabší letní provoz ale také znamenal, že podniku se sotva pokryly náklady na provoz. Letní tržby nebyly schopny pokrýt jarní ztráty, ani vytvořit finanční rezervu na podzimní opatření. K těm se ale postupně schylovalo a další velká uzavírka podniku se dala očekávat. „*Očekávali jsme to, ale doufali jsme, že se to nestane. Připravili jsme se ani nemohli, do poslední chvíle jsme nevěděli, kdy přesně nás zavřou, takže zásoby jsme kupovali stále.*“

Podzimní uzavírka se pro podnik nesla ve stejném duchu, jako na jaře. Uzavřeno bylo kompletně, bez výdejního okénka i rozvozu. Majitelka se opět musela vyrovnat s úhradou nákladů, aniž by podnik generoval tržby. V tu dobu už ale přišla finanční podpora z jarní vlny, která s hrazením faktur alespoň částečně pomohla.

V prosinci byla restaurace znovu otevřena okamžitě po uvolnění, a i přes nepříznivou situaci se dokonce stihlo zorganizovat několik oslav a vánočních večírků. Následovala ale další vlna opatření, která trvala až do konce května 2021.

5.3.2 Využitá a nevyužitá podpora

Majitelka se samozřejmě snažila získat všechny prostředky, které by jí umožnily přečkat náročné období. Hned v dubnu proto zažádala o Antivirus, který jí pomohl s pokrytím mzdových nákladů. Následoval kompenzační bonus a také ošetřovné pro OSVČ. Jako OSVČ využila také odpuštění sociálního pojištění a v létě požádala majitelku objektu o součinnost s využitím podpory COVID - Nájemné.

Podporu, kterou podnik obdržel z jarních programů, vyčísluje podnikatelka následovně: „*Antivirus nám dokázal pokrýt celkové náklady na mzdy, pak tam byl kompenzační bonus a ošetřovné, celkem to mohlo za tyto programy být kolem 130 tis. Kč. Potom na podzim přišlo ještě COVID - Nájemné, to bylo podle žádosti vyčíslené na 33 462 Kč.*“

Komentuje také, že všechny přijaté finanční prostředky byly použity na úhradu nákladů, vlastní obživu zajistila z našetřených peněz a také s pomocí partnera. Náklady ale ani přesto nebyly pokryty v plné výši. „*Pomohlo nám to hodně, bez těch peněz už bychom se tu spolu dnes asi nebavily. Ale nepokrylo se samozřejmě všechno. Za prvé tady byly ty velké ztráty za vyhozené zásoby, pak samozřejmě u COVID - Nájemného nám majitelka nájem snížila o 30 % jen papírově, po nás chtěla plnou částku.*“

Rychlost, kterou byly jednotlivé podpory vyřizovány a vypláceny, se v jednotlivých programech lišila. „*Celkem rychlý byl Antivirus, tam peníze přišly asi týden po podání žádosti, a chodily bez problémů každý měsíc, to fungovalo dobře. Docela bez problémů byl i kompenzační bonus, na ten jsem čekala tak 14 dní. Ošetřovné se také vyplácelo dobře, vždy měsíc zpětně. Nejdéle trvalo to nájemné, to přišlo až někdy na přelomu října a listopadu, takže na jaře jsem to musela platit právě z kompenzačního bonusu.*“

Na podzim se k jarním programům přidal ještě sektorový program COVID - Gastro, od nového roku poté COVID 2021 a COVID - Nepokryté náklady. Zpočátku ale nebylo možné jednotlivé podpory čerpat souběžně. „*Na podzim to bylo docela náročné, protože nejdřív nebylo možné ty programy kombinovat. Takže jsme měli jen Antivirus. Pak ale přišly peníze za nájem ještě z jara, to nám pomohlo, a také jsme hned zažádali o COVID - Nájemné II. Jakmile to v prosinci povolili, zažádala jsem zpětně ještě o kompenzační bonus, ten jsem pak pobírala do února.*“

Majitelka už tentokrát nežádala o ošetřovné, protože to na podzim začal pobírat její partner. Ze sektorových programů využila COVID – Gastro - Uzavřené provozovny, přičemž finanční příspěvek z této podpory byl vyčíslen zhruba na 30 000 Kč.

V dubnu 2021 byly vyhlášeny programy COVID 2021 a COVID - Nepokryté náklady. Kromě toho bylo po celou dobu možné čerpat kompenzační bonus. Podnikatelé si ale mohli zvolit pouze jeden z těchto programů. „*Spočítali jsme si to a nejlépe nám vyšel COVID 2021, tak jsme o něj požádali a dostali nakonec 178 500 Kč. Byl tam nejvyšší denní finanční příspěvek, vyšší než ta část nepokrytých nákladů. Navíc u těch nepokrytých nákladů se musely náklady přesně vypisovat, bylo by to náročné.*“

Kromě samotných finančních příspěvků mohli podnikatelé ještě na podzim využít bezplatného odkladu daní. Toho ale podnikatelka nevyužila. „*Daně jsme zaplatili včas. Ono člověk nikdy neví, kdy se to proti němu použije, takže na tohle jsme si dávali pozor. Ale nejen daně, všechny faktury jsme hradili v termínu. Bud' díky došlým podporám, nebo z vlastního, ale vždycky jsme to nějak zvládli.*“

5.3.3 Hodnocení podpory a jejího přispění k udržení podnikání

I přesto, že vládní podpora majitelce podniku plně nevystačila na pokrytí všech nákladů, majitelka uznává, že bez podpory by její podnik určitě nepřežil. Zpočátku bylo potřeba investovat značnou část peněz z vlastních zdrojů, postupně ale začaly být majitelce přiznávány a vypláceny podpory, které umožnily další chod podniku. Nebylo to ale zadarmo, mnohé programy byly administrativně náročné a podpory nepřehledné.

Administrativní náročnost komentuje podnikatelka následovně: „*Lišilo se to program od programu, ale nejhorší byly podpory, o které se žádalo přes MPO. Ten jejich informační systém byl hrozně nespolehlivý a pomalý. Několikrát se nám stalo, že to celé spadlo a museli jsme to vyplnit celé od začátku. A to vyplňování zabralo strašně času, za prvé se tam ptali i na informace, které pomalu ani sama nevím, a za druhé se tam pořád točilo to kolečko a načítalo se to. Z toho jsem měla úplně noční můry. První jsme v tom informačním systému žádali o to nájemné. S tím mi hodně pomohl kamarád, který už měl žádost podanou, řekl mi co a jak. Upřímně, sama bych to jinak asi vzdala.*“ Pozitivní komentáře jsem nezískala ani při dotazu na přehlednost podpor. „*Nepřehledné, to se jinak říct nedá. Hodně nám ale pomohl účetní, a také známí z oboru, naštěstí jsme se v tomhle hodně podporovali.*“ Kromě přehlednosti samotných podpor mě také zajímala přehlednost programových podmínek, které museli podnikatelé plnit. Na to majitelka odpověděla, že raději vždy čekali s žádostí co nejdéle, aby měli jistotu, že vše řádně splňují. Podmínky se ale také měnily v čase, proto bylo možné o určité podpory žádat zpětně, jiné bylo naopak potřeba vrátit. „*Vracela jsem kompenzační bonus. Ten jsem pobírala do února, ale to už vyhlásili COVID 2021 a ten byl výhodnější, takže jsem zažádala o ten a vrátila kompenzační bonus za leden a únor.*“

Doba, než přiznané peníze dorazily na podnikatelský účet, se také lišila v jednotlivých programech. Zde podnikatelka nejvíce chválí Antivirus, pozitivně hodnotí také kompenzační bonus a jarní ošetřovné. Naopak dlouho se čekalo na podporu z programů COVID - Nájemné, COVID - Gastro a COVID 2021.

Jelikož se na podporu v některých případech čekalo i několik měsíců, je zřejmé, že přijaté peníze nakonec nesloužily přesně na stanovený účel. *„Každá přijatá podpora byla určitá injekce, která nám pomohla jít dál. Určitě to nebylo tak, že bych Antivirus použila výhradně na mzdy a COVID - Nájemné na nájem. Zaplatila jsem prostě to, co bylo v danou chvíli potřeba.“*

Majitelky podniku jsem se dotazovala i na případné kontroly, a zda byly v jejím případě zjištěny nějaké nedostatky. Ve sledovaném podniku žádné následné kontroly neproběhly, majitelka má ale informaci, že u podnikatelů z oboru často kontroloval Finanční úřad. Kontroly ale byly vždy nahlášeny předem a bylo možné se na ně připravit. Ve sledovaném podniku nebyly zjištěny žádné nedostatky při plnění programových podmínek a podnikatelka proto nemusela z tohoto důvodu žádnou podporu vracet.

Celkově podnikatelka hodnotí podporu pozitivně. I přes komplikace s administrativou a s přehledností jednotlivých podpor uznává, že podpora jí pomohla s úhradou převážné části provozních nákladů a umožnila jí tak podnik provozovat i nadále. Mimo jiné pomohla podpora také se zachováním dobré pověsti podnikatelky, nemusela žádat o odklad nájemného, veškeré daně a odvody zaplatila včas. Program, který přispěl nejvíce, vyzdvihnout nedokáže: *„Upřímně, pro nás byla každá koruna dobrá, byli jsme vděční úplně za cokoli.“*

Budoucnost podniku je ale stále nejistá. Je potřeba zmínit, že rozhovor proběhl na konci října 2021, tedy v době, kdy začal opět výrazně stoupat počet nakažených a hospitalizovaných a začalo se spekulovat o dalších vládních opatřeních. Majitelka upozorňuje, že téměř všechny vlastní zdroje již vyčerpala a podniku se přes léto nepodařilo vytvořit dostatečnou finanční rezervu, která by jí pomohla další případná omezení přečkat. Podnik v říjnu pracoval přibližně na 50 % své kapacity, a již tento provoz pro něj byl ztrátový. Majitelka se obává, že v případě dalších razantních opatření by z důvodu nedostatku vlastních zdrojů nebyla schopna včas uhradit veškeré závazky.

Jelikož za své podnikání ručí celým svým majetkem, nechce situaci řešit formou úvěru a riskovat tak ještě větší finanční potíže. Další vládní uzávěra by pro podnik byla již pravděpodobně fatální.

5.4 Shrnutí kapitoly

Pátá kapitola se zabývala aplikací vládních podpůrných programů na konkrétní podnik, a to plzeňskou restauraci. První část této kapitoly se zabývala modelací podpory, kterou mohl sledovaný podnik v době vládních omezení čerpat. Výsledky modelace ukázaly, že v případě čerpání všech dostupných kombinací jednotlivých programů by se uhradily provozní náklady téměř v plné výši, ovšem za předpokladu, že podnikatelce samotné by již nezbyly finanční prostředky na vlastní živobytí a musela by tak hledat ještě doplňkový příjem. S ohledem na to, že majitelka podniku je matkou školou povinného dítěte, o které musela celou dobu pečovat a také na to, že administrace samotných podpůrných programů byla časově náročná, nebylo možné v době omezení podnikání hledat jiný příjem.

Druhá část kapitoly poté sledovala reálnou situaci a přehled podpor, které byly podnikem opravdu čerpány. Zde bylo zjištěno, že podnik čerpal veškerou dostupnou podporu, mimo ošetřovného v druhém období. Veškeré přijaté finanční prostředky byly vloženy do podnikání. Přijaté podpory výrazně přispěly k pokrytí provozních nákladů, nepokryly je nicméně v plné výši. Finanční příspěvky byly také vypláceny se zpožděním, podnikatelka proto byla nucena využít vlastních zdrojů.

Obecně byla vládní podpora podnikatelkou hodnocena pozitivně, negativní komentáře se týkaly především administrativní náročnosti, průběžné obměny programových podmínek a celkové přehlednosti podpor.

6 Případová studie 2 - právnická osoba - malý podnik

Tato kapitola se bude zabývat aplikací vládních podpor na druhý zkoumaný podnik, a to salon thajských masáží. Oproti předchozímu podniku se tentokrát jedná o společnost s ručením omezeným, která měla, oproti OSVČ, k dispozici odlišnou skladbu podpor.

První podkapitola opět podnik krátce představí, další podkapitola se bude zabývat kalkulací podpor, které mohl podnik využít, a to za stejných předpokladů, ze kterých jsem vycházela v předchozí kapitole.

Nakonec budou představeny podpory, které podnik opravdu čerpal, a bude vyhodnoceno, jak tyto podpory přispěly k záchraně podnikání. Polostrukturovaný rozhovor tentokrát probíhal s jednatelkou podniku, která za podnik jednala po celou dobu vládních opatření.

6.1 Představení podniku

Zkoumaná společnost s.r.o. byla založena v roce 2015 a převzala provoz již existujícího salonu thajských masáží v Plzni. Salon byl založen o 10 let dříve jako jeden z prvních svého druhu v Plzeňském kraji. Salon si za dobu své existence vybudoval stálou a loajální klientelu, díky čemu se mohl dále rozrůstat. Byly zrekonstruovány stávající masážní prostory a vytvořeny prostory nové, které umožnily navýšení kapacity. Podnik každoročně generoval zisk, postupně navýšoval počet zaměstnanců a nabízel zákazníkům stále nové druhy masáží. Služby byly doplněny také o prodej potravinových doplňků a přírodní kosmetiky z ostrova Fiji.

Větší část zaměstnanců tvoří masérky z Thajska, které do České republiky přijíždí na dlouhodobé pracovní vízum. Mezi masérkami je určitá úroveň fluktuace, některé z nich přijíždějí na delší dobu, například během studia svých dětí v Thajsku, a svoji rodinu finančně podporují. Jiné přijíždějí na kratší dobu, další pak zůstávají v Čechách, ale mění práci. Další část zaměstnanců tvoří český personál, pracující na recepci, a jednatelka společnosti. Na recepci v současné době pracují dva zaměstnanci na plný pracovní úvazek, kteří jsou doplněni o několik brigádníků.

Salon je otevřen 7 dní v týdnu od 9 do 21h. Veškeré prostory se nacházejí v pronajímané budově. Tu vlastní jiná společnost s.r.o., která má ale stejného skutečného vlastníka jako firma provozující masážní salon. Nájem v době vládních opatření činil 50 000 Kč měsíčně.

Zkoumaná společnost byla založena v roce 2015 s jedním společníkem a základním kapitálem ve výši 200 000 Kč. Tržby jsou generovány z poskytování služeb a prodeje doplňkového zboží. Nejvyšší položky nákladů tvoří osobní náklady, nájem, energie a náklady na vedení účetnictví. Náklady na energie zahrnují nejen náklady na provoz podniku, ale také energie v obytných prostorách budovy, kde bydlí thajské masérky. Masérky mají tyto obytné prostory poskytnuté v rámci pracovní smlouvy, nepřispívají proto na energie ani nájem. Firma stabilně vykazuje zisk v řádu desítek tisíc Kč. Do roku 2020 neměla společnost žádné závazky vůči úvěrovým institucím.

Nejvyšší položky měsíčních nákladů tvoří následující:

- nájem: 50 000 Kč
- energie: 14 000 Kč
- mzdy: 320 000 Kč, vč. odvodů na zdravotní a sociální pojištění
- materiál: 15 000 Kč, zahrnuje zejména úklidové prostředky, masážní oleje a další pomůcky
- ostatní provoz: 56 000 Kč, zahrnuje položky jako externí účetní, prádelnu či firemní vůz

6.2 Modelace podpor

6.2.1 Jaro 2020

Stejně jako restaurace, musely i salony poskytující služby čelit zákazu podnikání. V tomto případě od 12. března do 11. května 2020, na jaře tedy celkem po dobu dvou měsíců.

Po dobu uzavírky přirozeně klesly některé nákladové položky, a to zejména náklady na materiál či praní prádla. Ty nejvyšší položky ale zůstaly zachovány:

- nájem: 50 000 Kč
- energie: 14 000 Kč
- mzdy: 320 000 Kč, vč. odvodů na zdravotní a sociální pojištění
- ostatní provoz: 36 000 Kč

Celkově tedy bylo měsíčně potřeba uhradit náklady ve výši přibližně 420 tis. Kč, za celé období poté **840 tis. Kč**, aniž by podnik generoval tržby.

Na rozdíl od fyzických osob podnikajících neměly právnické osoby možnost čerpat podporu v podobě ošetřovného. V některých případech pro ně byl ale dostupný kompenzační bonus, a to přes společníky, pokud ovšem byly splněny podmínky. Sledovaný podnik je malé s.r.o. s jedním společníkem, podmínky tedy splňuje. Vybrat si proto mohl z následujících programů:

- COVID I/ COVID II
- Antivirus
- Kompenzační bonus pro společníky malých s.r.o.
- odklad splátek a nájemného
- COVID - Nájemné I

K pokrytí mzdových nákladů výrazněji přispěje Antivirus v režimu A, který podnikateli proplatí 80 % vyplacených mezd, a to za předpokladu, že podnik za zaměstnance řádně a včas uhradí všechny povinné odvody. Podnik by proto nevyužil Antivirus C. Nebylo by ovšem možné využít ani podporu COVID - Nájemné, a to z důvodu, že majitel podniku a majitel objektu jsou totožné osoby. Zde by bylo na uvážení majitele, zda by provozovně ulevil od plateb nájemného, či zda by nechal platby odcházet, aby zisk generovala alespoň jedna z jeho firem.

- **Kalkulace podpor**

Prvním finančním příspěvkem, který mohl sledovaný podnik na jaře 2020 pobírat, byl **Antivirus v režimu A**, určený pro podnikatele, kterým byl z důvodu vládních nařízení omezen či zcela uzavřen provoz. Výše tohoto příspěvku činila 80 % vyplacených mezd včetně povinných odvodů. Z nákladu 320 000 Kč měsíčně by tak bylo podniku proplaceno 256 000 Kč za měsíc, dohromady **512 000 Kč** za celé období.

Majitelka podniku mohla také požádat o **kompensační bonus pro společníky malých s.r.o.** Ten činil, stejně jako v případě OSVČ, 500 Kč na den, ve kterém byla podniku omezena činnost. Za předpokladu, že by majitelka vložila získané peníze do svého podnikání, bylo možné získat podporu za dny od 12. března do 10. května. Stejně jako v případě prvního podniku byly tedy splněny podmínky pro přiznání kompenzačního bonusu za měsíce březen, duben a květen v celkové výši **40 500 Kč**.

- **Vyhodnocení vládních podpor na jaře 2020**

V období od března do května, ve kterém byl podnik nucen zastavit svůj provoz, bylo možné čerpat podpory zachycené v tabulce č. 10.

Tab. 10: Kalkulace podpor na jaře 2020

PROGRAM	VÝŠE PODPORY
ANTIVIRUS	512 000 Kč
KOMPENZAČNÍ BONUS	40 500 Kč
CELKOVÁ PODPORA	552 500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Celkovou výši nákladů, které bylo třeba hradit po celou dobu uzavírky, zachycuje tabulka č. 11.

Tab. 11: Kalkulace provozních nákladů na jaře 2020

NÁKLAD	CELKOVÁ VÝŠE ZA OBDOBÍ
NÁJEM	100 000 Kč
ENERGIE	28 000 Kč
MZDY (11 ZAMĚSTNANCŮ)	640 000 Kč
OSTATNÍ PROVOZ	72 000 Kč
CELKOVÉ NÁKLADY	840 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Mzdové náklady jsou pro sledovaný podnik jednoznačně nejvyšší položkou, program Antivirus by proto poskytl výraznou finanční pomoc. I přesto z tabulek 10 a 11 vyplývá, že podnik by musel po dobu uzavírky uhradit náklady ve výši 287 500 Kč, což tvoří přibližně 35 % provozních nákladů.

Tyto položky by bylo nutné uhradit buď z vlastních zdrojů, nebo za pomoci provozního úvěru. Pokud by se podnik rozhodl úvěr sjednat, mohl by využít záruky COVID II, díky které by byl daný úvěr bezúročný.

6.2.2 Podzim 2020 - Jaro 2021

Na podzim roku 2020 byl podnik na základě vládních opatření uzavřen 22. října. Omezení podnikání trvala až do 2. prosince, následně bylo možno před Vánoci krátce otevřít. I v prosinci se uzavíralo postupně, zatímco restaurace musely zavřít již 18. prosince, masážní salon mohl mít otevřeno do 26. prosince. Znovu mohl podnik otevřít až 3. května 2021. Celkem se tedy jednalo o zhruba 5,5 měsíce, kdy podnik nemohl generovat tržby a za toto období musel uhradit náklady v přibližné výši **1 870 000 Kč**.

V tomto období už ale bylo vyhlášeno více podpor, které by podniku na úhradu nákladů přispěly. Zde je jejich seznam:

- COVID III + COVID III – Úprava Invest
- Antivirus
- kompenzační bonus pro společníky malých s.r.o.
- COVID - Nájemné II a III
- sektorové programy
- COVID 2021
- COVID - Nepokryté náklady
- odklad daní

Pokud by podnik na jaře nevyužil úvěru se zárukou COVID II a výdaje financoval z vlastních zdrojů, mohl by na podzim využít úvěr se zárukou COVID III, tentokrát již bez finančního příspěvku na úhradu úroků.

K pokrytí mezd by bylo dále možné využít program Antivirus, i zde již v režimu A plus, který by pokryl 100 % uznatelných nákladů. COVID - Nájemné by nebylo možné využít ani tentokrát, a to z důvodu již zmíněné vlastnické struktury firmy. Ze sektorových programů by i tento sledovaný podnik mohl využít COVID – Gastro - Uzavřené provozovny, jelikož tento program nebyl poskytován jen restauracím, ale i provozovněm poskytujícím služby. Náklady za období leden až květen by bylo možné pokrýt buď z programu COVID 2021, nebo COVID - Nepokryté náklady.

Po celou dobu by bylo možné využít i kompenzační bonus, o který by zažádala majitelka podniku. I zde by ale platila podmínka, že v případě čerpání kompenzačního bonusu by nebylo možné podporu kombinovat s programy COVID 2021 a COVID - Nepokryté náklady.

- **Kalkulace podpor**

Pro větší přesnost kalkulace je na začátku potřeba zmínit, že sledovaný podnik v průběhu jara 2020 rozvázal pracovní poměr se třemi zaměstnanci. Mzdové náklady proto klesly z původních 320 000 Kč na nových 240 000 Kč za měsíc. Celkový počet zaměstnanců, kteří v podniku pracovali na hlavní pracovní poměr na podzim 2020, byl osm.

Antivirus by pokryl celkové mzdové náklady, tedy za celé období by podnik mohl obdržet částku ve výši **1 320 000 Kč**.

O **COVID - Gastro** bylo možné žádat za dny, kdy podniku byla činnost omezena. Pro provozovny služeb celkový počet dní v rozhodném období činil 60 (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021). Příspěvek byl vyplácen ve výši 400 Kč na zaměstnance za den. Za 8 zaměstnanců a 60 dní by proto bylo možné dostat příspěvek ve výši **192 000 Kč**.

Ve stejném období mohla majitelka žádat také o **kompensační bonus** ve výši 500 Kč na den. Opět za předpokladu, že by získané peníze byly vloženy do podnikání, si mohl sledovaný podnik přilepšit o **30 000 Kč**.

Za období leden až květen bylo potřeba si propočítat, který z programů bude pro podnik výhodnější. **Kompensační bonus** byl od února 2021 sice zvýšen na 1 000 Kč, i přesto by však podpora dosáhla výše **130 000 Kč** a byla by tak pro podnik nejméně výhodná. Celkové měsíční náklady, mimo mezd, které byly proplaceny díky Antiviru, činily přibližně 100 000 Kč. **COVID - Nepokryté náklady** by pokryl 60 % těchto uznatelných nákladů, tedy 60 000 Kč měsíčně, za celé období poté **360 000 Kč**. **COVID 2021** oproti tomu vyplácel 500 Kč na zaměstnance na den, v období od 11. ledna do 2. května 2021. Za 112 dní a 8 zaměstnanců proto bylo možné získat **448 000 Kč**. Z výpočtu vyplývá, že pro podnik by bylo výhodnější čerpat program COVID 2021.

- **Vyhodnocení vládních podpor od podzimu 2020 do jara 2021**

Celková výše podpor, kterou sledovaný podnik mohl čerpat, je zachycena v tabulce č. 12.

Tab. 12: Kalkulace podpor od podzimu 2020 do jara 2021

PROGRAM	VÝŠE PODPORY
ANTIVIRUS	1 320 000 Kč
COVID – GASTRO - UZAVŘENÉ PROVOZOVNY	192 000 Kč
KOMPENZAČNÍ BONUS	30 000 Kč
COVID 2021	448 000 Kč
CELKOVÁ PODPORA	1 990 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Náklady, které bylo potřeba hradit po dobu uzavírky, jsou uvedeny v tabulce č. 13.

Tab. 13: Kalkulace provozních nákladů od podzimu 2020 do jara 2021

NÁKLAD	CELKOVÁ VÝŠE ZA OBDOBÍ
NÁJEM	275 000 Kč
ENERGIE	77 000 Kč
MZDY (8 ZAMĚSTNANCŮ)	1 320 000 Kč
OSTATNÍ PROVOZ	198 000 Kč
CELKOVÉ NÁKLADY	1 870 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Na základě výpočtů lze pozorovat, že podpora poskytnutá ve druhé vlně vládních opatření byla dostatečná k pokrytí provozních nákladů. V případě čerpání všech podpor bylo možné náklady převýšit i o 120 000 Kč a částečně tak vykompenzovat jarní ztráty. To vše ale za předpokladu, že by podnik negeneroval žádný zisk majitelce. V tomto konkrétním případě ale majitelka, jakožto vlastník provozovny i budovy zároveň, mohla čerpat peníze z druhé firmy, která inkasovala od provozovny měsíční nájem.

6.3 Vyhodnocení podpory ve vybraném podniku

Stejně jako v případě prvního sledovaného podniku jsem se i tentokrát snažila zachytit rozdíl mezi modelací podpor a reálnou situací podniku. Polostrukturovaný rozhovor byl v tomto případě veden s jednatelekou společnosti, a byl opět rozdělen do tří témat:

- dopad vládních opatření na podnik
- využitá a nevyužitá podpora
- hodnocení podpory a jejího přispění k udržení podnikání

6.3.1 Dopad vládních opatření na podnik

Při jarní vlně opatření by čerpaná podpora nevystačila k pokrytí všech nákladů. Jak komentuje jednatelka, podnik by si na úhradu rozdílu vystačil s vlastními zdroji, i tak se ale rozhodli využít úvěr se zárukou COVID II. *„Na účtu jsme v tu dobu měli asi 500 000 Kč. Jenže jsme nevěděli, jak dlouho nás nechají zavřené, a jestli nám ty peníze budou stačit. Nechtěla jsem to riskovat, takže jsem nakonec zažádala o úvěr 900 000 Kč, abychom měli klid a nemuseli se stresovat. Nakonec to mělo přesně tenhle účinek, tolik peněz jsme nepotřebovali, ale měli jsme klid.“*

Provozovná služeb nebyl umožněn ani částečný provoz, zavřít proto museli úplně. V úvahu připadal pouze prodej poukazů přes e-shop. *„Prodej poukazů byl na e-shopu celou dobu možný, ale zájem o to moc nebyl, když nikdo netušil, co bude. Sama jsem přemýšlela, jestli to nějak propagovat, abychom měli nějaký příjem, ale nakonec jsem to neudělala. Sami jsme nevěděli, kdy nás otevřou, tak jsem to nechala být.“*

Jarní vlna si v podniku ale vybrala svou daň, a to v podobě ukončení pracovního poměru 3 zaměstnancům. *„Jednalo se o 3 masérky a tu smlouvu jsme s nimi ukončili v dubnu. Bylo to na dohodu, ale samozřejmě s odstupným. Masérky se potom hned vrátily domů.“* Další dopady jarní vlny hodnotí jednatelka následovně: *„Nakonec si myslím, že jsme to docela zvládli. Tři dny před otevřením jsme spustili rezervace a měli jsme skoro hned plno, naši zákazníci se nebáli, naopak se k nám těšili. Peníze z úvěru jsme si nechali na účtu jako takovou rezervu s tím, že jsme dostali ty peníze na úroky, tak jsme nemuseli řešit, že bychom na tom prodělali. Takže jsme to měli k dispozici, když bylo třeba, ale celé jsme to nepotřebovali. A splácet jsme začali až v listopadu, protože jsme využili toho šestiměsíčního odkladu, takže na jaře nás to netrápilo.“*

V květnu salon otevřel hned, jak to vládní opatření dovolila, tentokrát už ale se sníženou hodinovou kapacitou masáží, kvůli třem propuštěným masérkám. I snížená kapacita ale zvládla pokrýt provoz salonu, a jak vyzdvihuje jednatelka, letní otevření salonu velmi pomohlo. „*V létě jsme měli plně obsazeno, takže jsme zvládli doplatit nájem z jara a taky jsme si něco našetřili na podzim. Bohužel jsme úplně nečekali ta podzimní opatření, takže jsme udělali takovou, zpětně hodnoceno, ne moc nutnou investici, dali jsme asi 100 000 Kč na interiér masážních prostor, nové závěsy apod. Vědět předem, co nás čeká na podzim, tak bych to nedělala, ale to tušit nešlo.*“ Na podzim se situace začala opět zhoršovat, to jednatelka ale tentokrát nepodcenila. „*Sedly jsme si s majitelkou, propočítaly, kolik máme peněz a jak dlouho vydržíme, snažily jsme se udělat si plán, připravit se, aby to pro nás nebyl zas takový šok. Naštěstí na účtu zbyly ještě nějaké peníze z léta a hlavně ještě nevyužité peníze z té půjčky, takže jsem byla docela v klidu.*“ Při propočtech jednatelka spoléhala i na to, že pro podnikatele bude opět vyhlášena podpora. „*Spoléhala jsem hlavně zase na Antivirus, protože mzdy jsou pro nás největší výdaj. A pak jsem prostě doufala, že to nebude trvat moc dlouho.*“

Na podzim čekalo podnik opět kompletní uzavření provozu. Uvolnění v prosinci ale okamžitě využili a naplnili kapacitu. S finanční situací tentokrát pomohl i prodej poukazů, jelikož vánoční poukazy jsou oblíbeným dárkem a každý rok se těší veliké oblibě. Podnik byl znovu uzavřen 27. prosince, což sama jednatelka považovala za nešťastné. „*O Vánocích jsme měli samozřejmě zavřeno. Ono nikomu se do práce moc nechce a věřím, že naši zákazníci mají v tento čas jiné starosti, než chodit na masáž, takže plno bychom stejně asi neměli. Ale našťvalo mě to uzavření od 27., hezky takhle den po Vánocích, kdy jsme měli objednávky na celý den. Všechno jsme to museli zase rušit.*“

Znovu mohl podnik otevřít až v květnu 2021, tentokrát ale bez ztráty zaměstnanců, a díky programu COVID 2021 i s finanční rezervou na účtu.

6.3.2 Využitá a nevyužitá podpora

Na jaře 2020 podnik využil dva programy, a to Antivirus a záruku COVID II. Poskytnutí záruky ale jednatelka považuje za malý zázrak. *„Upřímně, když jsem vyplňovala tu žádost, tak jsem tomu moc nevěřila. Bylo na to strašně málo času, nevěděla jsem, jestli to dělám správně, měla jsem rozjednané úvěry u tří bank, tak jsem to musela honem rychle vyřídit, abych to dala do žádosti. Taky jsem neznala ta kritéria, podle kterých ty záruky dávali. Vážně jsem myslela, že nám tu žádost zamítnou.“* Peníze z úvěru obdržel podnik začátkem května, přičemž v dubnu již obdržel podporu z Antiviru. K pokrytí nákladů tak zpočátku vystačily vlastní zdroje a následně zdroje obdržené z podpory.

Na podzim jednatelka zažádala jako první o zmíněný Antivirus. Stejně jako majitelka předchozího sledovaného podniku, i jednatelka masážního salonu má s tímto programem dobrou zkušenost. *„Antivirus byl dobrý, chodil spolehlivě a včas, každý měsíc. Pokryl nám všechny mzdové náklady, velká pomoc pro nás.“*

Podpora v rámci COVID - Nájenné byla pro podnik opět, kvůli vlastnické struktuře, nedostupná. Dalším programem, o který mohli žádat, byl proto v lednu COVID – Gastro - Uzavřené provozovny. *„Tam jsme žádost podali 20. ledna a peníze nám přišly asi za měsíc. Bylo to za období od října do začátku ledna, za 8 zaměstnanců.“* Pro podnik to byl ceněný finanční příjem, jelikož od listopadu 2020 bylo nutné začít splácet jarní úvěr. Měsíční náklady tak stouply o 30 000 Kč. Podle jednatelky ale se splátkami hodně pomohl také fakt, že z úvěru nebyly využity všechny peníze. *„Prakticky jsme úvěr spláceli těmi půjčenými penězi. Museli jsme to nějak vymyslet, splátky už odložit nešlo. Ale jak říkám, měli jsme štěstí, že jsme všechny půjčené peníze nevyužili, navíc jsme něco málo vydělali ještě v prosinci, když to bylo možné, takže jsme to nakonec utáhli docela bez problému.“*

Za rozhodné období od ledna do května se jednatelka rozhodla využít program COVID 2021. *„Bylo to pro nás nejvýhodnější a upřímně, ta částka mě příjemně překvapila. Díky ní můžu říct, že jsme celou tu situaci zvládli vlastně docela dobře.“*

Majitelka podniku také zažádala o kompenzační bonus pro společníky malých s.r.o. Peníze si ale nechala, provozovna proto tento příjem neměla k dispozici.

6.3.3 Hodnocení podpory a jejího přispění k udržení podnikání

Celkově si jednatelka sledovaného podniku poskytnutou podporu chválí. I přes počáteční zmatky a nutnost sjednat si úvěr považuje finanční podporu za velmi vítanou a potřebnou pomoc. Uznává ale, že pro ni bylo těžké se v podporách zorientovat, a to obzvláště v těch vyhlášených od podzimu. „*Bylo toho hodně, každý ten program měl jiné podmínky a bylo těžké se v tom vyznat. Byla jsem vždycky v práci třeba do 11 do večera, protože jsem pročetla výzvy a snažila se zjistit, co můžeme, a co ne. Pak jsem třeba zjistila, že něco, co se jmenuje COVID - Gastro, vlastně můžeme využít i my, jakožto masážní salon. To by mě třeba upřímně nenapadlo.*“ Nepřehlednosti podpor nepomohl ani fakt, že jednatelka vše obstarávala sama a neměla se v danou chvíli na koho obrátit.

Problém poté představovala i samotná administrativní náročnost jednotlivých programů. „*Já nejsem žádný ekonom, nejsem ani účetní, takže ve spoustě věcí jsem měla opravdu problém se zorientovat. Nejhorší byla snad ta záruka COVID II. Když jsem viděla všechny ty přílohy, tak jsem jen valila oči a myslela, že to v životě nemůžu dát dohromady. Bylo na to navíc strašně málo času, takže to byl pro mě opravdu stres. No a potom informační systém MPO, to je taky samotná kapitola. Tam se taky ptali úplně na všechno a bylo to hrozně pomalé. Ale zase musím říct, že ta výsledná podpora za to stála.*“

Jelikož ale jednatelka věnovala velkou pozornost jednotlivým programovým podmínkám, podařilo se jí nakonec získat podporu, na kterou měl podnik nárok, bez nutnosti cokoli vracet. „*Největší pozor jsem dávala asi u Antiviru, abychom měli všechny povinné odvody včas zaplacené. Víím, že s tím mělo hodně podnikatelů problém. Všechno jsem se snažila platit včas, ani daně jsme neodkládali. Jen na jaře jsme se o něco zpozdili s nájmem, ale to bylo po dohodě s majitelkou, takže s tím nebyl problém.*“ Jednatelka také dodává, že u nich v provozovně neproběhla žádná kontrola.

Nejvíce si jednatelka chválí program COVID 2021. „*Ten nám pomohl nejvíc, to byla hezká částka. Jen to teda přišlo až někdy v červnu, takže už jsme ty peníze nevyužili přímo na ty provozní náklady, ale trochu jsme zainvestovali, udělali to tady zase o něco hezčí. To bylo možné vlastně jen díky těmhle penězům.*“ Obdržené peníze nebyly využity na doplacení úvěru. Měsíční splátky ve výši 30 000 Kč proto podnik bude platit až do dubna 2023. Jednatelka ale toto nepovažuje za tolik významný výdaj a věří, že podnik to bez problému zvládne.

Na celou situaci má jednatelka podniku pozitivní náhled. Je pyšná na to, že to společně všichni zvládli a vyšli z toho jako firma možná i o něco silnější. Nejvýznamnějším důsledkem bylo nutné zdražení služeb, a to v oboru celkem výrazné. Počet objednávek to ale nakonec zásadně neovlivnilo. *„Já jsem se už před pandemií snažila více mířit na trochu movitější klientelu, nastavit ty služby tak, abychom jim tu mohli dopřát luxusní zážitky. I proto jsem se ani v průběhu pandemie nebála investovat, chtěla jsem, aby ty lidi viděli, že se snažíme, že to děláme pro ně. A to se mi vyplatilo, protože ti lidé se sem vrací i přes vyšší ceny. Naopak teď spíš řeším problém, že bych potřebovala další masérky, ale dostat pro ně vízum je v tuhle dobu téměř nemožné.“*

Ani budoucnosti se jednatelka neobává. *„Objednávek je dost, tržby máme pěkné, takže zvládáme i šetřit. Do toho nám ještě zbyly nějaké ty peníze z COVID 2021, takže rezervu máme. No, a kdyby náhodou, tak už v tom snad umím trochu chodit, tak věřím, že se s tím zase popereme. Ale samozřejmě další uzavírku tady nikdo z nás nechce, svoji práci máme rádi a zákazníci se k nám těší a my tady pro ně chceme být.“*

6.4 Shrnutí kapitoly

Osobně jsem zpočátku předpokládala, že druhý sledovaný podnik, tedy právnická osoba, která byla ochuzená o vládní podporu v podobě kompenzačního bonusu, COVID - Nájemné a ošetřovného, vyjde ze situace s deficitem a bude na tom hůř, než první sledovaná podnikatelka. Následné šetření ale nakonec ukázalo opak. Podnik využil všechny podpory, které pro něj byly dostupné, a díky tomu byl schopen včas uhradit všechny náklady. Jak ukázala modelace, jarní podpora v podobě programu Antivirus pokryla větší část mzdových nákladů, zbytek bylo nutné financovat z vlastních zdrojů a úvěrem. Podzimní a následná podpora již ale vystačila k pokrytí všech nákladů. I přesto, že některé finanční příspěvky přišly se zpožděním, zejména COVID - Gastro a COVID 2021, podnik situaci zvládl díky vypůjčeným penězům. Celou dobu tak měl na účtu dostatek finančních prostředků k pokrytí všech svých závazků.

Problém neměla ani samotná majitelka podniku, a to díky nastavené vlastnické struktuře. Jakožto majitelka firmy, která budovu vlastní, a měsíčně inkasuje od provozovny nájem, měla i v době pandemie zajištěný příjem.

Celkově druhý sledovaný podnik zvládl celou situaci velmi dobře. Poskytnutá podpora vystačila k udržení podnikání, podnik se dokonce nebál provést drobné investice, aby neztratil zákazníky. Stabilní a věrná klientská základna také přispěla k tomu, že i přes zvýšení cen jednotlivých služeb se podnik těší vysoké návštěvnosti.

7 Shrnutí a zhodnocení výsledků provedených analýz

Praktická část mojí diplomové práce analyzovala účinnost vládní podpory na dvou sledovaných podnicích. Záměrně jsem vybrala takové podniky, které mají pravidelné měsíční náklady v nezanedbatelné výši, které nelze operativně přizpůsobit novým podmínkám. Mezi takové nejvýznamnější náklady patří zejména mzdy, nájem prostor a zálohy na energie.

Nejprve jsem pro každý podnik vypočítala celkovou výši podpory, kterou mohl daný subjekt čerpat, následně jsem tuto částku porovnala s výší nákladů, které bylo třeba po celou dobu hradit. Výsledky ukázaly, že za určitých podmínek mohla být přijatá podpora dostatečná alespoň k pokrytí provozních nákladů, v určitých případech by podpora mohla výši nákladů dokonce převyšovat a vykompenzovat tak podnikateli ušlý zisk. Vlastní modelaci jsem následně porovnala se skutečnou situací podniku a podporami, které podnik reálně čerpal.

Na základě výzkumu jsem identifikovala následující faktory, které určují efektivitu vládní podpory:

- 1) Čerpaná podpora
- 2) Časová souslednost
- 3) Charakter podnikání
- 4) Schopnosti podnikatele

7.1 Čerpaná podpora

Modelace vycházela z předpokladu, že podnik využije veškerou podporu, která je pro něj dostupná. Existují ale určité omezující faktory, kvůli kterým podniky na některé formy podpory nedosáhnou.

V prvním případě, tedy OSVČ s dítětem do deseti let věku, jsem pro obě období kalkulovala s podporou „Ošetřovné“ pro OSVČ. Ta za první období činila 54 404 Kč a za období druhé 63 200 Kč. Při započítání této podpory jsem došla k závěru, že podpory na jaře roku 2020 by pokryly až 94 % provozních nákladů, v období od podzimu 2020 do jara 2021 by pak podnikatelka mohla získat podporu ve výši až 102 % provozních nákladů.

Jak jsem ale zjistila v rozhovoru s podnikatelkou, v druhém období již ošetřovné nečerpala, jelikož o něj zažádal její partner. Celková přijatá podpora se tedy snížila o 63 200 Kč a provozní náklady se uhradily ve výši přibližně 90 %.

V případě právnické osoby nebylo možné čerpat podporu COVID - Nájemné z důvodu vlastnické struktury podniku. Polovina nájemného bez DPH činila 19 750 Kč a program COVID - Nájemné pokryl ve všech třech výzvách polovinu nájmu celkem za devět měsíců. Podnik tak přišel o podporu ve výši 177 750 Kč, a to přesto, že nájem po celou dobu hradil.

7.2 Časová souslednost

Celkové obdržené částky za jednotlivé podpory mnohdy souhlasily s částkami v modelaci, ovšem s rozdílem, že finanční příspěvky byly vypláceny zpětně, a to v některých případech až s několika měsíčním zpožděním.

O první podpory bylo možné žádat až v průběhu dubna, samotné vyřízení žádosti a vyplacení podpory poté trvalo až několik týdnů. Program, který podnikatelky označily za rychlý a bezproblémový, byl Antivirus, který pomohl s úhradou mzdových nákladů. Naopak nejdéle se čekalo na podpory od MPO, tedy COVID - Nájemné, COVID - Gastro a COVID 2021. Hlavním důvodem byl mimo jiné fakt, že tyto podpory byly vyhlášeny až po skončení rozhodného období, často i s několikaměsíčním zpožděním. Je tedy nesporné, že podnikatelé museli na samotném počátku pandemie disponovat finanční rezervou, která jim pomohla uhradit náklady ještě před obdržáním vládní podpory. Podniky, které by na počátku pandemie nedisponovaly dostatečnou finanční rezervou, by se dostaly do problémů s likviditou, nebyly by schopny včas uhradit své závazky a způsobovaly by druhotnou platební neschopnost dalším podnikatelům.

Příklad časového nesouladu mezi rozhodným obdobím a výplatou podpory vybraných programů jsem zachytila v tabulce č. 14.

Tab. 14: Časový nesoulad mezi rozhodným obdobím a výplatou dotace

PODPORA	ROZHODNÉ OBDOBÍ	PŘÍJEM ŽÁDOSTÍ	VÝPLATA DOTACE (NA ZÁKLADĚ VLASTNÍHO VÝZKUMU)
ANTIVIRUS	od 12. 3.	od dubna 2020	měsíčně zpětně, cca v polovině následujícího měsíce
KOMPENZAČNÍ BONUS- 1. OBDOBÍ	12. 3.- 30. 4. 2020	od 9. 4. 2020	cca 14 dní po konci rozhodného období
COVID - NÁJEMNÉ I	duben - červen 2020	od července 2020	podzim 2020
COVID – GASTRO - UZAVŘENÉ PROVOZOVNY	9. 10. 2020 - 10. 1. 2021	od 18. 1. 2021	únor 2021
COVID 2021	11. 1. - 9. 5. 2021	od 12. 4. 2021	květen - červen 2021

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

S časovým nesouladem souvisí další závěr společný pro oba sledované podniky. Přestože vládní programy byly vypisovány pro konkrétní účel, tedy náhrada mzdy, úhrada provozních nákladů, nájemného apod., jelikož finanční prostředky byly podnikatelům vypláceny zpětně, a to mnohdy až o několik měsíců, nebyly nakonec využity ke svému původnímu účelu. Faktury bylo samozřejmě zapotřebí hradit včas, a podniky tedy musely hledat jiný způsob financování. Podpory ale chodily postupně časem, proto prostředky obdržené za minulé období byly využity k úhradě nákladů v době přijetí.

7.3 Charakter podnikání

Obě podnikatelky se snažily nepříznivou situaci zvládnout, jak nejlépe dovedly. O něco lépe se ale daří druhému podniku, který si zvládl vytvořit novou finanční rezervu, dokonce provedl několik malých investic, a je nyní finančně stabilní a má plán i pro případnou další uzávěru. První podnikatelka, tedy fyzická osoba, vložila do podnikání téměř všechny své finanční prostředky a obává se, že další vlna opatření už by pro podnik byla likvidační.

Tento rozdíl lze přisuzovat několika faktorům. V první řadě je zde zásadní obor, ve kterém podnik působí. Obor gastronomie je obecně považován za jeden z nejvíce zasažených a nejrizikovějších. I v období, kdy byl podnik otevřen, musel stále splňovat přísné požadavky, například v podobě 50 % kapacity, dostatečných rozestupů mezi stoly, nebo omezené otevírací doby. To vše způsobilo pokles tržeb i v době, kdy bylo otevřeno. Masážního salonu se taková opatření netýkala, proto mohl generovat tržby v plné výši. Druhým faktorem je i možnost financování, podniky působící v oboru gastronomie měly velký problém získat půjčku a náklady bylo proto nutné hradit z vlastních zdrojů. V neposlední řadě je faktorem také forma podnikání. První podnikatelka podniká s plným rizikem a všechny nesplněné závazky z podnikání se přenáší na ní, jako na fyzickou osobu. I to byl jeden z důvodů, proč o úvěr nežádala. Pokud by se dostala do problémů se splácením, výrazně by se to promítlo i v jejím osobním životě. Na druhou stranu právnická osoba má při financování větší volnost v podobě omezeného ručení. Jednatelka si proto mohla dovolit více riskovat, protože její práce byla od soukromého života oddělená.

Dalším rozdílem mezi prvním a druhým sledovaným podnikem je i počet zaměstnanců. První podnik zaměstnává pouze jednu osobu, zatímco druhý zaměstnává osm osob. Mzdové náklady byly v obou případech pokryty Antivirem, v případě druhého podniku ale vyšší počet zaměstnanců znamenal vyšší finanční příspěvek v programech COVID - Gastro a COVID 2021.

Je také třeba připomenout, že výše uvedené závěry byly aplikovány na podniky se značným podílem nákladů na celkovém obratu. K odlišným závěrům by se zcela jistě došlo při kalkulaci podpor například pro OSVČ bez zaměstnanců a provozoven. Typickým takovým příkladem by mohly být kadeřnice, manikérky, kosmetičky a další, které si často v salonu pronajmou pouze křeslo a jejich měsíční náklady jsou tak, oproti sledovaným podnikům, minimální. Takoví podnikatelé by pak žádali právě o administrativně méně náročné, a včas vyplácené podpory, jako kompenzační bonus a ošetrovné. Z těchto podpor by jim poté pravděpodobně zbyl i dostatek finančních prostředků pro vlastní obživu, tedy jako kompenzace ušlých zisků.

7.4 Schopnosti podnikatele

V neposlední řadě jsem při rozhovorech zaznamenala také rozdíl v přístupu obou podnikatelek. V prvním případě byla z rozhovoru cítit určitá míra rezignace a frustrace z nastalé situace a neustálé nejistoty. Provozovna byla v průběhu opatření zcela uzavřená, nehledala cesty, jak své služby nabízet zákazníkům dál, typicky u konkurence například rozvoz, výdejní okénka, nebo příprava menu na doděláním doma apod. Majitelka se soustředila spíše na administraci jednotlivých podpor a čekala na uvolnění opatření. Oproti tomu druhý sledovaný podnik se nebál investovat, změnit strukturu nabízených služeb a přeorientovat se na jinou skupinu zákazníků. Díky tomu si mohl dovolit navýšit cenu svých služeb, což mu následně zajistilo současnou finanční stabilitu. Jednatelka stále hledá nové cesty, jak oslovit více zákazníků. Kromě toho ale zkoumá i možnosti rozšíření služeb, které by nebyly závislé čistě na thajských masérkách, jichž je v tuto chvíli nedostatek.

7.5 Shrnutí kapitoly

Vládní podporu poskytnutou podnikatelům v období jara 2020 a následně v období od podzimu 2020 do jara 2021 jsem zhodnotila v tabulce č. 15.

Tab. 15: Pozitiva a negativa státní podpory

POZITIVA	NEGATIVA
Pokrytí provozních nákladů, a to v některých případech i v plné výši	Časový nesoulad, podpory byly vypláceny se zpožděním a podnikatelé byli zpočátku nuceni hradit náklady z vlastních zdrojů
Některým podnikatelům podpora nejen pokryla náklady, ale také částečně kompenzovala ušlý zisk	Nepřehlednost podpor, vyhlášení programů až po konci rozhodného období
Úlevy na sociálním a zdravotním pojištění	Změny podmínek v průběhu přijímání žádostí (např. podmínky souběhu podpor na podzim 2020)
Možnost odkladu daní bez postihu	Administrativní a časová náročnost, která znemožnila podnikatelům dočasně hledat jinou formu výdělku
Pozastavení EET	Nejistota, podnikatelům nebyly podpůrné programy ohlášeny s předstihem

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Osobně bych, na základě výše uvedených poznatků, považovala vládní podporu v době koronavirové krize za dostatečnou k udržení podnikání. Vytkla bych ovšem nepřehlednost podpor, jejich konkrétních podmínek a administrativní náročnost žádostí. Oba sledované podniky musely žádostem o podporu věnovat hodně času, což jim neumožnilo se soustředit na budoucnost, nebo, v případě první podnikatelky, hledat jiný zdroj příjmu k zajištění vlastního živobytí.

Nelze také uniknout dojmu, že poskytovaná vládní podpora nebyla nastavena pro všechny malé a střední podnikatele spravedlivě. Obecně se vládní podpora soustředila více na podniky zaměstnávající na plný úvazek, což lze pozorovat zejména na programech COVID - Gastro, či COVID 2021. První podnikatelka zaměstnává pouze jednoho zaměstnance, přijaté podpory byly proto nižší než v případě druhého sledovaného podniku. Místo počtu zaměstnanců by adekvátnější faktor mohl být například určitý podíl obratu za období před pandemií.

Někteří podnikatelé museli bojovat o každý měsíc a veškerou přijatou podporu využít na pokrytí nákladů, zatímco jiní měli vykompenzovaný zisk a mohli strávit dobu vládních restrikcí v poklidu. Spravedlivější by zcela určitě byla situace, ve které by se vládní podpora soustředila spíše na pokrytí provozních nákladů. Pokud by podpora byla nastavena komplexně a efektivně, tedy nejlépe v rámci jednoho programu s jednoduchou obsluhností, a pokud by se podmínky neměnily ze dne na den, podnikatelé by nemuseli trávit tolik času náročnou administrativou a mohli by si najít přivýdělek v oboru, který omezen nebyl a získat tak zdroj příjmu na živobytí. Tato situace by byla spravedlivější a méně zatěžující pro státní rozpočet.

Závěr

Předložená diplomová práce se věnovala tématu podpory malým a středním podnikům v době koronavirové krize v České republice. Jejím cílem bylo charakterizovat malé a střední podniky, deskriptovat formy veřejné podpory poskytované malým a středním podnikům v České republice, analyzovat vládní podporu poskytovanou malým a středním podnikům v době koronavirové krize v České republice a následně vyhodnotit tuto poskytovanou podporu na konkrétních podnicích.

Teoretická část se v první kapitole věnovala definičnímu vymezení malých a středních podniků, jejich významu pro národní ekonomiku a jejich specifickým. V druhé kapitole byla definována veřejná podpora a její formy dostupné pro malé a střední podnikatele v České republice. Třetí kapitola se stručně věnovala problematice pandemie covid-19, vládním opatřením a jejich dopadu na podnikání. Čtvrtá, a zároveň poslední, kapitola teoretické části analyzovala vládní podporu pro malé a střední podnikatele v České republice, a to po dobu omezení od jara roku 2020 do jara roku 2021. V této kapitole byl vytvořen souhrnný seznam dostupných podpor včetně jejich podmínek, doplněný o hodnocení z hlediska jejich předpokládané pomoci.

Praktická část práce hodnotila představené programy vládní podpory na dvou podnicích působících v nejvíce zasažených oborech. Pomocí případových studií jsem na obou podnicích nejprve kalkulovala výši veškeré dostupné podpory za předpokladu, že podpora bude podnikateli vyplácena právě v rozhodném období a bude tak sloužit přesně ke svému účelu. V další části byla popsána a vyhodnocena reálná situace obou podniků. Oba podniky jsem navštívila a měla jsem možnost nahlédnout do účetních výkazů i podaných žádostí. Prostřednictvím tohoto pozorování a polostrukturovaného rozhovoru nejprve s majitelkou, v druhém podniku poté s jednatelkou společnosti, jsem následně mohla vyhodnotit, jak vládní podpora podnikatelům opravdu pomohla, a v čem byly její nedostatky. Poslední kapitola mé diplomové práce nabízí shrnutí a zhodnocení provedených analýz.

Výsledky výzkumu ukázaly, že podpora poskytovaná malým a středním podnikům v době vládních opatření pokryla významnou část provozních nákladů a zásadně tak přispěla k udržení podnikatelské činnosti. Přesnou míru pomoci ale nelze zobecnit, jelikož účinnost vládní podpory závisela na několika faktorech. Ty nejvýznamnější z nich jsem v poslední kapitole definovala jako čerpanou podporu, časovou souslednost, charakter a obor podnikání a schopnosti podnikatele. Právě tyto faktory mají významný vliv nejen na to, do jaké míry podpora podniku uhradí provozní náklady, ale také na to, jak se podniku vykompenzuje ušlý zisk.

V případě prvního sledovaného podniku, tedy OSVČ provozující restauraci, vládní podpora uhradila provozní náklady ve výši zhruba 90 % a ušlý zisk nevykompenzovala vůbec. Podnikatelka proto byla nucena využít vlastních zdrojů, aby včas uspokojila veškeré závazky. Přestože přiznává, že bez vládní podpory by musela podnik uzavřít, vlastní zdroje již vyčerpala a další omezující opatření brání podniku generovat tolik potřebný zisk. Případná další vládní uzavírka pro ni již bude téměř určitě likvidační.

Druhý podnik, salon thajských masáží, obdržel podporu na jaře 2020 ve výši přibližně 60 % provozních nákladů, na což reagoval propuštěním tří zaměstnanců a sjednáním provozního úvěru se zárukou od NRB. V druhém období, tedy od podzimu 2020 do jara 2021 již ale získal podporu ve výši 106 % provozních nákladů, a to zejména díky vyššímu počtu zaměstnanců oproti podniku prvnímu. Právě to salonu dovolilo se opět finančně stabilizovat. Mírnější opatření pro tento obor podnikání, oproti oboru gastronomie, umožňují podniku využít plnou kapacitu provozu a dohnat tak veškeré ztráty.

Podpora poskytnutá v průběhu let 2020 a 2021 se ukázala být dostačující, ovšem pod podmínkou, že podnikatelé v mnoha oborech byli nuceni využít veškeré své finanční rezervy. Pokud by vládní opatření byla považována za výjimečnou událost trvající pouze po omezené období, podnikatelé by takovou situaci přečkali bez větší újmy. Současná situace ale bohužel využívá vládní restrikce jako dlouhodobý nástroj obrany před pandemií, což pro podnikatele začíná být neúnosné.

Závěrem lze říci, že pokud by mělo dojít k dalším razantním plošným opatřením, vládní podpora by měla být jednodušší, přehlednější, nejlépe v rámci jednoho či dvou podpůrných programů, které by podnikatelům byly vypláceny na pravidelné, ideálně měsíční, bázi. Vládní podpora by se měla více soustředit na úhradu provozních nákladů, které nelze operativně snížit, a méně na kompenzaci ušlých zisků.

Seznam použitých zdrojů

- Beranová, K. (2021, květen 10). *Za týden skončí rotační výuka pro první stupeň, někde i pro druhý—Novinky.cz*. Dostupné 6. 11. 2021 z <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/za-tyden-skonci-rotacni-vyuka-pro-prvni-stupen-nekde-i-pro-druhy-40359779>
- BusinessInfo.cz. (2021, listopad 11). Jak se uvolňuje nebo zpřísňuje? Od listopadu restauratéri kontrolují hosty. *BusinessInfo.cz*. Dostupné 11. 11. 2021 z <https://www.businessinfo.cz/clanky/jak-uvolnovat-podle-pes-obchody-i-restaurace-otevrou-najednou/>
- Česká správa sociálního zabezpečení. (b.r.). *Ošetřovné—Česká správa sociálního zabezpečení*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.cssz.cz/osetrovne>
- Česká správa sociálního zabezpečení. (2020, červen 23). *Firmy do 50 zaměstnanců si mohou snížit vyměřovací základ, přehledy o výši pojistného se podávají výhradně elektronicky—Firmy do 50 zaměstnanců si mohou snížit vyměřovací základ, přehledy o výši pojistného se podávají výhradně elektronicky—Česká správa sociálního zabezpečení*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.cssz.cz/-/firmy-do-50-zamestnancu-si-mohou-snizit-vymerovaci-zaklad-prehledy-o-vysi-pojistneho-se-podavaji-vyhradne-elektronicky>
- Česká správa sociálního zabezpečení. (2021, duben 9). *Ošetřovné aktuálně: Zavedení rotační výuky, nárok v době velikonočních svátků—Ošetřovné aktuálně: Zavedení rotační výuky, nárok v době velikonočních svátků—Česká správa sociálního zabezpečení*. Dostupné 20. 11. 2021 z <https://www.cssz.cz/-/osetrovne-aktualne-zavedeni-rotacni-vyuky-narok-v-dobe-velikonocnich-svatku>
- Český rozhlas. (2020, prosinec 15). *Zlepšení podpory pro živnostníky. Nově budou moc OSVČ čerpat z více vládních koronavirových programů*. iROZHLAS. Dostupné 6. 11. 2021 z https://www.irozhlas.cz/ekonomika/podpora-podnikatelu-koronavirus_2012151643_zuj
- Dlupalová, K. (2020, březen 12). *NOUZOVÝ STAV - Ministerstvo vnitra České republiky*. Dostupné 17. 10. 2021 z <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-nouzovy-stav.aspx>
- Doporučení komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků, malých a středních podniků
- EFE News Service. (2020, březen 11). Coronavirus outbreak declared pandemic by WHO: CORONAVIRUS PANDEMIC. *EFE News Service*. Dostupné 17. 10. 2021 z <https://www.proquest.com/docview/2375933833/citation/F38F88EEADD4E1A-PQ/1>
- EPRAVO.CZ. (2002, březen 15). *Poskytování dotací a návratných finančních výpomocí ze státního rozpočtu*. EPRAVO.CZ. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/podnikani/poskytovani-dotaci-a-navratnych-financnich-vypomoci-ze-statniho-rozpoctu-16064.html?mail>
- Evropská unie. (2015). *Uživatelská příručka k definici malých a středních podniků*. doi:10.2873/244305

- Finanční správa. (b.r.). *Dotazy a odpovědi ke kompenzačnímu bonusu*. Finanční správa České republiky. Dostupné 6. 11. 2021 z https://archiv.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/nouzovy-stav/kompenzace-osvc/dotazy_odpovedi/dotazy_a_odpovedi_ke_kompenzacnimu_bonusu-10613
- Finanční správa. (2021, březen 2). *Finanční správa začíná přijímat žádosti o nový kompenzační bonus 2021 | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/financni-sprava-zacina-prijimat-zadosti-o-novy-kompenzacni-bonus-2021--259855/>
- Finanční správa ČR. (2021, srpen 6). *Kompenzační bonus končí. Vyplaceno bylo 2,4 milionu žádostí za 44 miliard*. BusinessInfo.cz. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.businessinfo.cz/clanky/kompenzacni-bonus-konci-bilance-financni-spravy-24-milionu-zadosti-za-temer-44-miliard-korun/>
- GABRIELOVA, K. (2021, leden 28). *Komise prodloužila a dále rozšířila dočasný rámec na podporu ekonomiky v souvislosti s koronavirovou pandemií*. Czech Republic - European Commission. Dostupné 16. 11. 2021 z https://ec.europa.eu/czech-republic/news/210128_State%20aid%3A_Commission_prolongs_and_further_expands_Temporary_Framework_to_support_economy_in_context_of_coronavirus_outbreak_cs
- Generální finanční ředitelství. (2020, duben 15). *Základní informace*. Finanční správa České republiky. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/nouzovy-stav-covid-19/kompenzace-pro-osvc-jaro-2020/zakladni-informace>
- Hassan, T. A., Hollander, S., van Lent, L., Schwedeler, M., & Tahoun, A. (2020). Firm-Level Exposure to Epidemic Diseases: COVID-19, SARS, and H1N1 (Working Paper 26971; Working Paper Series). *National Bureau of Economic Research*. doi:10.3386/w26971
- Kizys, R., Tzouvanas, P., & Donadelli, M. (2021). From COVID-19 herd immunity to investor herding in international stock markets: The role of government and regulatory restrictions. *International Review of Financial Analysis*, 74, 101663. doi:10.1016/j.irfa.2021.101663
- Kratochvílová, Z. (2021, červenec 1). *Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR | Vývoj malých a středních podniků v období 2010 – 2019, resp. 2020*. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://amsp.cz/vyvoj-malych-a-strednich-podniku-v-obdobi-2010-2019-resp-2020/>
- Kučerová, D. (2020, duben 1). *Vláda schválila program Antivirus. Spouští se 1. Dubna a není to apríl*. Dostupné 17. 11. 2021 z [Podnikatel.cz. https://www.podnikatel.cz/clanky/vlada-schvalila-program-antivirus-spousti-se-1-dubna/](https://www.podnikatel.cz/clanky/vlada-schvalila-program-antivirus-spousti-se-1-dubna/)
- Ministerstvo dopravy ČR. (2020, říjen 26). *V programu COVID-BUS jsou již první žádosti o podporu, zájezdoví dopravci se ode dneška mohou hlásit*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Ministerstvo-dopravy-spustilo-program-COVID-BUS,-z>

- Ministerstvo financí ČR. (2020, říjen 26). *Kompenzační bonus (podzim 2020)— Nejčastější otázky a odpovědi*. Ministerstvo financí České republiky. Dostupné 17. 10. 2021 z <https://www.mfer.cz/cs/o-ministerstvu/sluzby-verejnosti/komunikace-s-verejnosti/casto-kladene-otazky/kompenzacni-bonus-podzim-2020-39799>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. (b.r.). *Antivirus—Podpora firem—MPSV Portál*. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.mpsv.cz/antivirus>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2021, květen 3). *Dětským skupinám se otevírají dveře k dotacím, do konce července o ně mohou žádat na MPSV*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpsv.cz/-/detskym-skupinam-se-oteviraji-dvere-k-dotacim-do-konce-cervence-o-ne-mohou-zadat-na-mpsv>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2021a). *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - COVID - Cestovní kanceláře*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/covid-podpora-cestovniho-ruchu/covid-cestovni-kancelare>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2021b). *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - COVID - Lázně*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/covid-lazne>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2021c). *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - COVID - Ubytování*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/covid-ubytovani>
- Ministerstvo průmyslu a obchodu. (2021, únor 25). *Program podpoří všechny uzavřené provozovny. Prodlouženo do 15. 3., kalkulačka pomůže*. BusinessInfo.cz. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://www.businessinfo.cz/clanky/novy-program-covid-gastro-uzavrene-provozovny-pro-vsechny-uzavrene-provozovny/>
- Ministerstvo zdravotnictví. (2021a). *Velký liberační daňový balíček · Covid Portál*. Covid Portál. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://covid.gov.cz/situace/kompenzace/velky-liberacni-danovy-balicek>
- Ministerstvo zdravotnictví. (2021b, červenec 5). *Antivirus A, A Plus – nucené omezení provozu a karantény · Covid Portál*. Covid Portál. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://covid.gov.cz/situace/kompenzace/antivirus-plus-nucene-omezeni-provozu-karanteny>
- Ministerstvo zemědělství. (b.r.). *Dotiční program Agricovid potravinářství (Dotace, eAGRI)*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/program-agricovid-potravinarstvi/>
- Ministerstvo zemědělství. (2020, červenec 1). *Příručka pro žadatele o finanční příspěvky na hospodaření v lesích poskytované z rozpočtu Ministerstva zemědělství*. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://eagri.cz/public/web/mze/lesy/dotace-v-lesnim-hospodarstvi-a-myslivosti/financni-prispevky-na-hospodareni-v/prirucka-pro-zadatele-o-financni.html>
- Ministry of Industry and Trade. (2012). *Small and medium enterprises support strategy 2014-2020*. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47605/54370/599917/priloha001.pdf>

- Morávek, D. (2021, únor 12). *OSVČ mohou žádat o ošetřovné za leden, kompenzační bonus není překážka*. Podnikatel.cz. Dostupné 6. 11. 2021 z <https://www.podnikatel.cz/clanky/osvc-mohou-zadat-o-osetrovne-za-leden-kompenzacni-bonus-neni-prekazka/>
- MPO. (2018, říjen 30). *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017 | MPO*. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/>
- MPO. (2020, červenec 3). *Program COVID III | MPO*. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/narodni-programy-na-podporu-msp/covid-iii/program-covid-iii--255579/>
- Novinky.cz. (2020, duben 21). *Schváleno bylo zatím 450 žádostí o záruky na úvěry Covid I a II - Novinky.cz*. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/schvaleno-bylo-zatim-450-zadosti-o-zaruky-na-uvery-covid-i-a-ii-40321324>
- NRB. (2020a, duben 1). *Na záruční program COVID II dosáhnou i ti nejmenší*. NRB. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.nrb.cz/na-zarucni-program-covid-ii-dosahnou-i-ti-nejmensi/>
- NRB. (2020b, duben 16). *Praha připravila pomoc pro podnikatele zasažené koronavirem*. NRB. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.nrb.cz/praha-pripravila-pomoc-pro-podnikatele-postizene-protikoronavirovymi-opatrenimi/>
- NRB. (2020c, květen 25). *Průběžný stav vyřizování žádostí programů COVID*. NRB. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.nrb.cz/prubezny-stav-vyrizovani-zadosti-programu-covid/>
- NRB. (2021a). *Podpora de minimis- bližší informace k podpoře de minimis*. NRB. Dostupné z <https://www.nrb.cz/podnikatele/dalsi-informace-pro-podnikatele/verejna-podpora/podpora-de-minimis/>
- NRB. (2021b, březen 15). *Spouštíme příjem žádostí do programu Úvěr COVID*. NRB. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.nrb.cz/spoustime-prijem-zadosti-do-programu-uver-covid/>
- NRB. (2021c). *Záruka COVID SPORT*. NRB. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.nrb.cz/produkt/expanze-zaruky/covid-sport/>
- NRB. (2021d). *COVID Záruka CK*. NRB. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.nrb.cz/produkt/covid-zaruka-ck/>
- odbor 21200. (2020, listopad 18). *Ošetřovné pro OSVČ za období od března do července 2020 | MPO*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/ministerstvo/aplikace-zakona-c-106-1999-sb/informace-zverejnovane-podle-paragrafu-5-odstavec-3-zakona/osetrovne-pro-osvc-za-obdobi-od-brezna-do-cervence-2020--257944/>
- Odbor komunikace. (2021, duben 13). *Program COVID III – Úprava Invest pomůže firmám s investičními úvěry | MPO*. Dostupné 18. 11. 2021 z https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/program-covid-iii-_uprava-invest-pomuze-firmam-s-investicnimi-uvery--260657/

- Odbor PO1 a finančních nástrojů 61200. (2021, únor 22). *Program COVID Záruka CK | MPO*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/narodni-programy-na-podporu-msp/program-covid-zaruka-ck/program-covid-zaruka-ck--259719/>
- Odbor řízení exportní strategie a služeb 51400. (2020, červen 26). *ARCHIV: Výzva k programu COVID – Nájemné | MPO*. Dostupné 18. 11. 2021 z https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/kopie-1-vyzva-k-programu-covid-_najemne--257378/
- OECD. (2020, červenec 15). *Coronavirus (COVID-19): SME policy responses*. Dostupné 17. 10. 2021 z <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/coronavirus-covid-19-sme-policy-responses-04440101/>
- Papadopoulos, G., Rikama, S., Alajääskö, P., Salah-Eddine, Z., Airaksinen, A., & Luomaranta, H. (2018, květen). *Statistics on small and medium-sized enterprises*. Dostupné 16. 11. 2021 z https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_small_and_medium-sized_enterprises
- Podnikatel.cz. (b.r.). *Průvodce podnikáním: Úlevy na pojistném pro OSVČ - Koronavirus a OSVČ*. Podnikatel.cz. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.podnikatel.cz/pruvodce/koronavirus/ulevy-na-pojistnem-pro-osvc/>
- Straková, J., & Váchal, J. (2020). *Malé a střední podniky v ČR – současnost a vize*. Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.
- Strnadová, Z. (2019). *Co by měl vědět příjemce dotace* (1. vyd.). Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.
- Stuchlík, J. (2020, březen 25). *ČMZRb rozdělí dalších 5 miliard na záruky za úvěr COVID II*. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.spcr.cz/muze-vas-zajimat/z-clenske-zakladny/13466-c-mzrb-rozde-li-dals-i-ch-5-miliard-na-zaruky-za-uvery-covid-ii>
- Tisdell, C. A. (2020). Economic, social and political issues raised by the COVID-19 pandemic. *Economic Analysis and Policy*, 68, 17–28. doi:10.1016/j.eap.2020.08.002
- Tým MPO. (2020, srpen 11). *Program COVID - Kultura—II. výzva | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/informace-o-koronavirus/program-covid---kultura---ii--vyzva--259707/>
- Tým MPO. (2021a, leden 15). *Program COVID – Gastro – Uzavřené provozovny | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/informace-o-koronavirus/program-covid-_gastro-_uzavrene-provozovny--258742/
- Tým MPO. (2021b, leden 27). *Program COVID – Nájemné | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/covid-19-najemne--255305/>
- Tým MPO. (2021c, březen 23). *Program COVID – Veletrhy/kongresy | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/covid-veletrhy>
- Tým MPO. (2021d, duben 1). *Program COVID - Nepokryté náklady | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/naklady>
- Tým MPO. (2021e, květen 25). *Program COVID 2021 | MPO*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/covid-2021>

- Tým MPO. (2021f, říjen 15). „*OŠETŘOVNÉ“ PRO OSVČ - Výzva za období od 6. Dubna do 16. Května 2021* | MPO. Dostupné 6. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/osetrovne-pro-osvc--vyzva-i--253750/>
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. (b.r.-a). *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže | Definiční znaky veřejné podpory*. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/definicni-znaky-verejne-podpory.html>
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. (b.r.-b). *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže | Obecné nařízení o blokových výjimkách (GBER)*. Dostupné 16. 11. 2021 z <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/obecne-narizeni-o-blokovych-vyjimkach-gber.html>
- Veber, J., & Srpová, J. (2012). *Podnikání malé a střední firmy* (3. vyd.). Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.
- Vláda ČR. (2020, červen 28). *Harmonogram uvolňování podnikatelských činností, opatření ve školách a v sociálních službách* | Vláda ČR. Dostupné 19. 10. 2021 z <https://www.vlada.cz/cz/harmonogram-uvolnovani-opatreni-ve-skolach-podnikatelskych-a-dalsich-cinnosti-180969/>
- Vláda ČR. (2021, květen 7). *Opatření na podporu ekonomiky*. Dostupné 18. 11. 2021 z <http://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/podpora-a-ulevy-pro-podnikatele-a-zamestnance-180601/>
- Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání
- Zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2
- Zákon č. 177/2020 Sb., o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií COVID-19
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů
- Žurovec, M. (2020, březen 31). *MF spouští přímou podporu pro zasažené OSVČ*. Ministerstvo financí České republiky. Dostupné 6. 11. 2021 z <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/mf-spousti-primou-podporu-pro-zasazene-o-38055>

Seznam tabulek

Tab. 1: Určení MSP na základě sledovaných období.....	16
Tab. 2: Podpora pro OSVČ za období jaro 2020.....	53
Tab. 3: Podpora pro PO za období jaro 2020.....	54
Tab. 4: Podpora pro OSVČ v období od podzimu 2020 do jara 2021.....	55
Tab. 5: Podpora pro PO v období od podzimu 2020 do jara 2021.....	56
Tab. 6: Kalkulace podpor na jaře 2020.....	62
Tab. 7: Kalkulace provozních nákladů na jaře 2020.....	63
Tab. 8: Kalkulace podpor od podzimu 2020 do jara 2021.....	67
Tab. 9: Kalkulace provozních nákladů od podzimu 2020 do jara 2021.....	68
Tab. 10: Kalkulace podpor na jaře 2020.....	78
Tab. 11: Kalkulace provozních nákladů na jaře 2020.....	79
Tab. 12: Kalkulace podpor od podzimu 2020 do jara 2021.....	82
Tab. 13: Kalkulace provozních nákladů od podzimu 2020 do jara 2021.....	82
Tab. 14: Časový nesoulad mezi rozhodným obdobím a výplatou dotace.....	91
Tab. 15: Pozitiva a negativa státní podpory.....	94

Seznam obrázků

Obr. 1: Prahové hodnoty pro kategorie MSP.....	14
Obr. 2: Vývoj počtů MSP v ČR v období 2015- 2020.....	17
Obr. 3: MSP v ČR dle počtu zaměstnanců.....	18
Obr. 4: Zastoupení MSP v ČR ve vybraných oborech v roce 2019.....	18

Seznam použitých zkratk a značek

AMSP ČR	Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČEB	Česká exportní banka
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FO	fyzická osoba
Kč	korun českých
MF	Ministerstvo financí
mil.	milion
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	malé a střední podniky
např.	například
NRB	Národní rozvojová banka
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PO	právnícká osoba
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
SFŽP	Státní fond životního prostředí
tis.	tisíc
tzv.	takzvaný
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ÚP ČR	Úřad práce ČR

Abstrakt

Klausnerová, T. (2021). *Hodnocení podpory malým a středním podnikům v době koronavirové krize v České republice* (Diplomová práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: veřejná podpora, malé a střední podniky, covid-19, koronavirová pandemie, vládní opatření

Diplomová práce se zabývá hodnocením podpory poskytované malým a středním podnikům v průběhu koronavirové pandemie v České republice, a to konkrétně v období od března 2020 do jara roku 2021. Cílem práce je analyzovat vládní podporu pro malé a střední podniky v době koronavirové krize v České republice a následně vyhodnotit tuto poskytovanou podporu na konkrétních podnicích. Teoretická část práce nabízí kromě definičního vymezení malých a středních podniků a veřejné podpory také souhrnný seznam dostupných podpor včetně jejich podmínek, doplněný o hodnocení z hlediska jejich předpokládané pomoci. Praktická část práce má podobu dvou případových studií, které aplikují a hodnotí vládní podporu na podnicích působících v nejvíce zasažených oborech. V závěru práce jsou představeny faktory, které mají největší vliv na účinnost vládní podpory v zasažených podnicích, a navrženy úpravy, které by přispěly ke zvýšení efektivnosti a spravedlivějšímu rozdělení vládních programů.

Abstract

Klausnerová, T. (2021). *Evaluation of the state support for small and medium-sized enterprises in times of coronavirus crisis in the Czech Republic* (Master's Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: public support, small and medium-sized enterprises, coronavirus pandemic, covid-19, government restrictions

The represented Master's thesis is focused on the evaluation of the public support provided to small and medium-sized enterprises in the course of the coronavirus pandemic in the Czech Republic, in particular from March 2020 to the spring of 2021. The main objective of this theses is to analyze the public support provided to small and medium-sized enterprises during the coronavirus pandemic in the Czech Republic and then evaluate the granted support in specific enterprises. Apart from the definition of small and medium-sized enterprises and the public support, the theoretical part of this paper offers also a summary list of available support programs, including their conditions, and an evaluation in terms of their assumed aid. The practical part is represented in a form of two case studies which apply and evaluate the public support in enterprises operating in the most affected fields. The conclusion of this work presents the factors that have the biggest influence on the effect of the public support and suggests adjustments that could help increase the effectivity and fairness of the support programs.